

BAN TUYÊN GIÁO HUYỆN ỦY

ĐỀ CƯƠNG
GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ
CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Tái bản lần thứ nhất, có chỉnh lý, bổ sung

XUẤT BẢN NĂM 2022

CUỐN SÁCH
“ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ
CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA” XUẤT BẢN NĂM 2013

CHỈ ĐẠO NỘI DUNG

1. Lương Văn Lành	- Ủy viên Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh,
Bí thư Huyện ủy, Chủ tịch HĐND huyện.
2. Lưu Viết Phú	- Phó Bí thư Thường trực Huyện ủy.
3. Ma Đình Đồi	- Phó Bí thư Huyện ủy, Chủ tịch UBND huyện.
4. Trần Doãn Khánh	- Ủy viên Ban Thường vụ Huyện ủy,
Trưởng Ban Tuyên giáo Huyện ủy.

CHỊU TRÁCH NHIỆM XUẤT BẢN

Trần Doãn Khánh

TỔ BIÊN SOẠN

1. Trần Phúc Vĩnh	- Phó Trưởng Ban Tuyên giáo Huyện ủy - Chủ biên
2. Phạm Văn Vũ	Chuyên đề 1
3. Lê Nhâm	Chuyên đề 2
4. Trần Phúc Vĩnh	Chuyên đề 3
5. Lý Thị Sấn	Chuyên đề 4
6. Trần Văn Tĩnh	Chuyên đề 5
7. Nguyễn Kiên Cường	Phụ lục

ẢNH TƯ LIỆU

Ban Tuyên giáo Huyện ủy

TRÌNH BÀY BÌA

Ban Tuyên giáo Huyện ủy

CUỐN SÁCH
“ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ
CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA” XUẤT BẢN NĂM 2022

CHỈ ĐẠO NỘI DUNG

1. Đàm Tiến Niên	- <i>Phó Bí thư Thường trực Huyện ủy.</i>
2. Trần Doãn Khánh	- <i>Ủy viên Ban Thường vụ Huyện ủy,</i>
<i>Trưởng Ban Tuyên giáo Huyện ủy,</i>
<i>Giám đốc Trung tâm Chính trị huyện.</i>
3. Lý Văn Thắng	- <i>Ủy viên Ban Thường vụ Huyện ủy,</i>
<i>Phó Chủ tịch Thường trực UBND huyện.</i>
4. Nguyễn Anh Tấn	- <i>Ủy viên Ban Chấp hành Đảng bộ huyện,</i>
<i>Chánh Văn phòng Huyện ủy.</i>
5. Nguyễn Thị Thu Hoài	- <i>Ủy viên Ban Chấp hành Đảng bộ huyện,</i>
<i>Trưởng Phòng Giáo dục và Đào tạo huyện.</i>
6. Hoàng Thị Nga	- <i>Ủy viên Ban Chấp hành Đảng bộ huyện,</i>
<i>Trưởng Phòng Văn hóa và Thông tin huyện.</i>
7. Lưu Thị Nguyệt	- <i>Phó Giám đốc Trung tâm Chính trị huyện.</i>

CHIU TRÁCH NHIỆM XUẤT BẢN

Trần Doãn Khánh

TỔ BIÊN SOẠN

1. Trần Doãn Khánh	- <i>Ủy viên Ban Thường vụ Huyện ủy,</i>
<i>Trưởng Ban Tuyên giáo Huyện ủy,</i>
<i>Giám đốc Trung tâm Chính trị huyện - Tổ trưởng</i>
2. Trần Văn Tĩnh	- <i>Phó Trưởng Ban Tuyên giáo Huyện ủy - Tổ phó.</i>
3. Lê Thị Hương	- <i>Phó Trưởng Ban Tuyên giáo Huyện ủy - Ủy viên.</i>
4. Trần Phúc Vĩnh	- <i>Phó Trưởng Phòng Giáo dục và Đào tạo huyện - Ủy viên.</i>
5. Lý Thị Thanh Hương	- <i>Giảng viên Trung tâm Chính trị huyện - Ủy viên.</i>
6. Ma Thị Thủy	- <i>Chuyên viên Phòng Văn hóa và Thông tin huyện - Ủy viên.</i>
7. Dương Văn Hợp	- <i>Chuyên viên Ban Tuyên giáo Huyện ủy - Ủy viên.</i>

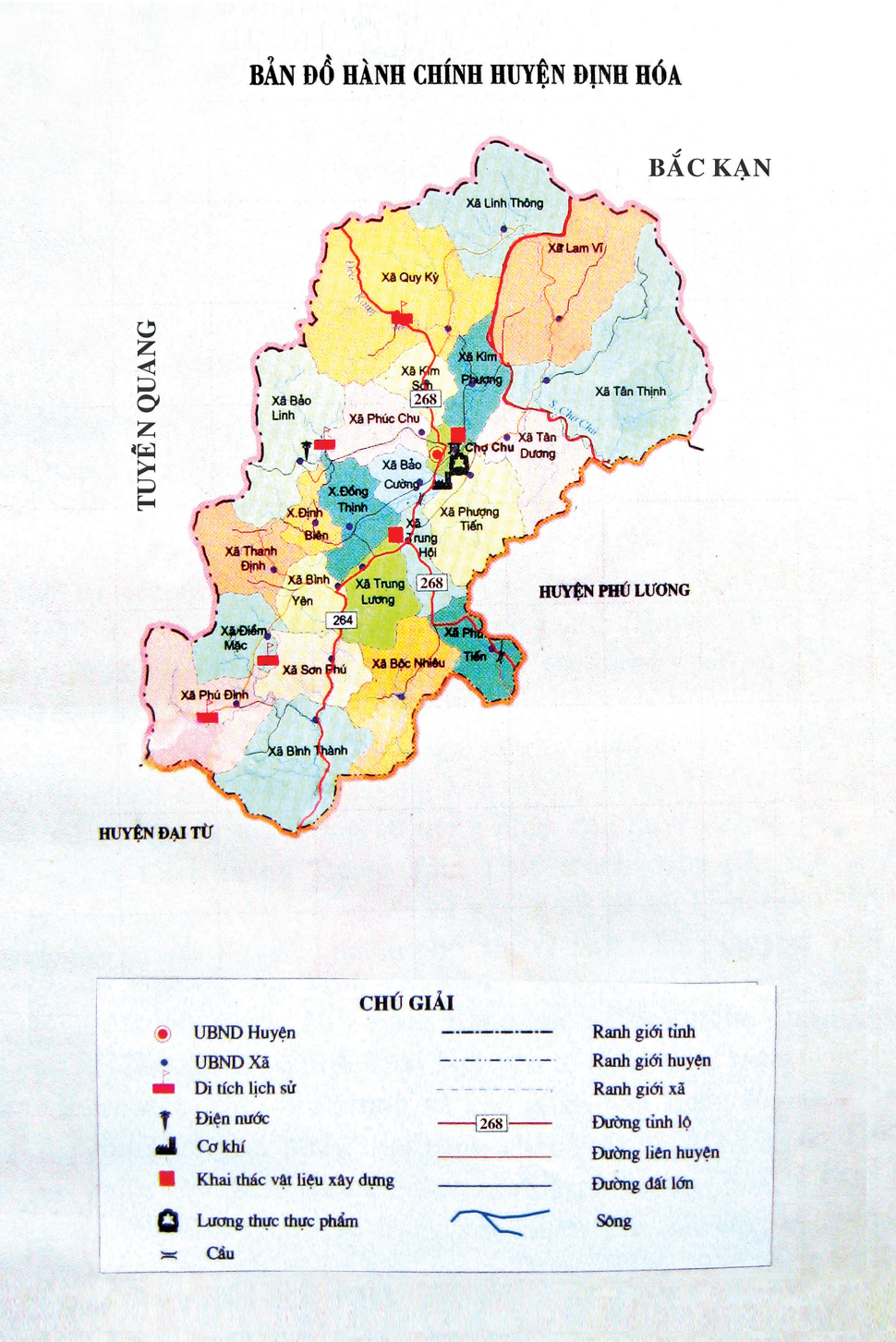
ẢNH TƯ LIỆU

Ban Tuyên giáo Huyện ủy; Phòng Văn hóa và Thông tin huyện

TRÌNH BÀY BÌA

Ban Tuyên giáo Huyện ủy

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

LỜI NÓI ĐẦU

Tuyên truyền, giáo dục truyền thống lịch sử cách mạng cho cán bộ, đảng viên và nhân dân là một nhiệm vụ quan trọng, nhất là đối với một địa phương giàu truyền thống lịch sử cách mạng như huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên. Xác định được tầm quan trọng đó, ngày 30/9/ 2011, Ban Chấp hành Đảng bộ huyện (khóa XXII) đã ban hành Đề án số 03-ĐA/HU về “Tiếp tục đổi mới và tăng cường công tác giáo dục truyền thống cách mạng của quê hương Định Hoá giai đoạn 2011 - 2015”.

Thực hiện Đề án 03-ĐA/HU, Ban Tuyên giáo Huyện ủy xuất bản cuốn “Đề cương giáo dục truyền thống lịch sử cách mạng huyện Định Hóa”, năm 2013. Đây là tài liệu nhằm giúp cán bộ, đảng viên, thanh niên, học sinh và các tầng lớp nhân dân nhận thức sâu sắc về giá trị to lớn của lịch sử, truyền thống cách mạng của quê hương Định Hoá. Từ đó khơi dậy niềm tự hào về truyền thống quê hương, vượt khó vươn lên trong học tập, rèn luyện, công tác và lao động, cùng xây dựng quê hương đất nước ngày càng giàu đẹp.

Sau gần 10 năm được lưu hành, cuốn sách “Đề cương giáo dục truyền thống lịch sử cách mạng huyện Định Hóa” xuất bản năm 2013, đã được giáo viên, giảng viên, báo cáo viên, cộng tác viên sử dụng làm tài liệu để tuyên truyền giáo dục lịch sử truyền thống cách mạng, lịch sử địa phương cho học sinh, thanh niên, hội viên các đoàn thể chính trị-xã hội. Đồng thời cuốn Đề cương nhận được nhiều ý kiến góp ý cần khắc phục một số hạn chế trong nội dung cuốn Đề cương để phục vụ tốt hơn công tác tuyên truyền, giáo dục lịch sử truyền thống cách mạng. Vì vậy, Ban Tuyên giáo Huyện ủy Định Hóa chỉnh lý, bổ sung cuốn “Đề cương giáo dục truyền thống lịch sử cách mạng huyện Định Hóa” để tái bản năm 2022.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Trong quá trình khai thác sử dụng cuốn Đề cương, để tăng hiệu quả, người tuyên truyền, giáo dục có thể sử dụng các phương tiện, đồ dùng hỗ trợ như máy chiếu, các video, clip, ảnh, bản đồ huyện Định Hóa, bản đồ tỉnh Thái Nguyên, lược đồ chiến khu Việt Bắc,..; Lồng ghép một chuyên đề hoặc một số nội dung, sự kiện trong các chuyên đề vào các lớp bồi dưỡng, vào bài giảng; lựa chọn sự kiện, chuyên đề phù hợp để sân khấu hóa; tổ chức các hoạt động ngoại khóa về nguồn thăm di tích, thi kể chuyện, thi tìm hiểu lịch sử địa phương,...

Trong quá trình biên soạn, mặc dù Ban Tuyên giáo Huyện ủy, Tổ biên soạn đã có nhiều cố gắng nhưng không tránh được những thiếu sót, chúng tôi mong nhận được sự quan tâm và đóng góp ý kiến của các nhà nghiên cứu, các bậc lão thành cách mạng, cán bộ đảng viên và nhân dân để cuốn Đề cương được hoàn thiện hơn.

Xin trân trọng cảm ơn!

BAN TUYÊN GIÁO HUYỆN ỦY

Chuyên đề 1

ĐẤT VÀ NGƯỜI ĐỊNH HÓA

*** NỘI DUNG THÔNG TIN**

1. Khái quát về lịch sử hình thành và phát triển

Định Hóa là vùng đất đã trải qua lịch sử hình thành và phát triển lâu dài, với những biến đổi phức tạp. Thời Đinh-Tiền lê (thế kỷ X-XI) đến thế kỷ XII (thời Lý là châu Định Biên; từ năm 1141, gọi là châu Tuyên Hóa; thời Lê sơ đổi thành châu Định Hóa). Châu Định Hóa lúc đó có 40 xã và 12 trang; tồn tại suốt từ thời Lê sơ (1428-1527) đến thời Nhà Nguyễn (1802 - 1945).

Trước khởi nghĩa giành chính quyền năm 1945, Định Hóa có 8 tổng (Định Biên Thượng, Định Biên Trung, Định Biên Hạ, Phụng Vĩ Thượng, Phụng Vĩ Trung, Phụng Vĩ Hạ, Thanh Điều, Khuynh Quỳ), chia thành 30 xã.

Ngày 26/3/1945, lực lượng Cứu quốc quân, đơn vị tự vệ và quần chúng nhân dân tấn công đồn Chợ Chu và dinh tri châu. Định Hóa được giải phóng, trở thành một trong các huyện giành chính quyền sớm nhất tỉnh Thái Nguyên và cả nước. Ngày 18/4/1945, Ủy ban nhân dân cách mạng lâm thời châu Định Hóa được thành lập. Sau khi thành lập chính quyền cách mạng, Định Hóa được đặt tên là phủ Ngô Quyền, đến cuối tháng 6/1945 được đổi tên là phủ Vạn Thắng. Năm 1948, Ủy ban kháng chiến hành chính tỉnh Thái Nguyên quyết định đổi tên thành huyện Định Hóa. Năm 1965, Quốc hội nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa quyết định sáp nhập hai tỉnh Thái Nguyên và Bắc Kạn thành tỉnh Bắc Thái, huyện

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Định Hóa thuộc tỉnh Bắc Thái. Từ năm 1997, theo Nghị quyết kỳ họp thứ 10, Quốc hội khóa IX, tỉnh Bắc Thái lại được tách thành hai tỉnh Bắc Kạn và Thái Nguyên. Từ đó đến nay, huyện Định Hóa là đơn vị hành chính trực thuộc tỉnh Thái Nguyên.

Định Hóa đã trải qua và chứng kiến một chiều dài biến thiên dữ dội và nhiều thăng trầm của lịch sử chống ách thống trị phong kiến Trung Quốc, sự xâm lược của thực dân - đế quốc, cũng như lịch sử xây dựng phát triển của địa phương, đất nước.

Trong suốt gần mười thế kỷ Bắc thuộc, nhân dân Định Hóa luôn sát cánh cùng nhân dân cả nước kiên cường chống trả các cuộc thôn tính của kẻ thù. Đặc biệt đáng chú ý, trong cuộc kháng chiến chống quân Tống vào thế kỷ XI, có không ít người con của châu Tuyên Hóa, dưới sự chỉ huy của các thủ lĩnh người dân tộc thiểu số, đã sát cánh chiến đấu bên quân Triều đình. Đầu thế kỷ XVI, cuộc chiến tranh giành quyền lực giữa các tập đoàn phong kiến Mạc - Trịnh - Nguyễn nổ ra, nhà Mạc chiếm Định Hóa làm căn cứ chống lại tập đoàn họ Trịnh. Nhân dân Định Hóa phải chịu cuộc sống đau khổ lầm than. Thế kỷ XVIII, Nguyễn Huệ tiến hành cuộc dấy binh khởi nghĩa hào hùng, bình ổn tình hình rồi ren phục tạp do sự tranh giành phân chia quyền lực của triều đình phong kiến suy vi, đồng thời đập tan quân xâm lược nhà Thanh. Tuy sau đó không duy trì được lâu dài, nhưng những thành công trên mà Nguyễn Huệ giành được có ý nghĩa lịch sử to lớn. Trong khi thế đó, năm 1833, nhân dân Định Hóa hướng về cuộc khởi nghĩa do thủ lĩnh dân tộc tày Nông Văn Vân lãnh đạo, chiếm thành Thái Nguyên, nhiều lần đánh tan các cuộc càn quét của quan quân nhà Nguyễn. Năm 1867, Ngô Côn - một thủ lĩnh của phong trào khởi nghĩa “Thái bình Thiên quốc” của nông dân Trung Quốc - sau khi thất bại và bị nhà Mãn Thanh truy quét, đã đem tàn quân vượt biên

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

giới vào Việt Nam. Năm 1870, Lường Tam Kỳ - một phó tướng của Ngô Côn - chỉ huy quân kéo vào đánh chiếm Định Hóa, lấy đây làm địa bàn tỏa ra đánh chiếm các vùng xung quanh.

Khi thực dân Pháp vào xâm lược nước ta (1858), nhân dân Định Hóa đã cùng với nhân dân cả nước đoàn kết một lòng, tìm đến con đường giải phóng. Năm 1932, ánh sáng cách mạng của Đảng đã đến Định Hóa qua 2 đồng chí Vũ Hưng và Nguyễn Đình Chiêm. Năm 1937 một tổ công tác cách mạng được thành lập ở vùng Quán Vuông (xã Trung Hội). Ngay từ thời kì vận động giải phóng dân tộc (1939 - 1945), cùng với Cao Bằng, Bắc Sơn (Lạng Sơn) - Võ Nhai (Thái Nguyên), Định Hóa đã được coi là một trong ba căn cứ cách mạng quan trọng của Việt Bắc. Định Hóa cũng là nơi hợp nhất các lực lượng vũ trang cách mạng thành Việt Nam Giải phóng quân¹, một trong những địa phương diễn ra cao trào kháng Nhật cứu nước sôi động, quyết liệt nhất của Khu giải phóng.

Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp (1945 - 1954). Định Hóa, Đại Từ, Phú Lương, Võ Nhai-Thái Nguyên cùng với Yên Sơn, Sơn Dương (Tuyên Quang), Chợ Đồn (Bắc Kạn) đã được chọn làm trung tâm An toàn khu kháng chiến (ATK). Với

¹ Ngày 15/5/1945, tại cánh đồng Nà Nhậu (trước cửa đình Làng Quặng, tổng Định Biên Thượng) nay là xã Định Biên đã diễn ra Lễ hợp nhất Đội Việt Nam Tuyên truyền Giải phóng quân, các Đội Cứu quốc quân và các tổ chức vũ trang cách mạng cả nước thành Đội Việt Nam Giải phóng quân (Quân đội nhân dân Việt Nam ngày nay). Tham dự buổi Lễ có đại diện chính quyền, đoàn thể và nhân dân địa phương. Thay mặt Tổng bộ Việt Minh và Ủy ban Quân sự cách mạng Bắc Kỳ, đồng chí Võ Nguyên Giáp đã long trọng tuyên bố thống nhất các đội Việt Nam Tuyên truyền Giải phóng quân, Cứu quốc quân và các tổ chức vũ trang cách mạng trong cả nước thành Việt Nam Giải phóng quân. Lúc mới thành lập, Việt Nam Giải phóng quân có 13 đại đội chủ lực (thống nhất từ các đại đội Việt Nam Tuyên truyền Giải phóng quân, các trung đội Cứu quốc quân) và các đội vũ trang cách mạng tập trung ở các tỉnh, huyện. Bộ Tư lệnh đầu tiên của Việt Nam Giải phóng quân gồm các đồng chí Võ Nguyên Giáp (Tư lệnh), Chu Văn Tấn (Chính trị viên), Trần Đăng Ninh (Phó Tư lệnh).

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

những điều kiện “địa lợi - nhân hòa”, Định Hóa trở thành căn cứ trung tâm để Chủ tịch Hồ Chí Minh, Trung ương Đảng, Chính phủ, Quân đội cách mạng hoạt động, là nơi chứng kiến những quyết định quan trọng, nơi khởi phát chiến dịch Điện Biên Phủ¹, đưa cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp của nhân dân ta đi đến thắng lợi vẻ vang.

Trong thời kì kháng chiến chống đế quốc Mỹ và xây dựng chủ nghĩa xã hội, Định Hóa tiếp tục là một hậu phương chiến lược quan trọng, đóng góp lớn lao vào công cuộc bảo vệ và xây dựng tổ quốc. Trong thời kỳ đổi mới (từ năm 1986) và hội nhập hiện nay, Định Hóa cùng cả nước đẩy mạnh phát triển kinh tế văn hóa, giữ vững an ninh chính trị, xóa đói giảm nghèo, xây dựng nông thôn mới, từng bước nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của nhân dân.

2. Khái quát về đặc điểm tự nhiên và kinh tế - xã hội

Định Hoá là huyện miền núi của tỉnh Thái Nguyên, nằm trong khoảng toạ độ từ 105⁰29’ đến 105⁰43’ kinh Đông, 21⁰45’ đến 22⁰30’ vĩ Bắc; phía Tây - Tây bắc giáp tỉnh Tuyên Quang, phía Bắc - Đông Bắc giáp tỉnh Bắc Kạn, phía Nam - Đông Nam giáp huyện Đại Từ và Phú Lương; huyện lỵ là thị trấn Chợ Chu, cách thành phố Thái Nguyên 55 km về phía Tây Bắc.

Diện tích đất tự nhiên toàn huyện là 513,51 km². Căn cứ vào đặc điểm tự nhiên, địa hình, huyện Định Hoá được chia thành ba vùng: Toàn huyện có 23 đơn vị hành chính (22 xã, 01 thị trấn), được chia 3 vùng: Vùng núi bao gồm 7 xã khu vực phía Bắc huyện (Linh Thông, Quy Kỳ, Lam Vĩ, Tân Thịnh, Bảo Linh, Kim Phụng, Tân Dương). Đây là vùng có nhiều dãy chạy theo hướng

¹ Ngày 6/12/1953, tại Tin Keo (xã Phú Đình), Hội nghị Bộ Chính trị đã thông qua Kế hoạch tác chiến mùa Xuân 1954 của Tổng Quân ủy và quyết định mở chiến dịch Điện Biên Phủ.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

tây bắc – đông nam, độ dốc lớn, trong đó có dãy núi đá vôi thuộc phần cuối cùng của cánh cung Sông Gâm, kéo từ phía Bắc qua trung tâm huyện. Vùng này, đất lâm nghiệp chiếm phần lớn diện tích, đất nông nghiệp ít và phân tán. Vùng trung tâm gồm 6 xã (Phúc Chu, Định Biên, Đồng Thịnh, Bảo Cường, Phụng Tiến, Trung Hội) và thị trấn Chợ Chu. Địa hình nơi đây khá bằng phẳng, đất đai màu mỡ, là vùng sản xuất lúa trọng điểm của huyện. Vùng Phía Nam gồm 9 xã (Thanh Định, Bình Yên, Trung Lương, Diêm Mặc, Phú Tiến, Phú Đình, Sơn Phú, Bộc Nhiêu, Bình Thành). Vùng này có nhiều đồi, gò xen kẽ, là vùng trọng điểm phát triển cây công nghiệp của huyện.

Huyện Định Hoá có nhiều sông, suối (có ba con sông gồm: Sông Chu, Sông Công, Sông Đu)¹ toả đi khắp các thôn bản. Hệ thống giao thông của Định Hóa có những đặc điểm mang tính đặc thù của một huyện miền núi. Từ trung tâm thị trấn Chợ Chu tỏa đi có nhiều hướng giao thông nối liền với một số tỉnh của Việt Bắc: sang phía tây về Tuyên Quang, ngược lên phía bắc về Bắc Kạn.

¹ Con sông lớn nhất là Sông Chu, có lưu vực rộng 437 km²; lưu lượng nước bình quân trong năm 3,06 m³/giây. Sông Chu được hợp lưu bởi nhiều khe suối nhỏ bắt nguồn từ sườn núi các xã Phía Tây, Phía Bắc huyện, với ba nhánh chính là suối Chao, suối Múc, suối Tao. Đoạn chảy qua xã Tân Dương là đoạn lớn nhất; sau đó dòng sông chảy qua xã Yên Ninh (huyện Phú Lương) và hợp lưu với sông Cầu ở khu vực Chợ Mới.

Sông Công trên địa bàn huyện (thượng nguồn) có lưu vực rộng 128 km²; lưu lượng nước bình quân trong năm là 3,06 m³/giây. Dòng sông này có hai nhánh. Nhánh thứ nhất bắt nguồn từ xã Thanh Định, chảy qua các xã Bình Yên, Sơn Phú. Nhánh thứ hai bắt nguồn từ dãy núi Khuôn Tát (xã Phú Đình), hợp lưu với nhánh thứ nhất ở xã Bình Thành rồi chảy sang xã Minh Tiến (huyện Đại Từ).

Sông Đu có tổng diện tích lưu vực 70 km²; lưu lượng nước bình quân trong năm là 1,68 m³/giây. Dòng sông này bắt nguồn từ xã Yên Trạch (huyện Phú Lương), chảy qua xã Phú Tiến dài khoảng 3,5 km, xuôi dọc phía tây huyện Phú Lương rồi hợp lưu với sông Cầu ở xã Sơn Cẩm.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Ngoài ra, từ Định Hóa còn có nhiều hướng đường tỏa đến các địa phương trong tỉnh như thành phố Thái Nguyên, các huyện Đại Từ, Phú Lương, Võ Nhai. Đồng thời, trong địa bàn huyện là một hệ thống đường mòn lối tắt, đường liên xã liên thôn chằng chịt, dày đặc, nối liền các địa phương với nhau. Đây là điều kiện thuận lợi để nhân dân lao động sản xuất, phục vụ kháng chiến. Hiện nay, hệ thống đường giao thông đã được đầu tư nâng cấp, đảm bảo thông suốt đến tất cả các trung tâm xã, tạo điều kiện thuận lợi cho đi lại cũng như sản xuất, thông thương.

Do điều kiện đặc thù của huyện miền núi còn nhiều khó khăn, trước đây nhân dân các dân tộc Định Hóa thường phải phụ thuộc khá nhiều vào rừng đồi và sông suối tự nhiên. Vì vậy, đời sống sản xuất canh tác của người dân chủ yếu là trồng trọt và chăn nuôi nhỏ lẻ, tự cung tự cấp. Ngày nay, hòa vào xu hướng phát triển mạnh mẽ của thời đại, Định Hóa đã có những đổi thay nhanh chóng, những bước tiến đáng kể: Cơ cấu kinh tế được điều chỉnh theo hướng đa dạng hóa, nông - lâm nghiệp là nền tảng, dịch vụ - du lịch là mũi nhọn, công nghiệp-xây dựng được quan tâm chú trọng; văn hóa-xã hội ngày càng phát triển; quốc phòng-an ninh được tăng cường giữ vững, công tác xây dựng nông thôn mới có nhiều kết quả.

3. Khái quát đặc điểm truyền thống văn hóa

Định Hóa có dân số gần 9 vạn người¹, có nhiều dân tộc cùng sinh sống, thuộc bốn nhóm ngôn ngữ khác nhau (Việt - Mường, Tày - Thái, Mông - Dao, Hán - Tạng).

¹ Dân số huyện Định Hóa: Năm 1932 có 12.310 người, năm 1948 có 19.200 người, năm 1973 có 49.768 người, năm 2010 có 87.722 người, năm 2016 có 88.430 người, năm 2019 có 89.288 người.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Người Tày được coi là một trong những dân tộc bản địa, định cư sớm nhất tại Định Hóa. Đây là dân tộc chiếm tỷ lệ dân số cao nhất, phân bố đều khắp trên địa bàn huyện, góp thành một bộ phận quan trọng trong đời sống văn hóa tinh thần của Định Hóa. Các dân tộc Nùng, Hoa, Sán Chay, Dao, Mông, Sán Dìu, Mường, Thái v.v... mỗi dân tộc, dù có đặc điểm riêng trong đời sống và phong tục tập quán nhưng trong quá trình cùng chung sống đã có sự giao thoa tiếp biến, cùng nhau góp phần tạo nên một sự đa sắc thái trong bức tranh tổng thể đời sống văn hóa của huyện. Những năm 60 của thế kỷ XX, Định Hóa đón thêm những người dân tộc Kinh từ miền xuôi lên; đây là điều kiện để người dân miền núi và người dân miền xuôi có điều kiện thắt chặt hơn nữa mối quan hệ, cùng chung tay xây dựng phát triển quê hương, đất nước. Là một địa phương có sự chung sống của nhiều dân tộc anh em, với một lịch sử hình thành phát triển lâu đời, Định Hóa là một vùng đất đa dạng về văn hóa.

Do đặc thù địa lý tự nhiên, với đặc điểm trong sinh hoạt - lao động sản xuất và trong đời sống văn hóa của các dân tộc thiểu số miền núi (đặc biệt là dân tộc Tày, Nùng), Định Hóa có một không gian văn hóa độc đáo và nổi bật: không gian văn hóa nhà sàn. Với đồng bào dân tộc thiểu số ở Định Hóa, nhà sàn thường được làm tựa lưng vào đồi núi, mặt hướng ra phía ruộng đồng và nơi có cảnh trí thiên nhiên thoáng đãng, rộng rãi. Kiểu kiến trúc này được đặt giữa khung cảnh rừng cọ đồi chè, tạo nên một không gian văn hóa đặc trưng độc đáo của Định Hóa. Trong thói quen truyền thống, hầu như mọi hoạt động của gia đình đều diễn ra trên sàn: thờ cúng tổ tiên, tiếp khách, nấu nướng, ăn uống và thêu thùa, dệt vải. Phía dưới nhà sàn thường để trống hoặc để các nông cụ như cày, bừa, dao, cuốc, máy xay sát gạo,... Nhìn chung, vật liệu để xây cất nhà sàn rất đơn giản, thường là gỗ, song, mây, tre, bương, vầu, lá cọ,

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

... được khai thác khá thuận tiện trong rừng. Bếp lửa, cách bài trí trong nhà cũng được đặc biệt chú ý, dựa theo những quan niệm tâm linh, tín ngưỡng.

Trước đây, hầu hết mỗi làng, mỗi xã đều có đình và được nhân dân trông coi chu đáo. Đình làng là nơi hội họp, nơi diễn ra các sinh hoạt cộng đồng của làng xã.

Lễ hội Lồng Tồng là một sinh hoạt văn hóa mang đậm tính cộng đồng của các dân tộc huyện Định Hóa. Trong tập tục truyền thống, cứ mỗi dịp mùa xuân, lễ tết, người dân lại cùng hòa mình tham gia lễ hội Lồng Tồng¹, lễ hội là dịp để mọi người cầu mong mưa thuận gió hòa, cầu cho quốc thái dân an. Trong lễ hội, họ cùng cất lên câu hát giao duyên qua những điệu ca truyền thống như then, sli, lượn, phong slư, cùng biểu diễn các trò chơi dân gian như bịt mắt bắt dê, biểu diễn múa rối cạn.v.v... Đây cũng chính là dịp để mọi người được gặp gỡ, gắn bó với nhau hơn.

Định Hóa là huyện miền núi có vị trí tiếp giáp với trung du. Đây là một lí do khiến đời sống văn hóa của đồng bào nhân dân Định Hóa có những đặc thù nhất định. Đó là một đời sống văn hóa vừa có những nét truyền thống riêng của dân tộc mình, lại vừa có những đặc điểm chung giao thoa tiếp biến với văn hóa của dân tộc

¹ Lễ hội Lồng Tồng (tổ chức vào mừng 9, mừng 10 tháng giêng hằng năm tại sân Lễ hội, xã Phú Đình), do tình hình kinh tế khó khăn, trong nhiều năm, nhiều lễ hội truyền thống trên địa bàn huyện bị phai nhạt. Khắc phục tình trạng này, tỉnh Thái Nguyên quyết định tổ chức lại lễ hội Lồng Tồng, lễ hội truyền thống của dân tộc Tày. Đến dự Khai mạc lễ hội Lồng tồng tại Khu di tích lịch sử Tin Keo ngày 21/2/2002, có các đồng chí Phan Thế Ruệ - Thứ trưởng Bộ Thương mại; lãnh đạo Tổng cục Du lịch Việt Nam; đồng chí Hứa Đức Nhị - Phó Bí thư Thường trực Tỉnh uỷ, Chủ tịch Hội đồng nhân dân tỉnh; Vy Văn Thư - Ủy viên Ban Thường vụ Tỉnh uỷ, Giám đốc Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn; Đàm Thanh Nghị - Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh; lãnh đạo các ngành, địa phương cùng hàng ngàn đồng bào các dân tộc huyện Định Hoá...

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

vùng miền khác. Đây chính là điều kiện để vùng đất này có một kho tàng văn hóa vừa đậm bản sắc, vừa phong phú sinh động¹.

Tuy vậy, một vấn đề cấp thiết cũng đang đặt ra: Do những tác động từ mặt trái của kinh tế thị trường trong quá trình hội nhập quốc tế, sự xâm nhập của các sản phẩm văn hóa độc hại nên hiện nay một số giá trị tốt đẹp của văn hóa truyền thống các dân tộc đang đối mặt với nguy cơ bị mai một, thất truyền. Xác định được điều đó, huyện Định Hóa đang đẩy mạnh thực hiện việc khôi phục, bảo tồn và phát huy những giá trị tinh hoa văn hóa truyền thống các dân tộc huyện Định Hóa.

4. Định Hóa - những tiềm năng, lợi thế

Trước hết, có thể thấy Định Hóa là vùng đất có sự đa dạng và thuận lợi về điều kiện tự nhiên (địa hình đa dạng, nông lâm sản dồi dào, không bị đe dọa nhiều bởi thiên tai khắc nghiệt...). Phát huy thế mạnh này, hiện nay Định Hóa đang đẩy mạnh phát triển nông - lâm nghiệp, trong đó sản phẩm Gạo Bao thai Định Hóa đã trở thành thương hiệu được đánh giá cao và ưa dùng trong và ngoài tỉnh; việc trồng rừng cây keo, cây quế... đã từng bước giúp người dân thoát nghèo và từng bước làm giàu trên mảnh đất của mình; Định Hóa đang đẩy mạnh xây dựng các sản phẩm OCOP². Đây là một hướng phát triển nhiều triển vọng.

¹ Di sản văn hóa phi vật thể quốc gia (tính đến 10/2022): (1) Rối cạn của người Tày ở Thảm Rộc và Ru nghệ (nghệ thuật trình diễn dân gian); (2) Nghi lễ Then của người Tày (Tập quán xã hội và tín ngưỡng); (3) Lễ hội Lồng Tồng của người Tày (Lễ hội truyền thống); (4) Lượn cọi của người Tày (Nghệ thuật trình diễn dân gian); (5) Pả Dung của người Dao (Nghệ thuật trình diễn dân gian).

² OCOP là mỗi xã (phường) một sản phẩm; là phát triển hình thức tổ chức sản xuất, kinh doanh các sản phẩm truyền thống, có lợi thế ở khu vực nông thôn (tính đến tháng 10/2022, có 03 sản phẩm OCOP trên địa bàn huyện: (1) Mỳ gạo bao thai Định Hóa - HTX chăn nuôi sản xuất nông sản sạch xã Kim Phượng; (2) Tâm Như trà nổi - HTX nông sản Phú Đạt, xã Sơn Phú; (3) Long Vân Trà - HTX dịch vụ nông nghiệp Phú Hội, xã Sơn Phú).

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Hạ tầng giao thông được quan tâm, bên cạnh quốc lộ 3C được nâng cấp, mở rộng; đường Hồ Chí Minh được mở mới qua huyện và các tuyến đường liên xã, liên thôn, liên gia được nhựa hóa, bê tông hóa góp phần đẩy mạnh liên kết, lưu thông góp phần phát triển kinh tế, xã hội của huyện.

Người dân Định Hóa đoàn kết, cần cù, thông minh và mến khách luôn biết vượt khó vươn lên. Định Hóa là vùng đất giàu bản sắc văn hóa. Đây không chỉ là sức mạnh nội tại, mà còn là cơ sở để giao lưu, quảng bá, đẩy mạnh du lịch dịch vụ cho Định Hóa.

Đặc biệt, Định Hóa là trung tâm An toàn khu kháng chiến, là nơi ghi dấu những sự kiện - chiến công quan trọng trong lịch sử nước nhà. Quần thể di tích ATK Định Hóa đã được Nhà nước xếp hạng Di tích quốc gia đặc biệt. Hiện nay, các cơ quan bộ, ngành Trung ương được thành lập hoặc đã từng đứng chân, hoạt động tại Định Hóa trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp, các đoàn khách trong nước và quốc tế, đồng bào nhân dân các vùng miền trong cả nước... đang hướng về Định Hóa. Mô hình du lịch lịch sử truyền thống cách mạng - văn hóa - sinh thái sẽ là một hướng phát triển nhiều triển vọng.

Lịch sử dân tộc Việt Nam đã lựa chọn Định Hóa như một tất yếu. Định Hóa mang trong mình một sứ mệnh nặng nề và cao quý mà lịch sử đã đặt ra. Đây là vùng đất thiêng liêng, có bề dày truyền thống, là nơi lưu giữ và khơi dậy niềm tin, niềm tự hào của cả dân tộc ta. Phát huy và khai thác những thế mạnh của mình, Định Hóa sẽ phát triển mạnh mẽ.

*** MỤC TIÊU CẦN ĐẠT**

1. Mục tiêu về kiến thức.

Nắm vững những nội dung cơ bản về lịch sử hình thành, về tự nhiên - xã hội - văn hóa của Định Hóa.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

2. Mục tiêu về kỹ năng.

Có kỹ năng tổng hợp, khái quát, tự nghiên cứu về các vấn đề chung về lịch sử - văn hóa của địa phương.

3. Mục tiêu về thái độ, lập trường, tư tưởng.

Có ý thức trân trọng, tự hào, giữ gìn và phát huy truyền thống lịch sử cách mạng - văn hóa của địa phương.

☐ NHỮNG MỐC LỊCH SỬ, SỰ KIỆN QUAN TRỌNG

- Định Hóa có nhiều tên gọi khác nhau tùy vào từng thời điểm lịch sử: châu Tuyên Hóa, châu Định Hóa, Định Châu, phủ Ngõ Quyền, phủ Vạn Thắng, huyện Định Hóa.

- Định Hóa là huyện miền núi, có bề dày trong lịch sử hình thành và phát triển, với nhiều thăng trầm phức tạp.

- Định Hóa có diện tích là 513,51 km², phía tây - tây bắc giáp tỉnh Tuyên Quang, phía bắc - đông bắc giáp tỉnh Bắc Kạn, phía nam - đông nam giáp huyện Đại Từ và Phú Lương; huyện lỵ là thị trấn Chợ Chu, cách thành phố Thái Nguyên 55 km về phía tây bắc. Căn cứ vào đặc điểm tự nhiên, địa hình huyện Định Hoá được chia thành ba vùng với những đặc điểm riêng.

- Định Hóa có dân số gần 9 vạn người với nhiều dân tộc cùng sinh sống (trong đó người Tày có số lượng đông nhất), có nhiều độc đáo trong bản sắc văn hóa.

- Định Hóa tuy vẫn còn những khó khăn, nhưng bên cạnh đó là tiềm năng, thế mạnh đến từ con người, điều kiện tự nhiên - kinh tế - xã hội, văn hóa, truyền thống lịch sử, truyền thống cách mạng... Nếu nhận diện đúng và phát huy được những tiềm năng, thế mạnh đó, Định Hóa sẽ phát triển nhanh, bền vững.

*** CÂU HỎI ĐÁNH GIÁ, TỰ NGHIÊN CỨU**

Câu hỏi 1: Trình bày khái quát lịch sử hình thành và phát triển của huyện Định Hóa?

Câu hỏi 2: Đặc điểm cơ bản và nổi bật về tự nhiên và kinh tế - xã hội của huyện Định Hóa là gì?

Câu hỏi 3: Những đặc điểm nổi bật trong truyền thống văn hóa của con người Định Hóa?

Câu hỏi 4: Định Hóa có thế mạnh, tiềm năng ở những phương diện nào? Hãy đưa ra một số giải pháp, kiến nghị về việc phát huy những thế mạnh, tiềm năng đó?

Chuyên đề 2

**ĐỊNH HÓA TRONG CUỘC ĐẤU TRANH CHỐNG THỰC
DÂN PHÁP XÂM LƯỢC VÀ PHONG KIẾN TAY SAI
(1889 - 1945)**

*** NỘI DUNG THÔNG TIN**

**I. ĐỊNH HÓA DƯỚI ÁCH THỐNG TRỊ CỦA THỰC DÂN
PHÁP XÂM LƯỢC VÀ PHONG KIẾN TAY SAI**

**1. Sơ lược tình hình Định Hóa trước ngày thực dân Pháp
xâm chiếm**

Đầu thế kỷ XIX Nguyễn Ánh đánh thắng quân Tây Sơn và lên ngôi Hoàng đế vào năm 1802, đặt niên hiệu là Gia Long, đổi tên nước là Việt Nam, thống nhất hệ thống tổ chức hành chính trong cả nước. Đến thời vua Minh Mạng tiếp tục một cuộc cải cách hành chính đổi tên các trấn thành tỉnh, hoàn thiện bộ máy từ đồng bằng đến miền núi. Theo đó, châu Định Hóa có 9 tổng 31 xã. Về tổ chức hành chính cấp châu có tri châu; cấp tổng có chánh tổng, phó tổng; cấp xã có lý trưởng, phó lý. Bộ máy giúp việc cấp xã có tiên chỉ, thứ chỉ, trưởng bạ, phó bạ ... về quân sự có châu đoàn, tổng đoàn, xã đoàn.

Do chính sách ngày càng phụ thuộc vào nước ngoài nên triều đình nhà Nguyễn áp bức bóc lột nhân dân ngày càng tàn bạo, do đó nhiều cuộc khởi nghĩa đã nổ ra. Trong cuộc khởi nghĩa chống lại triều đình nhà Nguyễn do Thủ lĩnh người dân tộc Tày Nông Văn Vân lãnh đạo, nhiều thanh niên Định Hóa đã tham gia ủng hộ cuộc khởi nghĩa này.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Năm 1870, Lường Tam Kỳ kéo quân vào Định Hóa chiếm đóng, xây dựng căn cứ ở vùng Chợ Chu và một số vùng xung quanh¹.

2. Thực dân Pháp chiếm đóng Định Hóa, xây dựng hệ thống kìm kẹp, đàn áp bóc lột nhân dân

Tháng 5/1884, sau khi chiếm thành Thái Nguyên, Bộ chỉ huy quân Pháp đặc biệt chú ý đến vùng đất Định Hóa, tuy hiểm trở nhưng là nơi có vị trí chiến lược quan trọng. Biết rằng nơi đây đã có quân của Lường Tam Kỳ chiếm giữ, xây dựng căn cứ khá vững chắc.

Tháng 10/1886, quân Pháp đã hai lần tổ chức các toán biệt kích xuất phát từ Tuyên Quang luôn rùng xâm nhập vào Chợ Chu đánh thăm dò, để bảo vệ lợi ích của mình Lường Tam Kỳ đã tổ chức lực lượng đánh trả, nên những toán quân này đều bị quân của Lường Tam Kỳ đánh bật ra. Những năm sau, quân Pháp tiếp tục mở thêm một số cuộc hành binh nữa vào Định Hóa nhưng đều thất bại. Ngày 31/1/1889 tướng Boócni Đờ- boóc mở cuộc hành quân lớn chia làm hai mũi tấn công vào Định Hóa.

Ngày 3/2/1889 quân Pháp đánh bật quân Lường Tam Kỳ ra khỏi trung tâm huyện lỵ Chợ Chu. Sau đó để lại 200 quân chốt giữ và lập đồn trại ở Yên Thông (tức Bình Yên ngày nay) và Quảng Nạp (tức Bình Thành ngày nay). Quân Lường Tam Kỳ rút khỏi Chợ Chu, dựa vào thế núi rừng hiểm trở xung quanh Chợ Chu chống

¹ Đội quân này nguồn gốc từ phong trào nông dân “Thái bình thiên quốc” nổ ra ở Vân Nam, Quảng Tây Trung Quốc bị thất bại và bị triều đình Mãn Thanh đánh dẹp. Ngô Côn một thủ lĩnh của “Thái bình thiên quốc” đem theo hai nghìn tàn quân vượt biên giới chạy vào Việt Nam. Đám tàn quân này chia thành hai bộ phận gọi là “Cờ đen” và “cờ vàng”. Một nghìn quân do Lường Tam Kỳ (một phó tướng của Ngô Côn) chỉ huy tràn vào Định Hóa).

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

trả quyết liệt. Tuy nhiên, do sự chênh lệch về lực lượng, ngày 14/8/1890 Pháp ký với Lường Tam Kỳ một bản giao ước 16 điều, phong cho Lường Tam Kỳ chức “Phó lãnh binh Thái Nguyên”¹.

Chiếm được Định Hóa, thực dân Pháp thi hành nhiều chính sách, thủ đoạn xảo quyệt để khống chế. Trước hết về quân sự chúng bố trí một lực lượng mạnh gồm một đại đội lính khố xanh ở Chợ Chu do một sĩ quan người Pháp chỉ huy, hai trung đội ở Quảng Nạp và một trung đội ở Yên Thông. Chúng xây đồn Chợ Chu với hệ thống lô cốt tường chắn có lỗ châu mai liên hoàn thành một pháo đài cố thủ vững chắc. Xây dựng lực lượng lính đông từ châu đến các tổng xã (gọi là châu đoàn, tổng đoàn, xã đoàn) cùng hệ thống điểm canh dày đặc, bên cạnh đó là 500 quân của Lường Tam Kỳ. Về bộ máy chính quyền từ năm 1890 đến 1924 Pháp xây dựng chế độ “ủy trị” đặt bên cạnh chính quyền tay sai người bản xứ là một “Đại lý cai trị” người Pháp đại diện cho công xứ Thái Nguyên. Nhưng trên thực tế viên “Đại lý” điều hành mọi hoạt động của bộ máy chính quyền tay sai ở Định Hóa.

Xây xong đồn bốt, thực dân Pháp xây dựng nhà tù ở Chợ Chu để giam giữ những người chúng cho là quấy phá, chống đối. Đến năm 1913 chúng mở rộng thành một nhà tù cấp tỉnh có thể giam giữ được từ 80 đến 100 người.

Thông qua bộ máy chính quyền tay sai, thực dân Pháp thi hành một loạt chính sách áp bức, bóc lột, nô dịch vô cùng thâm độc đối với nhân dân Định Hóa. Trong khi cấm người dân sở tại nấu rượu thì Pháp ép người dân phải tiêu thụ rượu cồn của hãng “Phông ten” của Pháp. Theo “Sổ đinh” (tính theo đầu người đàn ông)

¹ Theo Lịch sử Đảng bộ huyện Định Hóa (1946-2016).

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

chúng ấn định lượng rượu phải tiêu thụ đến từng xã, bắt chánh tổng, lý trưởng phải tiêu thụ.

Năm 1924 Lường Tam Kỳ chết, mọi đặc ân giành cho Lường Tam Kỳ đều bị bãi bỏ, năm 1929 công xứ Pháp ban hành nghị định đặt Định Hóa vào chế độ cai trị chung như các châu huyện khác. Từ đó Pháp tiến hành lập sổ địa bạ, nắm độc quyền bán các mặt hàng thiết yếu, đặt thêm các sắc thuế. Thuế đinh (còn gọi là sưu) là thứ thuế dã man nhất đánh vào “đinh nam” (Tức nam giới từ 18 tuổi trở lên) bình quân mỗi xuất sưu là 2,8 đồng (ngang giá với 1 tạ thóc), đến năm 1939 tăng lên 3,79 đồng. Ngoài ra còn thuế điền, thuế chợ và nhiều thứ thuế khác. Các loại thuế liên tục tăng từ năm 1921 đến 1944 chúng đã tăng thêm 5 lần. Theo tài liệu của Pháp để lại, năm 1931 Định Hóa có 1.966 xuất đinh chúng đã thu 8.257,25 đồng tiền sưu. Chúng còn vơ vét các loại thuế khác là 13.836,25 đồng, trong đó thuế điền thô là 5.000 đồng. Ngoài việc tước đoạt của cải, thực dân Pháp còn bắt phu, bắt lính đi làm đường, xây dựng đồn bốt v.v...

3. Những phản kháng mà nhân dân Định Hóa chống lại ách chiếm đóng của thực dân Pháp

Nhân dân Định Hóa luôn có ý thức độc lập dân tộc, căm thù hành động áp bức bóc lột của thực dân phong kiến. Khi chưa có Đảng lãnh đạo người dân Định Hóa hướng về các cuộc khởi nghĩa của các sĩ phu yêu nước, luôn phản kháng và có thời cơ thì đứng lên tiêu diệt kẻ thù. Đầu thế kỷ XX nhân dân Định Hóa đã hai lần (ngày 1/4 và 13/9/1912) phối hợp với nghĩa quân Hoàng Hoa Thám phục kích tiêu diệt một lực lượng quân Pháp hành binh trên đường Chợ Chu đi Quảng Nạp, Chợ Chu đi Chợ Mới, gây cho chúng nhiều thiệt hại.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Ngày 4/6/1916, viên lãnh binh Ruy-Pi-E cùng 16 lính áp giải một đoàn tù nhân từ Thái Nguyên lên Chợ Chu, đến phố Ngừ (Phú Tiến) được nhân dân hỗ trợ đoàn tù nổi dậy giết chết tên lãnh binh, thu vũ khí của lính và rút vào rừng. Ngày 28/8/1922, 93 phạm nhân ở nhà tù Chợ Chu và một số lính khổ xanh bị bọn Tây ngược đãi đã nổi dậy phá nhà lao, giết cai ngục, thu súng của lính canh, chạy vào rừng và những tù nhân này đã được nhân dân Định Hóa giúp đỡ che chở.

Cuối năm 1917 cuộc khởi nghĩa của Đội Cấn và Lương Ngọc Quyến nổi dậy chiếm thành Thái Nguyên làm cho quân Pháp kinh hoàng. Khi cuộc khởi nghĩa bị đàn áp, nhiều người trong nghĩa quân đã vượt lên Định Hóa lánh nạn.

II. CUỘC VẬN ĐỘNG GIẢI PHÓNG DÂN TỘC - KHỞI NGHĨA GIÀNH CHÍNH QUYỀN

1. Ảnh sáng cách mạng đến quê hương Định Hóa

Ngày 3/2/1930, Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời, chấm dứt thời kỳ bế tắc, khủng hoảng về đường lối cứu nước của cách mạng Việt Nam, ngay sau khi Đảng ra đời đã phát động cao trào 1930 - 1931 mà đỉnh cao là phong trào Xô Viết - Nghệ Tĩnh làm cho kẻ thù lao đao, hoảng sợ. Ảnh hưởng của Đảng nhanh chóng lan rộng khắp nước. Tuy nhiên ở Thái Nguyên nói chung, Định Hóa nói riêng thực dân Pháp cho đây là vùng đất chiến lược trọng yếu nên tìm mọi cách bưng bít, ngăn chặn không cho phong trào cách mạng ảnh hưởng tới vùng núi chiến lược này.

Phong trào Xô Viết - Nghệ Tĩnh 1930 - 1931 nổ ra, bị thực dân Pháp khủng bố gắt gao; trong bối cảnh lịch sử ấy, các đồng chí Vũ Hưng (tức Hai Cao) và Nguyễn Đình Chiêm (tức Phó Mùa) quê ở

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Hà Nam, để tránh dịch khủng bố, đã tạm lánh lên vùng Định Hóa tiếp tục hoạt động. Bị mất liên lạc với Đảng, song với tinh thần của người đảng viên Cộng sản, 2 đồng chí vừa đi làm thuê kiếm sống, vừa tích cực tuyên truyền giáo dục, giác ngộ quần chúng. Trong những năm 1932-1933, đồng chí Vũ Hưng đã gây dựng được một số cơ sở quần chúng trung kiên ở xã Bộc Nhiêu, đồng chí Nguyễn Đình Chiêm giấu tung tích ở Quán Vuông (Trung Hội ngày nay)¹. Năm 1935 qua chấp nối của quần chúng, hai đồng chí gặp nhau và đồng chí Vũ Hưng đã lên Quán Vuông sinh sống, với ý thức người đảng viên Cộng sản, hai đồng chí bàn bạc thống nhất gây dựng phong trào cách mạng ở Quán Vuông, từ đó nhân rộng ra toàn huyện. Với kinh nghiệm hoạt động bí mật ở miền xuôi, trước tiên các đồng chí vận động một số quần chúng nghèo khổ phần lớn là người Hà Nam ngụ cư ở Quán Vuông và một số hào lý có mâu thuẫn sâu sắc với thực dân pháp và tay sai, để tạo chỗ đứng chân. Một khó khăn lớn đối với hai đồng chí là không liên lạc được với Trung ương Đảng nên các đồng chí đã đọc báo “Đông Pháp” và “Trung Bắc tân văn” là hai tờ báo có xu hướng tiến bộ. Từ đó phán đoán tình hình và đề ra chương trình, nội dung tuyên truyền vận động quần chúng, gây cơ sở cách mạng, số quần chúng được tuyên truyền giác ngộ ngày càng đông và hăng hái hoạt động.

¹ Đồng chí Vũ Hưng tên thật là Vũ Văn Uyển (còn có tên là Đỗ Văn Đoài, Hai Cao), quê xã Thận Tu, huyện Duy Tiên, tỉnh Hà Nam) là Ủy viên Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Hà Nam, sau khi thoát khỏi các cuộc khủng bố, truy lùng ráo riết của thực dân Pháp, đã lên vùng Bộc Nhiêu, châu Định Hoá sinh sống và hoạt động. Cùng thời gian này, đồng chí Nguyễn Đình Chiêm (tức Phó Mùa, đảng viên cùng hoạt động với đồng chí Vũ Hưng ở Đảng bộ Hà Nam) cũng thoát khỏi các cuộc truy lùng, khủng bố của địch, lên vùng Quán Vuông (Định Hoá) sinh sống và hoạt động tuyên truyền, gây dựng cơ sở cách mạng.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Nhận thấy cần phải có một tổ chức làm nòng cốt, ngày 26/9/1937 “Tổ công tác cách mạng” đầu tiên ở Quán Vuông được thành lập gồm 7 đồng chí¹, do đồng chí Vũ Hưng và Nguyễn Đình Chiêm lãnh đạo. Sự ra đời của “Tổ công tác cách mạng” có ý nghĩa quan trọng, đánh dấu bước phát triển mới, đáp ứng nguyện vọng của quần chúng nhân dân, cũng là bước phát triển mới của phong trào cách mạng ở Định Hóa. Đây là đốm lửa đầu tiên được nhen nhóm trong đêm dài tăm tối dưới ách thống trị tàn bạo của thực dân phong kiến. Từ đây nhân dân các dân tộc Định Hóa đã có một tổ chức do đảng viên Cộng sản làm hạt nhân, dẫn đường chỉ lối, mặc dù phải vượt qua nhiều gian nan, thử thách nhưng đã có đường đi đúng vượt lên tất cả để giành thắng lợi.

Sau ngày thành lập những thành viên của tổ công tác cách mạng Quán Vuông dưới sự chỉ đạo của đồng chí Vũ Hưng và Nguyễn Đình Chiêm tiếp tục gặp gỡ tuyên truyền, vận động quần chúng và hương lý, kỳ hào ở các xã bất mãn với chính sách đàn áp bóc lột, có thái độ khinh rẻ đối với các dân tộc thiểu số. Qua quá trình vận động, cuối năm 1938, tổ cách mạng ở xã Định Biên Trung (tức Bảo Cường ngày nay) được thành lập do ông Mông Văn Thử làm tổ trưởng, bằng sự cố gắng của các thành viên trong tổ công tác cách mạng, phong trào đã phát triển lan rộng ra một số xã phía nam huyện.

Năm 1939 tình hình thế giới diễn biến phức tạp, chiến tranh thế giới thứ hai bùng nổ, nước Pháp tham chiến, bọn phản động thuộc địa ở Việt Nam tăng cường vơ vét của cải để cung cấp cho chiến

¹ 7 đồng chí đó là: Vũ Hưng, Nguyễn Đình Chiêm, Đoàn Văn Hình, Thái Văn Đình, Nguyễn Văn Triều, Lương Văn Điện, Lương Văn Vinh (Theo Lịch sử biên niên huyện Định Hóa); Lương Viết Vinh (theo Lịch sử Đảng bộ huyện Định Hóa).

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

tranh. Trước tình hình đó, các đồng chí lãnh đạo ở Định Hóa quyết định đi tìm liên lạc với Trung ương Đảng. Đồng chí Vũ Hưng nhận nhiệm vụ quan trọng và đầy nguy hiểm này. Sau nhiều ngày lặn lội về quê Hà Nam, tìm gặp cơ sở cũ mong gặp được lãnh đạo xứ ủy Bắc Kỳ, qua nhiều gian nan thử thách cuối cùng đồng chí Vũ Hưng đã gặp được đồng chí Hoàng Quốc Việt. Sau khi nghe báo cáo, đồng chí Hoàng Quốc Việt yêu cầu đồng chí Vũ Hưng trở về Định Hóa chờ chỉ thị. Một thời gian sau, đồng chí Trịnh Bá Song - cán bộ đường dây của Xứ ủy lên Quán Vuông bí mật bắt liên lạc với đồng chí Vũ Hưng.

Tháng 10/1940, tại hội nghị cán bộ Đảng các huyện thuộc tỉnh Thái Nguyên tổ chức tại xã Phú Thượng, huyện Võ Nhai, đồng chí Hoàng Quốc Việt đã giao nhiệm vụ cho đồng chí Vũ Hưng phụ trách huyện Định Hóa. Từ đây phong trào cách mạng huyện có sự chỉ đạo trực tiếp của Xứ ủy Bắc Kỳ và Trung ương Đảng.

Tháng 5/1941, Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương Đảng lần thứ tám do Nguyễn Ái Quốc chủ trì đã đề ra những nhiệm vụ quan trọng của cách mạng Việt Nam, trong đó có vấn đề xây dựng lực lượng vũ trang để chuẩn bị cho khởi nghĩa giành chính quyền cách mạng. Trên cơ sở đó, ngày 15/9/1941 Cứu quốc quân II được thành lập tại xã Trảng Xá huyện Võ Nhai, đã phát triển lực lượng và mở rộng địa bàn hoạt động. Ngày 19/11/1941 bộ phận đầu tiên làm nhiệm vụ mở rộng căn cứ vượt vòng vây giặc sang Định Hóa. Bằng đường dây bí mật đã có từ trước, bộ phận này đã gặp lãnh đạo “Tổ công tác cách mạng” ở Quán Vuông bàn thống nhất kế hoạch hoạt động, các chiến sĩ Cứu quốc quân đến Định Hóa được nhân dân nuôi dưỡng, bảo vệ, dẫn đường đi hoạt động. Từ đây phong trào cách mạng ở Định Hóa có thêm nguồn sinh lực mới.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Cuối năm 1942 đầu năm 1943, bộ phận Cứu quốc quân từ biên giới Việt Trung trở về, đồng chí Chu Văn Tấn và một số lãnh đạo chủ chốt đã sang Định Hóa. Nhiều xã của huyện đã trở thành căn cứ hoạt động của Cứu quốc quân.

Nhà tù Chợ Chu tiếp tục được thực dân Pháp mở rộng, nâng cấp, đến năm 1942 thì hoàn thành. Thời gian này, thực dân Pháp bắt 106 thân nhân của các chiến sỹ cách mạng Bắc Sơn, Võ Nai về đây giam giữ, hòng lung lạc ý chí chiến đấu của các chiến sỹ. Nhưng chúng không thực hiện được ý đồ đó, đầu năm 1943 buộc phải trả lại tự do cho họ.

Năm 1943, thực dân Pháp chuyển 100 tù nhân chính trị từ nhà tù Sơn La về đây giam giữ. Những đồng chí này đã mãn hạn tù, nhưng theo Pháp đây là “những phần tử nguy hiểm” nên phải tập trung để “an trí”. Từ nhà tù Sơn La các đồng chí đã lập một chi bộ gồm 15 đảng viên do đồng chí Song Hào làm Bí thư. Vì là những người “an trí” không còn án tù, nên không bị kìm kẹp, nhưng đi đâu cũng phải có lính đi kèm. Tù chính trị đã đấu tranh để được tự do đi xuống chợ mua thuốc chữa bệnh, tự lao động để cải thiện đời sống, bọn cai ngục đã phải nhượng bộ. Tận dụng thuận lợi này, các đồng chí đã khôn khéo, gặp gỡ, tuyên truyền giác ngộ quần chúng ở Chợ Chu, cảm hóa được một số binh lính cai tù. Đến tháng 12/1943 phong trào cách mạng địa phương, Cứu quốc quân và chi bộ nhà tù Chợ Chu đã kết lại thành một khối thống nhất dưới sự lãnh đạo của Xứ ủy, nên phong trào cách mạng Định Hóa thêm nguồn sinh lực và làm cho các chỉ thị, nghị quyết của Đảng đến với quần chúng cách mạng, với cán bộ, đảng viên trong huyện nhanh chóng, kịp thời. Tổ công tác cách mạng đã vận động nhân dân

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

đóng góp tiền, thuốc men, dẫn đường cho 12 đảng viên ở nhà tù Chợ Chu vượt ngục thành công vào ngày 12/10/1944¹, bổ sung cán bộ cho các địa phương chuẩn bị cho cuộc tổng khởi nghĩa giành chính quyền về tay nhân dân tháng 8/1945.

¹ Các đảng viên vượt ngục Chợ Chu, sau này đều trở thành cán bộ cao cấp của Đảng, Nhà nước và Quân đội

1- Đồng chí Song Hào (tức Nguyễn Văn Khương), sau này là Bí thư Trung ương Đảng, Phó Bí thư Quân ủy Trung ương, Chủ nhiệm Ủy ban Kiểm tra Trung ương Đảng, Bộ trưởng Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội, Thượng tướng – Chủ nhiệm Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam.

2- Đồng chí Phạm Ngọc Bổng (tức Hoàng Minh Chí), sau này là Bí thư Tỉnh ủy, kiêm Chủ tịch Ủy ban Hành chính tỉnh Tuyên Quang; Khu Ủy viên, Phó Chủ tịch Ủy ban Hành chính Khu Tự trị Việt Bắc.

3- Đồng chí Chu Nhữ (Chu), sau này là Bí thư Huyện ủy, Chủ tịch Ủy ban Hành chính huyện Sơn Dương; Tỉnh ủy viên, Chủ tịch Ủy ban Mặt trận Tổ quốc tỉnh Tuyên Quang.

4- Đồng chí Nguyễn Văn Tý (Trần Tùng), sau này là Tỉnh ủy viên, Trưởng ban Kinh tế Tỉnh ủy Tuyên Quang; Bí thư Đảng ủy Nhà máy Chè Phú Thọ.

5- Đồng chí Tạ Tiến (Tạ Xuân Thu), sau này là Thiếu tướng quân đội, Tư lệnh Quân chủng Hải quân, Chỉ huy trưởng Bộ đội tình nguyện Việt Nam ở Lào.

6- Đồng chí Lê Hiến Mai (tức Dương Quốc Chính, tức Nguyễn Duy Phương), sau này là Trung tướng – Phó Chủ nhiệm Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam, Bộ trưởng các Bộ Thủy lợi - Điện lực, Nông nghiệp và Thương binh - Xã hội.

7- Đồng chí Nguyễn Quang Lộc (Hoàng Bá Sơn), sau này là Bí thư Khu ủy Khu Tả Ngạn, Thứ trưởng Bộ Nông nghiệp.

8- Đồng chí Lê Trung Đình, sau này là Bí thư Tỉnh ủy, Chủ tịch Ủy ban Hành chính tỉnh Thái Nguyên, Bí thư Khu ủy Khu Tự trị Tây Bắc, Thứ trưởng Bộ Nông nghiệp.

9- Đồng chí Trần Đình Thìn (Trần Thế Môn), sau này là Thiếu tướng Quân đội, Chính ủy Quân khu Tây Bắc, Chính ủy Bộ Tư lệnh B3 (Tây Nguyên).

10- Đồng chí Nguyễn Cao (tức Kháng), sau này là Đại tá Công an, Cục trưởng Cục Cảnh vệ, Trợ lý Bộ trưởng Bộ Công an.

11- Đồng chí Vũ Anh Sính (Vũ Phong), sau này là Đại tá Quân đội.

12- Đồng chí Ngô Nhị Quý, sau này là Bí thư Tỉnh ủy các tỉnh Thái Nguyên, Hải Ninh, Phó ban Dân tộc Trung ương, Phó Chủ nhiệm Ủy ban Dân tộc của Chính phủ.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

2. Nhân dân Định Hóa đấu tranh dưới sự lãnh đạo của Tổ công tác cách mạng

Tổ công tác cách mạng ở Quán Vuông do đồng chí Vũ Hưng và Nguyễn Đình Chiêm lãnh đạo trở thành trung tâm lãnh đạo của huyện Định Hóa. Ban đầu là các tổ chức quần chúng như Hội ái hữu, Hội tương tế, công khai hoạt động trên danh nghĩa giúp nhau việc thiện như làm nhà, cưới xin, ma chay, cấy gặt, tổ chức này phù hợp với phong tục tập quán và nguyện vọng của nhân dân, nên thu hút được nhiều người tham gia. Thông qua hoạt động của hội, những cán bộ cách mạng từng bước hướng dẫn quần chúng tham gia vào các cuộc đấu tranh chống ách chiếm đóng của thực dân Pháp, vạch mặt tay sai.

Cuộc đấu tranh có tổ chức do những người Cộng sản lãnh đạo đầu tiên là cuộc đấu tranh diễn ra năm 1938 của dân phu các xã làm đường đi Thành Cóc - Tuyên Quang. Bọn cai thầu bắt dân phu làm rất vất vả, thiếu thốn, nhưng lại trả công rất rẻ chỉ 0,12 đồng một ngày, dân phu rất phẫn nộ. Các đồng chí lãnh đạo thấy đây là thời cơ tốt phát động dân phu đấu tranh đòi tăng tiền công lên 0,25 đồng một ngày, đòi chủ thầu cho dân phu mượn dụng cụ làm đường. Cuộc đấu tranh bắt đầu từ đoàn dân phu xã Bộc Nhiêu rồi lan ra khắp công trường. Bọn cai thầu đánh đập dân phu rất dã man, nhiều người bị thương, những quần chúng trung kiên của tổ chức cách mạng làm đường đã phát động toàn thể dân phu tuyên bố nghỉ việc, kéo lên Chợ Chu bao vây dinh tri châu đòi giải quyết yêu sách và bồi thường cho những người bị thương. Trước khí thế của cuộc đấu tranh, tri châu phải nhượng bộ, giải quyết yêu sách. Đây là thắng lợi đầu tiên của cuộc đấu tranh do những đảng viên Cộng sản trực tiếp lãnh đạo, có quần chúng trung kiên làm nòng

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

cốt, có kế hoạch, mục tiêu cụ thể. Thắng lợi của cuộc đấu tranh này chẳng những gây được niềm tin cho quần chúng đối với cách mạng mà còn gây được tiếng vang đến các huyện lân cận, chính vì vậy, cuối năm 1938 lãnh đạo cách mạng ở Định Hóa bắt liên lạc được với cơ sở cách mạng ở La Bằng (Đại Từ) nhờ đó cơ sở cách mạng ở Định Hóa tiếp thu được phần nào sự lãnh đạo của Trung ương Đảng thông qua cơ sở Đảng ở La Bằng.

Tổ công tác cách mạng đã vận động nhân dân các xã ủng hộ thuốc men, lương thực, tiền cho cuộc khởi nghĩa Bắc Sơn. Liên kết với Cứu quốc quân xây dựng căn cứ cách mạng và mở rộng các tổ chức hội cách mạng thanh niên, phụ nữ, nông dân cứu quốc từ năm 1941 đến năm 1945.

Trong quá trình hoạt động phong trào cách mạng ở Định Hóa có nhiều thăng trầm, bị kẻ thù đàn áp, năm 1941 sở mật thám Bắc Kỳ đã tung mạng lưới mật thám chỉ điểm lùng sục khắp nơi và chúng phát hiện ra đồng chí Vũ Hưng người Cộng sản hoạt động nổi tiếng ở Hà Nam trước đây nay là người lãnh đạo chủ chốt ở huyện Định Hóa. Ngày 25/5/1941, thanh tra mật thám Bắc Kỳ B.rê A chỉ huy một lực lượng lớn gồm quân đồn trú ở Chợ Chu và lính đồng các tổng xã mở cuộc vây ráp bắt đồng chí Vũ Hưng, nhờ có cơ sở cách mạng che chở, dẫn đường đồng chí đã thoát khỏi vòng vây của kẻ thù chạy sang Võ Nhai. Không bắt được đồng chí Vũ Hưng, kẻ thù điên cuồng mở cuộc càn quét khủng bố kéo dài 10 ngày. Nhiều người bị tình nghi, bị chúng khám xét nhà cửa và bắt lên huyện tra khảo. Được tin địch đã nói lỏng sự phong tỏa Định Hóa, đồng chí Vũ Hưng từ Võ Nhai về Định Hóa tiếp tục lãnh đạo phong trào. Không may đến La Bằng (Đại Từ) đồng chí bị địch bắt, người lãnh đạo chủ chốt bị bắt, phong trào tạm thời lắng xuống.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Để tiếp tục mở rộng căn cứ, Cứu quốc quân từ Định Hóa di chuyển lên phía Bắc. Phong trào cách mạng ở Định Hóa phát triển khá mạnh, nhưng đội ngũ cán bộ thiếu kinh nghiệm, khi Cứu quốc rút đi phong trào có chiều hướng phát triển tràn lan thiếu tổ chức chặt chẽ. Các Hội Cứu quốc hoạt động hầu như công khai là sơ hở để bọn mật thám chỉ điểm chui vào tổ chức của ta và báo cho giặc biết danh sách cán bộ chủ chốt của phong trào ở các xã. Tháng 9/1943 giặc Pháp lại mở cuộc càn quét lớn. 12 cán bộ bị bắt và bị đẩy đi các nhà tù Hỏa Lò (Hà Nội), cảng Bá Vân (Đại Từ) và nhà giam Thái Nguyên. Phong trào tổn thất nặng, nhiều cơ sở bị vỡ. Đây là bài học xương máu của cán bộ và quần chúng cách mạng ở Định Hóa về ý thức cảnh giác, giữ gìn bí mật trong quá trình đấu tranh cách mạng.

Tháng 9/1944, đồng chí Vũ Hưng vượt ngục Bắc Mê, tỉnh Hà Giang thành công trở về Định Hóa thì tháng 10/1944 nổ ra cuộc đấu tranh của nông dân toàn huyện chống lại chiến dịch thu thầu dầu, vừng, lạc, thóc lúa nộp cho phát xít Nhật. Dưới áp lực của quần chúng đồng loạt không nộp, bọn hào lý phải nhượng bộ. Đây được coi là cuộc tập dượt của quần chúng cách mạng được huy động vào thực hiện nhiệm vụ chính trị, chuẩn bị cho cuộc nổi dậy sau này có sự lãnh đạo của các tổ công tác cách mạng.

3. Khởi nghĩa giành chính quyền ở Định Hóa ngày 26/3/1945

Cuối năm 1944, cán bộ và quần chúng cách mạng ở Định Hóa tập trung mọi cố gắng, công tác trọng tâm là chuẩn bị “Sửa soạn khởi nghĩa”, các đội tự vệ ở các xã được trang bị thêm vũ khí tự tạo, huấn luyện kỹ chiến thuật, các Hội Cứu quốc vận động nhân dân đóng góp lương thực cung cấp cho lực lượng vũ trang chuẩn bị sẵn sàng cho cuộc nổi dậy.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Ngày 9/3/1945, phát xít Nhật nổ súng làm cuộc đảo chính lật đổ Pháp để độc chiếm Đông Dương. Chỉ sau một ngày quân Nhật tràn vào Thái Nguyên. Bộ chỉ huy Nhật triệu hồi viên chỉ huy lính khổ xanh người Pháp ở đồn Chợ Chu về Thái Nguyên tổng vào nhà giam. Các sự kiện liên tiếp diễn ra cùng một thời điểm làm cho bộ máy chính trị, quân sự của Pháp ở Định Hóa hoang mang đến cực độ. Tri châu Hà Sỹ Tinh điều thêm lực lượng lính đồng của ba tổng Định Biên Hạ, Phượng Vĩ Thượng, Phượng Vĩ Hạ về bảo vệ phủ đường; ở các tổng xã, bọn tay sai trung thành với thực dân Pháp, phần lo vì quân Nhật đến không tin dùng, phần lo cách mạng nổi dậy không biết số phận sẽ ra sao, nên một số vứt bỏ bằng triện chạy vào rừng. Nhận thấy tình hình tan rã của hệ thống chính quyền của thực dân Pháp và tay sai, lại được chỉ thị “Nhật, Pháp bắn nhau và hành động của chúng ta” của Đảng chỉ đường dẫn lối, lãnh đạo cách mạng huyện quyết định phát động toàn dân nổi dậy khởi nghĩa giành chính quyền.

Một kế hoạch tử mi được đề ra. Trước hết lực lượng vũ trang bao vây châu ly, tấn công đồn Chợ Chu, đồng thời tổ chức quần chúng các xã kéo về Chợ Chu biểu tình, thị uy gây sức ép buộc kẻ thù phải đầu hàng, giao chính quyền cho cách mạng. Kế hoạch đang triển khai đến các cơ sở thì được tin Trung đội Cứu quốc quân do hai đồng chí Tạ Xuân Thu và Chu Phóng chỉ huy đang trên đường tiến sang Định Hóa. Tổ công tác cách mạng cử người đi đón. Hai bên gặp nhau trên đỉnh Đèo Muồng. Một ban chỉ huy thống nhất giữa tổ công tác cách mạng và Cứu quốc quân được thành lập. Kế hoạch của địa phương được bổ sung, xác định lực lượng tác chiến là Cứu quốc quân và dân quân tự vệ một số xã. Khi hành quân xuống chân đèo, Cứu quốc quân gặp tên trưởng bạ đang trên đường chạy sang Tuyên Quang. Sau khi thu bằng

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

triệu, giải thích chính sách, Cứu quốc quân tha cho đi. Ngay sau đó, trình sát báo cáo về tên trưởng bạ là chỉ điểm của địch, sau khi được tha đã quay về Chợ Chu báo cho giặc biết. Trước tình huống trên, Ban chỉ huy cuộc khởi nghĩa quyết định tấn công đồn Chợ Chu ngay đêm 25/3/1945. Đúng 3 giờ sáng ngày 26/3/1945, quân cách mạng nổ súng tấn công đồn Chợ Chu và dinh tri châu. Toàn bộ lính khố xanh, lính đông hoảng hốt chống cự yếu ớt rồi vứt súng tháo chạy tán loạn. Chỉ sau vài giờ chiến đấu quân cách mạng đã làm chủ trận địa. Tri châu Hà Sỹ Tinh bỏ trốn, trước khí thế của lực lượng quần chúng cách mạng, Hà Sĩ Tinh phải ra đầu thú, cờ đỏ sao vàng tung bay trên nóc phủ đường. Ngày 27/3/1945 quân cách mạng do đồng chí Triệu Hồng Thắng chỉ huy phá kho thóc liên đoàn của Nhật đặt tại Sông Bạc Chợ Chu chia cho dân nghèo một phần, phần lớn chuyển về xã Định Biên Trung (tức Bảo Cường) cung cấp cho quân cách mạng. Tại cơ sở, tối ngày 27/3/1945 quần chúng thuộc các xã Trung Khảm - Định Nam (Trung Hội), Yên Thông (Bình Yên) và các xã xung quanh do ông Nguyễn Văn Sạch và ông Nguyễn Văn Ninh chỉ huy kéo về đình Đồng Ân (Trung Khảm) họp mít tinh hưởng ứng cuộc khởi nghĩa. Sau khi tuyên bố xóa bỏ chính quyền tay sai, thu bằng triệu của hào lý.

Trong niềm vui chiến thắng, ngày 28/3/1945 hàng ngàn quần chúng ở các xã nô nức tập trung tại Đình Quan Đế - Chợ Chu họp mít tinh chào mừng thắng lợi của cuộc khởi nghĩa. Tại cuộc mít tinh lịch sử này, Mặt trận Việt Minh huyện tuyên bố xóa bỏ hoàn toàn bộ máy cai trị, chính quyền tay sai của thực dân Pháp trong toàn huyện, giải thích chính sách của Việt Minh hô hào nhân dân đóng góp, bảo vệ thành quả cách mạng, cũng tại cuộc mít tinh lớn

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

này tri châu Hà Sỹ Tinh tuyên bố đầu hàng cách mạng vô điều kiện. Ngày 18/4/1945, tại Trường Hương sư Bản Lác, xã An Lạc (nay là xã Kim Phụng), hơn 130 đại biểu đến từ 30 xã, thị trấn và 2 làng người Dao trong huyện đã về dự hội nghị thành lập Ủy ban nhân dân cách mạng lâm thời châu Định Hóa¹.

*** MỤC TIÊU CẦN ĐẠT**

1. Kiến thức

- Nắm được những nét cơ bản về tội ác của thực dân Pháp và phong kiến tay sai (1889 - 1930)
- Hiểu được quá trình hình thành - khó khăn và phát triển của cuộc vận động giải phóng dân tộc, khởi nghĩa giành chính quyền ở Định Hóa.

2. Kỹ năng

- Diễn giải, phân tích các nguồn tư liệu thu thập được ở các tài liệu chính thống ở địa phương (tỉnh, huyện, xã).
- Trình bày, hướng dẫn làm sáng tỏ những diễn biến lịch sử diễn ra ở Định Hóa những năm 1889 - 1945.

3. Thái độ, tư tưởng

- Tự hào về truyền thống yêu nước, truyền thống đấu tranh của nhân dân các dân tộc Định Hóa.
- Tích cực tham gia tuyên truyền cho các tầng lớp nhân dân, đồng thời tiếp tục kế thừa, phát huy truyền thống trong xây dựng và bảo vệ quê hương, bảo vệ Tổ quốc.

¹ Hội nghị bầu Ủy ban nhân dân cách mạng lâm thời châu Định Hoá, gồm 5 uỷ viên là các ông Ma Đình Tương, Ma Văn Tiến, Hoàng Ngọc Đình, Nguyễn Văn Sạch và Trần Văn Phú, do ông Ma Đình Tương làm Chủ tịch.

*** NHỮNG MỐC LỊCH SỬ, SỰ KIỆN QUAN TRỌNG**

- Dưới chính sách cai trị của thực dân Pháp và Lường Tam Kỳ đời sống nhân dân Định Hóa ngày càng cơ cực, không có tự do, dân chủ. Những phản kháng của nhân dân Định Hóa với thực dân Pháp và bí mật giúp đỡ các cuộc khởi nghĩa (Hoàng Hoa Thám, Đội Cấn...) là cơ sở quan trọng để nhân dân đến với ánh sáng cách mạng của Đảng sau này.

- Ánh sáng cách mạng đến với Định Hóa được nhân dân đón nhận chủ yếu qua 3 con đường chính (từ đồng chí Vũ Hưng, Nguyễn Đình Chiêm những đảng viên quê Hà Nam; từ một bộ phận Cứu quốc quân trong cuộc khởi nghĩa Bắc Sơn và từ các đảng viên của chi bộ trong nhà tù Chợ Chu). Đây là cơ sở để phong trào cách mạng Định Hóa phát triển.

- Mặc dù hoạt động trong muôn vàn khó khăn nguy hiểm, nhưng Tổ công tác cách mạng thành lập ngày 26/9/1937 vẫn lãnh đạo nhân dân đấu tranh chống thực dân phong kiến và đã thu được những thắng lợi khích lệ.

- Ngày 26/3/1945, năm vững thời cơ lịch sử, dưới sự lãnh đạo của Tổ công tác cách mạng, nhân dân các dân tộc huyện Định Hóa đứng lên đánh đổ thực dân phong kiến giành quyền làm chủ về tay mình; trở thành một trong những địa phương giành chính quyền sớm trong cả nước. Ngày 18/4/1945, tại Trường Hương sư Bản Lác, xã An Lạc (nay là xã Kim Phượng), hơn 130 đại biểu đến từ 30 xã, thị trấn và 2 làng người Dao trong huyện đã về dự hội nghị thành lập Ủy ban nhân dân cách mạng lâm thời châu Định Hóa.

*** CÂU HỎI ĐÁNH GIÁ, TỰ NGHIÊN CỨU**

Câu hỏi 1: Hãy cho biết hệ thống kìm kẹp do thực dân Pháp dựng lên ở Định Hóa?

Câu hỏi 2: Hãy cho biết những con đường chính đưa ánh sáng cách mạng đến huyện Định Hóa ? Tóm tắt khởi nghĩa giành chính quyền cách mạng và hội nghị thành lập Ủy ban nhân dân cách mạng lâm thời châu Định Hóa?

Câu hỏi 3: Với vị trí, công việc hiện nay cần làm gì để kế thừa và phát huy truyền thống cách mạng của quê hương Định Hóa trong thời kỳ đổi mới?

Chuyên đề 3

**ĐỊNH HÓA - AN TOÀN KHU CỦA CUỘC KHÁNG CHIẾN
CHỐNG THỰC DÂN PHÁP XÂM LƯỢC (1946 - 1954)**

*** NỘI DUNG THÔNG TIN**

**I. ĐỊNH HÓA - AN TOÀN KHU (ATK) CỦA CUỘC KHÁNG
CHIẾN CHỐNG THỰC DÂN PHÁP**

**1. Định Hóa - nơi hội tụ những điều kiện được chọn làm
ATK**

Với tầm nhìn chiến lược, ngay sau khi cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công, theo chỉ thị của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đồng chí Phạm Văn Đồng ở lại Việt Bắc một thời gian để củng cố căn cứ địa cách mạng; cuối tháng 10/1946, đồng chí Nguyễn Lương Bằng được Chủ tịch Hồ Chí Minh cử trở lại Việt Bắc chuẩn bị hậu phương kháng chiến; tháng 11/1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh, Trung ương Đảng quyết định thành lập Đội công tác đặc biệt do đồng chí Trần Đăng Ninh phụ trách việc lựa chọn địa điểm an toàn nơi làm việc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Trung ương Đảng, Chính phủ, quân đội và các cơ quan Trung ương, nơi đặt kho tàng, nơi đóng quân... để chuẩn bị cuộc trường kỳ kháng chiến. Các huyện Định Hóa, Đại Từ, Phú Lương, Võ Nhai (tỉnh Thái Nguyên), Sơn Dương, Yên Sơn (tỉnh Tuyên Quang), Chợ Đồn (tỉnh Bắc Kạn) được chọn làm An toàn khu (ATK) của Trung ương. Hồ Chủ tịch, Trung ương Đảng, Chính phủ, Bộ Tổng tư lệnh, Tổng bộ Việt Minh... sẽ ở Định Hóa.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Định Hoá thuộc phân khu B - Phân khu Nguyễn Huệ trong chiến khu Hoàng Hoa Thám, là một bộ phận của Khu giải phóng trước đây. Là một trong những địa bàn chiến lược hiểm yếu của Thái Nguyên và Việt Bắc, địa thế Định Hóa thuận tiện cho việc bố trí các cơ quan Trung ương, có nhiều địa điểm bố trí phân tán kín đáo thích hợp cho công tác tổ chức canh gác, bảo vệ từng trọng điểm và tổ chức chống tập kích đường không, đường bộ của địch; là nơi “tiến khả dĩ công, thoái khả dĩ thủ” (tiến có thể đánh, lui có thể giữ); từ đây có thể tỏa đi khắp vùng từ biên giới xuống đồng bằng, giao thông liên lạc tương đối thuận tiện có thể giữ mối liên lạc từ Trung ương và các địa phương, thuận lợi cho công tác chỉ đạo trong toàn quốc. Nhân dân Định Hóa có truyền thống yêu nước chống giặc ngoại xâm; trong cuộc vận động giải phóng dân tộc, nhân dân Định Hóa đã sớm tiếp thu và đi theo con đường cách mạng của Đảng và có kinh nghiệm bảo vệ các đội vũ trang cách mạng từ trong thời kỳ trứng nước; đồng bào các dân tộc của huyện luôn hướng về cách mạng, tin tưởng tuyệt đối ở Đảng, Bác Hồ, Chính phủ. Đảng bộ huyện Định Hóa được xây dựng và củng cố vững mạnh, các tổ chức đoàn thể phát triển nhanh chóng thu hút được mọi tầng lớp nhân dân trong huyện tham gia đấu tranh chống “giặc đói, giặc dốt, giặc ngoại xâm”, xây dựng và bảo vệ chính quyền cách mạng. Đất đai, suối, hồ, tài nguyên thiên nhiên, nông, lâm nghiệp... của huyện có nhiều tiềm năng phát triển kinh tế “tự cấp, tự túc” nuôi dưỡng nhân dân, bộ đội, cán bộ để kháng chiến nên đáp ứng được với hoàn cảnh, điều kiện lịch sử khi đó. Có thể khẳng định, Định Hóa hội tụ các yếu tố thiên thời, địa lợi, nhân hòa và vốn là căn cứ địa vững chắc từ trước, nên với tầm nhìn chiến lược, Chủ tịch Hồ Chí Minh, Trung ương Đảng đã chọn Định Hóa là nơi xây dựng ATK của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

2. Đóng góp của Đảng bộ và nhân dân các dân tộc huyện Định Hóa trong xây dựng - bảo vệ ATK và trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp

2.1. Nhân dân các dân tộc huyện Định Hóa đón tiếp, chở che, bảo vệ Chủ tịch Hồ Chí Minh và các cơ quan Trung ương

Với đường lối kháng chiến: toàn dân, toàn diện, trường kỳ, dựa vào sức mình là chính, vừa kháng chiến vừa kiến quốc; từ đầu năm 1947, các cơ quan Trung ương, các bộ sơ tán ra nhiều hướng lần lượt lên Việt Bắc. Từ đầu năm 1947, các cơ quan Trung ương, Chính phủ, Quân đội, Bộ Tổng chỉ huy, Bộ Tổng tham mưu đã đến Định Hóa; nhiều nhân sỹ trí thức, thành viên của Chính phủ như cụ Phan Kế Toại - quyền Bộ trưởng Bộ Nội vụ; cụ Nguyễn Văn Tố - Trưởng ban Thường trực Quốc hội - tức Chủ tịch Quốc hội (đến 8/11/1946, cụ Bùi Bằng Đoàn thay), Bộ trưởng Không bộ; cụ Bùi Bằng Đoàn - Trưởng ban Thường trực Quốc hội; giáo sư Nguyễn Văn Huyên - Bộ trưởng Bộ Giáo dục; luật sư Phan Anh - Bộ trưởng Bộ Kinh tế; nhà khoa học Trần Đại Nghĩa - Cục trưởng Cục Quân giới; Tạ Quang Bửu - Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Việt Nam... vượt núi trèo đèo lên Định Hóa đảm đương việc nước. Ngày 20/5/1947, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến xã Diềm Mặc (*lán Khau Tý trên đồi Khau Tý, thôn Nà Tra, xã Thanh Định (nay là xã Diềm Mặc) là nơi ở và làm việc đầu tiên của Người*) trực tiếp lãnh đạo cuộc kháng chiến¹. Cả một guồng máy nhà nước cùng hàng

¹ Thôn Diềm Mặc vinh dự được đón Chủ tịch Hồ Chí Minh từ làng Xảo (xã Hợp Thành, huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang) chuyển đến ở và làm việc. Cùng đi với Người có 8 cán bộ vừa làm cảnh vệ, vừa làm liên lạc và cấp dưỡng. Đồ dùng của Người mang theo gồm chăn, màn, vài bộ quần áo, đôi dép cao su, chiếc máy chữ và ít tài liệu, sách báo đựng trong chiếc túi nhỏ. Lán ở của Người được dựng trên đồi Khau Tý, tại đây Người viết nhiều tác phẩm nổi tiếng như: Sửa đổi lối làm việc, bài thơ “Cảnh khuya”...

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

chục vạn nhân dân tỏa lên Việt Bắc, lên Định Hóa trong trật tự, bí mật, an toàn. Núi rừng Định Hóa - Thủ đô gió ngàn, thủ đô kháng chiến đang hình thành.

Khi trở thành trung tâm ATK, tất cả các xã, thị trấn của huyện đều có cơ quan Trung ương, các bộ ban ngành, nhà máy, kho tàng, các đơn vị quân đội bảo vệ Trung ương... trong đó các xã Phú Đình, Diềm Mặc, Định Biên, Bảo Linh, Thanh Định, Đồng Thịnh là những xã được chọn đặt nhiều địa điểm nhất. Vì là nơi đặt các cơ quan đầu não kháng chiến, nên kẻ thù luôn coi đây là mục tiêu đầu tiên để tìm diệt, đánh tan cơ quan đầu não kháng chiến. Việc bảo đảm an toàn tuyệt đối cho cơ quan đầu não kháng chiến là yêu cầu vô cùng quan trọng, mọi người dân Định Hóa ai cũng biết, cũng thuộc và thực hiện đúng khẩu hiệu “ba không”¹. Hàng vạn đồng bào và dân quân du kích đủ các dân tộc trong huyện là “rào thép” bảo vệ an toàn tuyệt đối cho các cơ quan Đảng, Chính phủ kháng chiến do Chủ tịch Hồ Chí Minh đứng đầu, đã làm thất bại mọi âm mưu, hành động đánh phá, ám hại của kẻ thù.

Song song với việc bảo vệ, chở che cơ quan đầu não kháng chiến, nhân dân các dân tộc huyện còn đẩy mạnh tăng gia sản xuất, chăn nuôi, trồng trọt để có lương thực, thực phẩm phục vụ nhu cầu của địa phương và cung cấp cho cán bộ, chiến sỹ, các cơ quan Trung ương đóng trên địa bàn và cho kháng chiến. Các phong trào như “”hũ gạo nuôi quân”, “bán thóc khao quân”, “nhân dân đỡ đầu địa phương quân” được nhân dân nhiệt thành hưởng ứng đã góp phần giải quyết khó khăn về lương thực đối với các cơ quan Trung ương, Chính phủ và quân đội đóng trong huyện.

¹ Không nói chuyện làm lộ bí mật, không nghe những điều không liên quan đến mình, không chỉ đường và nói chuyện với người lạ mặt.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Trong khi đó để đảm bảo an toàn, bí mật tuyệt đối cho Cơ quan đầu não kháng chiến nên việc làm lán trại, kho tàng, doanh trại... cho các cơ quan, đơn vị đòi hỏi không được lấy dân công nơi khác đến, chỉ được huy động dân công tại chỗ, đây là vinh dự nhưng trách nhiệm rất nặng nề với huyện. Với tinh thần “*Thương nhau chia củ sắn lùi, bát cơm sẻ nửa, chăn sui đắp cùng*” (Việt Bắc - Tố Hữu), nhân dân đã nhường nhà, đóng góp hàng vạn cây tre, gỗ, hàng triệu tàu lá cọ, hàng vạn ngày công để xây dựng nơi ở, làm việc, kho tàng, nhà xưởng cho các cơ quan kháng chiến; huy động hàng vạn ngày công cùng nguyên vật liệu sửa chữa cầu đường phục vụ giao thông trong ATK.

2.2. Định Hóa trong chiến dịch Việt Bắc Thu - Đông 1947 bảo vệ an toàn cho Trung ương

Với âm mưu thọc sâu vào hậu phương của ta, đánh thẳng vào căn cứ địa Việt Bắc, “chụp được cơ quan đầu não kháng chiến của ta”, khóa chặt biên giới Việt - Trung, ngày 7/10/1947, thực dân Pháp huy động 12.000 quân cùng nhiều phương tiện chiến tranh hiện đại tấn công căn cứ địa Việt Bắc. Đến ngày 15/10/1947, địch đã chiếm đóng 3 điểm trong khu tam giác: thị xã Bắc Kạn - Chợ Mới - Chợ Đồn, hai vị trí Chợ Mới - Chợ Đồn chỉ cách ATK Định Hóa khoảng 20 km đường chim bay. Ngày 11/10/1947, Chủ tịch Hồ Chí Minh, Thường vụ Trung ương Đảng, các cơ quan Trung ương, Chính phủ, một bộ phận Cơ quan Bộ Tổng tham mưu (*phần lớn cơ quan Bộ Tổng tham mưu ở lại Định Hóa để chỉ đạo mặt trận Sông Lô, đường số 3, tổ chức lực lượng bảo vệ ATK Định Hóa*) bí mật di chuyển từ ATK Định Hóa sang ATK Võ Nhai; ngày 20/11/1947, Chủ tịch Hồ Chí Minh và các cơ quan Trung ương lại di chuyển về ATK Định Hóa.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Thực hiện chỉ thị của Hồ Chủ tịch, Ban ATK cùng với huyện Định Hóa đưa toàn bộ các hoạt động của cơ quan, xí nghiệp, trường học, quân đội và toàn thể nhân dân trong huyện vào tình trạng chiến tranh, sẵn sàng đánh trả các cuộc tiến công của địch, bảo vệ ATK ; cũng như phối hợp với quân và dân cả nước đánh bại kế hoạch tấn công của quân Pháp trong chiến dịch Việt Bắc Thu - Đông 1947.

Đêm 24/11/1947, từ thị trấn Chợ Mới (Bắc Kạn), quân Pháp bí mật theo Quốc lộ 3, xuống Km31, rẽ vào chiếm đóng Phố Ngừ (xã Phú Tiến) và Quán Vuông (xã Trung Hội). Ngày hôm sau (25/11), từ các vị trí chiếm đóng ở Phố Ngừ và Quán Vuông, quân địch toả ra các vùng xung quanh bao vây, càn quét lùng bắt cán bộ, giết hại dân thường, cướp phá tài sản của nhân dân. Từ Quán Vuông, quân địch càn lên chiếm đóng phố Chợ Chu và làm sân bay dã chiến ở cánh đồng Chợ Chu. Cùng thời gian trên, 1 tiểu đoàn bộ binh địch từ thị trấn Chợ Mới, theo đường mòn qua Đồng Danh, Làng Muông càn vào các xã Tân Thịnh, Tân Dương ở vùng Đông Bắc huyện Định Hoá. Vì phán đoán không chính xác âm mưu và hành động của địch, cho rằng địch sẽ từ thị trấn Chợ Mới¹ rút theo Quốc lộ 3, qua thị xã Bắc Kạn, lên Cao Bằng, nên Bộ Tổng chỉ huy đã điều một số tiểu đoàn bộ đội chủ lực (trong đó có Tiểu đoàn 103 ở Quảng Nạp, Tiểu đoàn 160 ở Chợ Chu) cơ động lên vùng phía Bắc để chặn địch hành quân từ Chợ Mới lên Bắc Kạn. Vì vậy, ngày 25/11/1947, quân Pháp từ các vị trí chiếm đóng ở Phố Ngừ, Quán Vuông toả ra các vùng xung quanh càn quét, lùng bắt cán

¹ Tại thị trấn Chợ Mới, sau khi tung tin sẽ rút quân lên Cao Bằng, địch tập trung 200 xe ô tô ở thị xã Cao Bằng làm như đang chuẩn bị đón quân từ Bắc Kạn lên để đưa về Lạng Sơn. Từ Chợ Mới, địch cho quân càn xuống Bắc Be, Làng Muông, sang Phượng Tú (Định Hóa), vượt lên Bắc Kạn để như bộ đội chủ lực của ta lên phía Bắc.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

bộ, giết hại dân thường, cướp phá tài sản của nhân dân, thì bộ đội chủ lực của ta đã bỏ lỡ cơ hội tiêu diệt địch. Trong khi đó, tại Làng Muồng, lợi dụng địa hình từ Đèo Cút đến Khe Chuộc hiểm trở, Tiểu đội du kích xã Phượng Tiến¹ đã tổ chức phục kích, chặn đánh tiêu đoàn địch từ thị trấn Chợ Mới tràn sang, buộc chúng phải vòng qua xã Tân Thịnh lên phía Bắc.

Ngày 26/11/1947, từ các vị trí chiếm đóng ở phố Chợ Chu, 1 đại đội địch tấn công, tràn quét vào Phượng Tiến - nơi có Nhà máy giấy Hoàng Văn Thụ đang hoạt động sản xuất giấy in tiền cho Bộ Tài chính. Tại một vị trí cách cổng Nhà máy 200 mét, 5 cán bộ, chiến sĩ du kích xã Phượng Tiến phối hợp với cán bộ, chiến sĩ tự vệ Nhà máy chặn đánh địch rất quyết liệt, diệt 7 tên, buộc chúng phải rút lui. Nhà máy được bảo vệ an toàn.

Cùng thời gian trên, từ Quán Vuông, 1 đại đội địch tấn công, tràn quét sang khu vực xã Đồng Thịnh - nơi đặt Nhà máy Quân giới A4 là một trong những nhà máy sản xuất vũ khí lớn nhất của quân đội ta lúc bấy giờ. Các phân xưởng sản xuất của Nhà máy A4 được xây dựng dọc theo các cánh rừng Thâm So, Nà Lòong, Keo Lòong, Thảm Kết, Khuôn Hác, Đin Đeng... (nay thuộc 2 xóm Đồng Làn và Du Nghệ); Văn phòng Ban Giám đốc Nhà máy được đặt tại đồi Khau Chan (nay thuộc xóm Đồng Làn). Du kích xã Đồng Thịnh và tự vệ Nhà máy A4 đã phối hợp chặt chẽ, chặn đánh địch ở Khau Phao, Đồng Mòn, tiêu diệt và làm bị thương một số tên địch, buộc chúng phải rút về Quán Vuông.

Cùng ngày 26/11/1947, một đại đội bộ đội chủ lực của ta hành quân về đến Phúc Trinh (tổng Phượng Vũ Hạ), đang ngồi nghỉ thì bất ngờ bị một đại đội địch từ phố Chợ Chu tràn vào. Do Ban

¹ Xã Phượng Tiến lúc đó bao gồm địa bàn xã Tân Dương và Phượng Tiến ngày nay.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Chỉ huy đại đội chủ quan, khi cho bộ đội nghỉ đã không cử người canh gác, trinh sát địch, nên không những không phát hiện được địch, không kịp triển khai chiến đấu, mà còn bị địch nổ súng bắn vào đội hình làm 5 cán bộ, chiến sĩ bị thương vong (có 4 người hy sinh)¹. Đây là bài học xương máu do thiếu cảnh giác, chủ quan khinh địch không chỉ cho cán bộ, chiến sĩ bộ đội chủ lực, mà còn cho cả cán bộ, chiến sĩ lực lượng dân quân, du kích và tự vệ Định Hoá.

Ngày 27/11/1947, từ phố Chợ Chu, một đại đội địch tấn công, càn quét vào khu vực Nhà máy Giấy Hoàng Văn Thụ ở Phụng Tiến. Tuy bị một tiểu đội bộ đội chủ lực của ta chặn đánh, diệt 2 tên, nhưng do tương quan lực lượng giữa ta và địch chênh lệch quá lớn, nên quân địch đã “... tiến vào nhà máy Giấy đốt phá rồi trở ra”².

Sáng 28/11/1947, địch tập trung toàn bộ lực lượng ở các phố Chợ Chu và Quán Vuông, tổ chức thành 2 cánh quân càn quét từ vùng Tây Bắc xuống vùng Tây Nam Định Hóa, nhằm lùng bắt các cơ quan đầu não kháng chiến và tìm diệt bộ đội chủ lực của ta. Nắm được ý đồ của địch, Bộ phận B của Bộ Tổng Tham mưu từ Bản Cái, Bản Piêng, Bản Mù, Bảo Biên..., đã di chuyển vào sát chân núi Hồng sáp nhập với Bộ phận A mới từ An toàn khu Võ Nhai chuyển sang³.

1 Theo: *Báo cáo đặc biệt* của Ủy ban Kháng chiến Hành chính tỉnh Thái Nguyên, Tài liệu đã dẫn, tr.29.

2 Theo: *Báo cáo đặc biệt* của Ủy ban Kháng chiến Hành chính tỉnh Thái Nguyên, Tài liệu đã dẫn, tr.30.

3 Bộ phận A Bộ Tổng Tham mưu vừa rời hết khỏi Trảng Xá (Võ Nhai) sang phía tây Quốc lộ 3 ngày 25/11/1947, thì ngày hôm sau (26/11) địch nhảy dù xuống Trảng Xá. (Khi chúng càn vào thôn Na Chẽ, xã Dân Tiến), thì ở đây vẫn còn 1 lán lưu giữ nhiều tài liệu quý của Bộ Tổng Tham mưu chưa kịp di chuyển. Không thể để số tài liệu trên lọt vào tay địch, cán bộ giữ kho đã phải đốt lán để tiêu hủy tài liệu).

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Các tiểu đoàn 101, 103, 160 bộ đội chủ lực và du kích các xã của Định Hoá đã chủ động phối hợp chặn đánh địch ở khắp nơi. Cánh quân thứ nhất của địch vừa xuất quân đã bị du kích xã Phúc Chu chặn đánh; xuống tới Ru Nghệ (Đồng Thịnh) chúng lại bị bộ đội các tiểu đoàn 101, 160 bộ đội chủ lực và du kích ta chặn đánh quyết liệt ở Khau Chan, Đồng Pén. Sau khi bộ đội ta rút, quân địch tiến sang Định Biên Thượng, chúng đốt một số nhà dân cho Nhà máy Quân khí A4 mượn, rồi tiếp tục càn qua Na Lung xuống Yên Thông. Tại Yên Thông, chúng bị bộ đội chủ lực và du kích Định Hoá chặn đánh ở Thảm Rộc, làm hàng chục tên bị chết và bị thương. Tại dốc Yên Thông, một trung đội của Tiểu đoàn 101 chặn đánh địch từ Đồng Thịnh, tiêu diệt 10 tên, làm bị thương một số tên khác; về phía ta có 1 đồng chí Chính trị viên Trung đội và 1 đồng chí chiến sĩ liên lạc hi sinh. Sau khi vượt Yên Thông sang Bãi Cọ, quân địch lại bị 1 đại đội của Tiểu đoàn 131 bộ đội chủ lực chặn đánh, diệt và làm bị thương một số tên.

Cánh quân thứ hai của địch cũng bị bộ đội chủ lực và du kích Định Hoá chặn đánh liên tiếp. Tại xã Trung Lương, Trung đội du kích tập trung Định Hóa tổ chức phục kích, đánh địch một trận táo bạo ngay trên mặt đường cái, tiêu diệt và làm bị thương nhiều tên.

Bị bộ đội chủ lực và du kích Định Hóa chặn đánh, hai cánh quân của địch phải bỏ kế hoạch gặp nhau ở Yên Thông. Chúng càn thẳng qua xã Sơn Phú xuống xã Quảng Nạp (Bình Thành). Tại Cầu Đá (xã Sơn Phú), bộ đội chủ lực và du kích Định Hoá chặn đánh địch rất quyết liệt, gây cho chúng nhiều tổn thất về người và vũ khí trang bị.

Chiều 28/11/1947, từ Quảng Nạp quân Pháp chia làm hai mũi tấn công: Một mũi theo đường mòn định tấn công, càn quét lên

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HOÁ

Phú Đình (xã Lục Rã) - nơi ở, làm việc của Chủ tịch Hồ Chí Minh và các cán bộ lãnh đạo cao cấp của Đảng, Chính phủ, Quân đội; một mũi theo đường thẳng tấn công, càn quét lên thôn Diêm Mặc, xã Thanh Định. Mũi tấn công thứ nhất của địch qua Đồng Hoàng đến gần Lục Rã đã bị bộ đội chủ lực và Trung đội du kích tập trung Định Hoá chặn đánh, tiêu diệt 10 tên và làm bị thương nhiều tên, buộc chúng phải quay trở lại Quảng Nạp. Ý đồ tấn công, càn quét của địch vào Phú Đình bị đập tan. Bởi vậy, thắng lợi trận đánh này có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Mũi tấn công thứ hai của địch lên Diêm Mặc cũng bị cán bộ, chiến sĩ Đại đội 2 (Tiểu đoàn 103 bộ đội chủ lực) chặn đánh tại Cam Tra, tiêu diệt 10 tên và làm bị thương nhiều tên, buộc chúng phải quay về Quảng Nạp. Trong trận đánh địch tại Cam Tra, 6 cán bộ, chiến sĩ bộ đội chủ lực đã anh dũng hi sinh, góp phần bảo vệ an toàn cho các cơ quan của Bộ Tổng Tham mưu đang ở và làm việc tại Diêm Mặc.

Tại Quảng Nạp, đêm 29/11/1947, du kích Định Hoá và bộ đội chủ lực cùng phối hợp tập kích vào nơi trú quân của địch, tiêu diệt và làm bị thương hàng chục tên. Sáng hôm sau (30/11), quân Pháp buộc phải đưa máy bay vận tải lên hạ cánh xuống cánh đồng Quảng Nạp để chở xác chết và những tên bị thương về Hà Nội. Cùng thời điểm này, dân quân, du kích cùng bộ đội chủ lực dùng súng bộ binh bắn rơi 1 chiếc máy bay B.24 của giặc Pháp.

Ngày 1/12/1947, từ Quảng Nạp, khoảng 1 tiểu đoàn quân Pháp vòng lên Quán Vuông, định ra Km 31, theo Quốc lộ số 3 về Thái Nguyên. Khi toán quân tiền trạm xuống đến Phố Ngừ (xã Phú Tiến), bị du kích Định Hoá và bộ đội chủ lực chặn đánh, toàn bộ quân Pháp hành quân quay trở lại Quảng Nạp. Ngày 3/12/1947, tại xã Yên Thông, quân Pháp bất ngờ bao vây, tấn

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

công càn quét vào nhà ở của du kích địa phương, làm 3 cán bộ, chiến sĩ bị thương vong. Từ Yên Thông, quân Pháp tiếp tục tấn công, càn quét vào Đông Lục, bị 7 cán bộ, chiến sĩ du kích Định Hoá và 1 tiểu đội bộ đội chủ lực chặn đánh, diệt 15 tên, chúng phải quay về Quảng Nạp.

Do không đạt được mục tiêu, lại bị thiệt hại nặng nề, từ ngày 4/12/1947, từ các vị trí chiếm đóng trên địa bàn Định Hóa, quân Pháp rút hết qua Quảng Nạp, xuống huyện Đại Từ. Đến ngày 6/12/1947, toàn bộ các xã trong huyện Định Hoá hoàn toàn sạch bóng quân xâm lược Pháp.

Trải qua hơn 10 ngày trực tiếp phục vụ chiến đấu và chiến đấu, cùng với các đơn vị bộ đội chủ lực, quân và dân Định Hoá đã tham gia đánh địch trên 20 trận lớn nhỏ, loại khỏi vòng chiến đấu hàng trăm tên địch, bắn rơi 1 máy bay B.24, bảo vệ tuyệt đối an toàn các cơ quan đầu não kháng chiến. Chiến công này đã góp phần quan trọng cùng với quân và dân cả nước đập tan cuộc tấn công quân sự quy mô lớn của giặc Pháp vào căn cứ địa Việt Bắc. Ngày 21/12/1947, đại bộ phận quân Pháp phải rút khỏi Việt Bắc¹.

2.3. Định Hóa góp phần cùng cả nước làm nên thắng lợi của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp

Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, nhân dân các dân tộc Định Hoá vừa chiến đấu bảo vệ quê hương, bảo vệ an toàn tuyệt đối cho lãnh tụ và các cơ quan Trung ương, Chính phủ, Quân đội vừa đóng góp sức người, sức của chi viện cho các mặt trận. Hàng ngàn thanh niên tham gia bộ đội chủ lực và dân quân du kích, hàng vạn lượt người đi dân công phục vụ các chiến dịch. Đầu năm 1954, huyện thành lập một đoàn dân công hỏa

¹ Theo cuốn Lịch sử Đảng bộ huyện Định Hóa (1945 - 2016)

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

tuyển đi phục vụ chiến dịch Điện Biên Phủ, tổng kết chiến dịch, đoàn dân công hỏa tuyến của huyện được Chính phủ tặng Huân chương chiến công hạng ba, 112 cá nhân đạt danh hiệu chiến sỹ dân công gương mẫu.

Ở hậu phương, nhân dân luôn đi đầu trong các phong trào: “Hũ gạo nuôi quân”, “Mùa đông binh sĩ”... Thực hiện phong trào “nhân dân đỡ đầu địa phương quân”, nhân dân các dân tộc trong huyện đã ủng hộ 52 mẫu ruộng, 2 con trâu để tăng gia sản xuất và 380.000 đồng mua sắm vũ khí cho “địa phương quân”...

3. Định Hóa – nơi ra đời những quyết định, chứng kiến những sự kiện quan trọng liên quan đến vận mệnh của dân tộc

Là nơi “đứng chân” lâu dài và thường xuyên của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Trung ương Đảng, Chính phủ, các cơ quan quân đội... nên rất nhiều chủ trương, quyết định quan trọng đã ra đời ở đây, như:

Chỉ thị “Phải phá cuộc tấn công mùa đông của giặc Pháp”, ngày 15/10/1947 của Ban Thường vụ Trung ương Đảng.

Chủ tịch Hồ Chí Minh hoàn thành tác phẩm “Sửa đổi lối làm việc” vào tháng 10/1947 tại Khau Tý, Diêm Mặc.

Tại ATK Định Hóa, Bác đã viết nhiều thư gửi cho nhiều giới, nhiều ngành, nhiều địa phương để động viên, khích lệ tham gia công cuộc kháng chiến, kiến quốc.

Tại Phú Đình, Hồ Chủ tịch ra Sắc lệnh phong quân hàm đợt đầu cho một số tướng lĩnh quân đội (20/1/1948), trong đó có Sắc lệnh số 110/SL, ngày 20/1/1948 về phong hàm Đại tướng cho đồng chí Võ Nguyên Giáp - Tổng chỉ huy Quân đội quốc gia và dân quân tự vệ Việt Nam.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Sắc lệnh số 148/SL, ngày 25/3/1948 quy định bỏ các danh từ phủ, châu, quận; danh từ cấp trên xã và cấp dưới tỉnh nay nhất luận gọi là cấp huyện.

Trong thư ngày 11/3/1948, Bác gửi đồng chí Hoàng Mai, Giám đốc Công an khu XII nói về Tư cách người công an cách mệnh. Người đã nói về 6 điều cần thực hiện của công an cách mệnh.

Ngày 11/6/1948, tại Nhà Lọm, xã Phú Đình, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ra Lời kêu gọi thi đua ái quốc.

Tháng 5 năm 1950, tại ATK Định Hóa diễn ra Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương Đảng chuẩn bị cho Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ II, Chủ tịch Hồ Chí Minh về dự Hội nghị này.

Tháng 6/1950, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Trung ương Đảng quyết định mở Chiến dịch Biên giới 1950.

Từ ngày 25 đến ngày 27/10/1951, tại Làng Mố, xã Trung Hội, hội nghị sơ kết bước một cuộc vận động chính sách thuế nông nghiệp được tổ chức, Bác Hồ đến thăm và nói chuyện với hội nghị.

Tháng 6 /1947 tại ATK Định Hóa, Hồ Chủ tịch chỉ thị chọn một ngày trong năm làm *Ngày Thương binh* để nhân dân tỏ lòng biết ơn, yêu mến thương binh. Thực hiện chỉ thị của Bác, ngày 27/7/1947, tại xã Hùng Sơn diễn ra cuộc mít tinh công bố bức thư của Chủ tịch Hồ Chí Minh và đề nghị lấy ngày 27/7 hằng năm là Ngày Thương binh toàn quốc (từ tháng 7/1955 đổi thành Ngày Thương binh - Liệt sĩ). Ngày toàn dân giúp đỡ thương binh.

Tháng 7/1953, Bộ Tổng tham mưu tổ chức hội nghị nghiên cứu cách đánh công sự mới và đánh tập đoàn cứ điểm.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Ngày 6/12/1953, tại Tỉn Keo, Phú Đình, Bộ Chính trị họp quyết định mở chiến dịch Điện Biên Phủ¹.

Tại địa bàn các xóm: Bản Soi, Đèo Tọt, Đồng Làn xã Đồng Thịnh là nơi diễn tập đánh tập đoàn cứ điểm.

Tại ATK Định Hóa nhiều hoạt động ngoại giao đã diễn ra, đặt nền móng cho ngoại giao Việt Nam sau này: Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tiếp các đại biểu, các nhà báo nước ngoài như Liên Xô, Pháp, Thụy Điển; tiếp cố vấn của Đảng Cộng sản Trung Quốc, đặc phái viên của Thủ tướng Cộng Hòa Nhân dân Trung Hoa Chu Ân Lai...

Có thể khẳng định: Định Hóa không chỉ vinh dự được Chủ tịch Hồ Chí Minh, Trung ương Đảng, Chính phủ, Quân đội chọn làm nơi “đứng chân” mà còn vinh dự là nơi ra đời, chứng kiến những sự kiện quan trọng liên quan đến vận mệnh dân tộc trong suốt chín năm kháng chiến chống thực dân Pháp (1946 - 1954).

II. ĐẢNG BỘ, CHÍNH QUYỀN HUYỆN ĐỊNH HÓA TRƯỞNG THÀNH TRONG KHÁNG CHIẾN CHỐNG THỰC DÂN PHÁP

1. Đảng bộ huyện ra đời và trưởng thành trong kháng chiến (1946 - 1954).

Trong suốt quá trình vận động cách mạng, Định Hóa là một trong những địa phương được ánh sáng cách mạng của Đảng đến

¹ Ngày 1/1/1954, tại Tỉn Keo (xã Phú Đình), Hội nghị Bộ Chính trị chỉ định cơ quan lãnh đạo, chỉ huy Chiến dịch Điện Biên Phủ; triển khai kế hoạch điều động lực lượng lên Tây Bắc. Tại cuộc họp này, Bộ Chính trị quyết định thành lập Đảng ủy Mặt trận do đồng chí Võ Nguyên Giáp làm Bí thư; các đồng chí Hoàng Văn Thái (Phó Tổng Tham mưu trưởng), Lê Liêm (Phó Chủ nhiệm Tổng cục Chính trị), Đặng Kim Giang (Phó Chủ nhiệm Tổng cục Cung cấp) làm Đảng ủy viên. Bộ Chính trị quyết định thành lập Bộ Chỉ huy Chiến dịch gồm các đồng chí: Võ Nguyên Giáp (Tư lệnh), Hoàng Văn Thái (Tham Mưu trưởng), Lê Liêm (Chủ nhiệm Chính trị) và Đặng Kim Giang (Chủ nhiệm Cung cấp).

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

sớm. Ngay từ năm 1932, đồng chí Vũ Hưng và Nguyễn Đình Chiêm (người tỉnh Hà Nam) là những đảng viên Đảng Cộng sản đã đến Định Hóa tuyên truyền ánh sáng của Đảng và gây dựng phong trào cách mạng trong quần chúng nhân dân. Năm 1937, một cơ sở quần chúng cách mạng được hình thành ở Quán Vuông gồm 7 người. Ngày 19/11/1941 một số đồng chí Cứu quốc quân vượt vòng vây giặc đến Định Hóa mở rộng căn cứ. Thực hiện sự chỉ đạo của Xứ ủy, Chi bộ nhà tù Chợ Chu tổ chức cho một số đồng chí đảng viên đang bị giam giữ tại nhà tù Chợ Chu vượt ngục ra ngoài hoạt động; với sự giúp đỡ của tổ công tác cách mạng và quần chúng nhân dân trong huyện, 12 chiến sỹ cách mạng đã vượt ngục Chợ Chu an toàn vào 8 giờ, ngày 12/10/1944.

Khi giành được chính quyền ngày 26/3/1945, Định Hóa chỉ có một số đảng viên đang công tác tại các cơ quan huyện (gồm Vũ Hưng, Lộc Văn Tư, Lôi Đình Long, Nguyễn Đình Chiêm), ở các xã chưa có đảng viên. Một số quần chúng ưu tú hoạt động ở các xã được triệu tập lên huyện công tác, vì vậy công tác phát triển đảng viên mới, trước hết được tập trung ngay tại các cơ quan huyện để tạo cơ sở thành lập chi bộ, từ đó tỏa xuống các xã tuyên truyền, bồi dưỡng cốt cán tạo nguồn phát triển Đảng. Tháng 12/1945, chi bộ Đảng đầu tiên của huyện được thành lập lấy tên là Chi bộ Công Sở - gồm những đảng viên công tác tại công sở huyện: Vũ Hưng, Lộc Văn Tư, Lôi Đình Long, Ma Phúc Kỷ. Dưới sự lãnh đạo trực tiếp của Tỉnh ủy, sự cố gắng của đảng viên và Chi bộ Công Sở huyện trong công tác phát triển đảng, đến tháng 2/1946, số lượng đảng viên của chi bộ tăng gấp đôi, đủ điều kiện tách thành hai chi bộ nên Chi bộ Công Sở huyện được tách thành 2 chi bộ: Chi bộ khối Chính Quyền và Chi bộ khối Mặt Trận. Công tác phát triển

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Đảng ở nông thôn cũng thu được kết quả, đến cuối tháng 5/1946 các chi bộ xã: Bảo Cường, Đồng Thịnh, Trung Hội ra đời¹.

Theo đề nghị của Hội nghị cán bộ Đảng Định Hóa, tại nhà ông Nguyễn Văn Huy (Cai Huy) ở xóm Nán (nay là tổ dân phố phố Núi), thị trấn Chợ Chu, đồng chí Ngô Nhị Quý - Bí thư Tỉnh ủy (lâm thời) Thái Nguyên đã công bố Quyết định số 08 ngày 26/6/1946 của Tỉnh ủy thành lập Đảng bộ phủ Định Hóa và chỉ định Ban Chấp hành lâm thời Đảng bộ, do đồng chí Vũ Hưng (Tỉnh ủy viên phụ trách phủ Định Hóa) làm Bí thư. Sự kiện này đánh dấu bước phát triển quan trọng trong lịch sử xây dựng và trưởng thành của Đảng bộ Định Hóa; đồng thời đáp ứng yêu cầu của phong trào cách mạng ở địa phương. Tại phiên họp đầu tiên, Huyện ủy đặt ra mục tiêu phấn đấu đến hết năm 1946, tất cả các xã trong huyện đều có đảng viên và có chi bộ; trước mắt thành lập cơ quan chuyên môn giúp cấp ủy làm công tác Đảng là Ban Đảng vụ².

Ngày 15/11/1946, Đại hội Đảng bộ huyện lần thứ I đã họp tại xóm Vườn Rau, thị trấn Chợ Chu, Đại hội đã bầu Ban Chấp hành gồm 3 đồng chí, đồng chí Vũ Hưng được bầu làm Bí thư, đồng chí Ma Văn Tiến (Phó Bí thư), đồng chí Ma Phúc Kỷ (ủy viên). Được sự chỉ đạo của Tỉnh ủy, đầu năm 1948, Đảng bộ đã kiện toàn Ban Tuyên huấn, Ban Đảng vụ; thành lập Ban Thanh tra, Dân vận, Kinh tế - Tài chính thuộc Huyện ủy; đến quý 3/1948, toàn huyện phát triển được 462 đảng viên sinh hoạt ở 19 chi bộ.

¹ Chi bộ xã Trung Hội thành lập ngày 19/5/1946, gồm 3 đảng viên, do đồng chí Nguyễn Đình Chiêm (tức Phó Mùa) làm Bí thư. Chi bộ xã Đồng Thịnh thành lập ngày 19/5/1946, gồm 4 đảng viên, do đồng chí Ma Công Viên làm Bí thư. Chi bộ xã Bảo Cường thành lập ngày 21/5/1946, gồm 5 đảng viên, do đồng chí Phan Văn Đồng làm Bí thư.

² Ban Đảng vụ làm nhiệm vụ của Ban Tổ chức, Tuyên huấn, Kiểm tra ngày nay và Văn phòng Huyện ủy.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

2. Xây dựng, củng cố chính quyền và các đoàn thể; ổn định đời sống nhân dân.

Sau khi giành được chính quyền về tay nhân dân, đình Quán Đế sau cuộc mít tinh ngày 28/3/1945 trở thành trụ sở thường trực giải quyết công việc hằng ngày của chính quyền cách mạng. Ngày 18/4/1945, hơn 130 đại biểu đến từ 30 xã, thị trấn và 2 làng người Dao thay mặt cho hơn 15.000 đồng bào các dân tộc trong huyện về Bản Lác, xã An Lạc (nay là xã Kim Phụng) dự hội nghị thành lập Ủy ban nhân dân cách mạng lâm thời châu Định Hóa, hội nghị đã bầu ông Ma Đình Tương làm Chủ tịch và quyết định đổi tên châu Định Hóa thành phủ Ngô Quyền. Đến cuối tháng 4/1945, hầu hết các xã trong huyện đã bầu xong Ủy ban nhân dân cách mạng lâm thời của cấp mình.

Cũng như cả nước, Định Hóa cùng một lúc phải chống “giặc đói”, “giặc dốt” và “giặc ngoại xâm”. Trong muôn vàn khó khăn đó, ngày 6/1/1946, (Theo chủ trương của Trung ương, cuộc Tổng tuyển cử sẽ được tổ chức vào ngày 23/12/1945. Để có thêm thời gian chuẩn bị, Trung ương quyết định lui cuộc tổng tuyển cử vào ngày 6/1/1946. Song một số địa phương, trong đó có tỉnh Thái Nguyên không nhận được lệnh hoãn, nên vẫn tổ chức bầu cử theo thời gian trước) Định Hóa cùng cả nước đã tổ chức thành công cuộc Tổng tuyển cử bầu đại biểu Quốc hội, với trên 85% cử tri đã đi bỏ phiếu; tiếp sau đó là bầu cử Hội đồng nhân dân cấp tỉnh vào cuối tháng 3/1946, bầu cử Hội đồng nhân dân cấp xã vào giữa tháng 4/1946. Sau thành công của các cuộc bầu cử, dưới sự chỉ đạo của Tỉnh ủy và Ủy ban hành chính tỉnh, Hội đồng nhân dân các xã trong huyện đã bầu ra Ủy ban hành chính xã và huyện thay thế cho Ủy ban nhân dân cách mạng lâm thời ra đời trong tháng 4/1945. Để tăng cường khối đại đoàn kết, củng cố chính quyền

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

dân chủ nhân dân về mọi mặt, Đảng bộ và Ủy ban hành chính huyện đã có nhiều biện pháp để xây dựng, củng cố Mặt trận Việt Minh và các đoàn thể quần chúng. Tháng 6/1946, Ủy ban mặt trận Liên - Việt của huyện được thành lập, tháng 11/1946 Hội liên hiệp phụ nữ huyện được thành lập...

Theo Sắc lệnh 01/SL, ngày 20/12/1946 của Hồ Chủ tịch về thành lập Ủy ban bảo vệ các cấp bên cạnh Ủy ban hành chính, Ủy ban bảo vệ có nhiệm vụ thi hành những mệnh lệnh của cấp trên về bảo vệ đất nước, xây dựng lực lượng vũ trang, nửa vũ trang, động viên nhân dân tham gia luyện tập quân sự. Đầu năm 1947, Ủy ban bảo vệ huyện và các xã được thành lập. Theo sự chỉ đạo của cấp trên, hết quý I năm 1948, Định Hóa đã triển khai xong việc sáp nhập Ủy ban kháng chiến và Ủy ban hành chính các cấp thành Ủy ban kháng chiến kiêm hành chính.

Trước yêu cầu của tình hình kháng chiến, năm 1949, 22 xã trong huyện được sáp nhập thành 9 xã, các chi bộ xã cũng được sáp nhập lại thành 9 chi bộ¹. Qua hoạt động thấy đơn vị xã quá rộng, không phù hợp với điều kiện sinh hoạt của nhân dân, công tác điều hành, lãnh đạo, quản lý của Đảng, chính quyền gặp khó

¹ Trong năm 1949, sắp xếp lại thành 9 xã mới, gồm:

- 1- Xã Phượng Tú (địa bàn gồm 2 xã cũ: Lam Vỹ, Tân Thịnh).
- 2- Xã Phượng Tiến (địa bàn gồm 2 xã cũ: Kiên Dương, Phượng Vỹ Trung).
- 3- Xã Bảo Cường (địa bàn gồm 3 xã cũ: Bảo Cường, Phúc Sinh, Chợ Chu).
- 4- Xã An Lạc (địa bàn gồm 3 xã cũ: Kim Sơn, Quy Kỳ, Linh Thông).
- 5- Xã Bình Trung (địa bàn gồm 3 xã cũ: Bảo Linh, Đồng Thịnh, Định Biên).
- 6- Xã Trung Hội (địa bàn gồm 2 xã cũ: Trung Hội, Trung Khám).
- 7- Xã Thanh Định (địa bàn gồm 2 xã cũ: Diềm Mực, Bình Yên).
- 8- Xã Bộc Nhiêu (địa bàn gồm 2 xã cũ: Bộc Nhiêu, Phú Tiến).
- 9- Xã Bình Thành (địa bàn gồm 3 xã cũ: Quảng Nạp, Lục Rã, Sơn Đầu).

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

khăn nên 9 xã lại được chia lại thành 22 xã và 9 chi bộ xã lại được tách ra thành 22 chi bộ như trước đây vào đầu năm 1954¹.

Là huyện trung tâm của ATK, Định Hóa nhận được và thực hiện sớm nhiều Sắc lệnh của Trung ương, ngày 1/5/1951, Chính phủ ra sắc lệnh về cải tiến chế độ thuế khóa, trong đó có việc thực hiện thuế nông nghiệp là thứ thuế chủ yếu ở nông thôn, Định Hóa được chính phủ chọn chỉ đạo thí điểm thực hiện chính sách thuế nông nghiệp. Chỉ trong một thời gian ngắn, toàn huyện đã hoàn thành mức thuế và thóc tạm vay của cả năm 1951. Cùng với thực hiện tốt chính sách khuyến khích sản xuất nông nghiệp, Đảng bộ, chính quyền huyện bước đầu quan tâm đến tổ chức sản xuất. Phong trào đổi công và thí điểm hợp tác xã được triển khai trong huyện từ năm 1949, đầu năm 1950 toàn huyện đã có 100 tổ đổi công, đến năm 1953 đã tăng lên 605 tổ, hầu hết các tổ đều thực hiện bình công, chấm điểm.

Đề cổ vũ phong trào thi đua yêu nước, tháng 3/1953, huyện tổ chức triển lãm thành tích của nông dân trong huyện trên mặt trận sản xuất nông - lâm nghiệp và trưng bày những sản phẩm được tạo ra do áp dụng kỹ thuật mà có năng suất cao. Phát huy thế mạnh của huyện miền núi, chăn nuôi - nhất là chăn nuôi đại gia súc có bước phát triển nhanh; công tác phát triển rừng, khai thác lâm sản bán cho mật dịch quốc doanh được quan tâm, đời sống nhân dân ngày càng được cải thiện.

¹ Đầu năm 1954, tổ chức tách 9 xã thành 22 xã (gồm các xã: An Lạc, Bảo Cường, Bảo Linh, Bình Thành, Bình Trung, Bình Yên, Bộc Nhiêu, Diềm Mặc, Đồng Thịnh, Kim Phụng, Linh Thông, Phú Đình, Phú Tiến, Phúc Chu, Phượng Tiến, Sơn Phú, Tân Dương, Tân Hoà, Tân Thịnh, Thanh Định, Trung Hội và Trung Lương). Cơ sở đảng theo đó cũng được tổ chức thành 22 chi bộ. Toàn Đảng bộ huyện có 24 chi bộ (gồm 22 chi bộ nông thôn và 2 chi bộ cơ quan), với 670 đảng viên.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Trên lĩnh vực văn hóa - xã hội, việc vận động đồng bào xóa bỏ tệ nạn mê tín dị đoan, bỏ dần du canh du cư đã thu được kết quả tích cực. Nếu năm học đầu tiên dưới chính thể mới (1945 - 1946) mới có một trường cấp I không toàn cấp, thì đến cuối năm 1950 tất cả các xã trong huyện đều có trường cấp I và huyện đã có trường cấp II. Năm 1955 huyện có 140 giáo viên, với 3.220 học sinh, nhiều xã cơ bản xóa xong nạn mù chữ¹. Huyện tổ chức nhiều cuộc vận động như: ăn sạch, uống sạch, ở sạch; làm chuồng trâu xa nhà,...; Ty Y tế Thái Nguyên định kỳ đưa cán bộ về xã làm công tác chống dịch và phát thuốc chữa bệnh cho nhân dân. Bệnh bướu cổ và bệnh sốt rét đã giảm nhiều, đồng bào đã biết dùng thuốc chữa bệnh, không tin vào cúng bói mà khỏi bệnh.

*** MỤC TIÊU CẦN ĐẠT**

1. Mục tiêu về kiến thức

- Năm được vì sao Định Hóa được chọn làm ATK và những đóng góp của ATK Định Hóa.
- Năm được quá trình Đảng bộ, chính quyền huyện ra đời và trưởng thành trong kháng chiến.

2. Mục tiêu về kỹ năng

Hình thành kỹ năng phân tích, tổng hợp, tự nghiên cứu về ATK Định Hóa trong những năm kháng chiến chống thực dân Pháp.

3. Mục tiêu về thái độ, lập trường, tư tưởng

- Trân trọng, tự hào, gìn giữ truyền thống cách mạng của quê hương.

¹ Định Hóa trước cách mạng Tháng Tám 98 % số người mù chữ.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

- Tích cực tham gia vào các hoạt động tuyên truyền về ATK Định Hóa; có những việc làm cụ thể để bảo vệ, tôn tạo các di tích lịch sử cách mạng trên quê hương.

- Khơi dậy niềm tin và lòng thủy chung son sắt với Đảng, Bác Hồ từ đó vượt khó vươn lên trong học tập, lao động và thực hiện tốt các nhiệm vụ chuyên môn.

*** NHỮNG MỐC LỊCH SỬ VÀ SỰ KIỆN QUAN TRỌNG**

- Với truyền thống yêu nước, truyền thống cách mạng, nhân dân một lòng theo Đảng, cùng địa thế “tiền khả dĩ công, thoái khả dĩ thủ” và khả năng có thể tự cung tự cấp một phần lương thực trong điều kiện, hoàn cảnh bị thực dân Pháp bao vây, khóa chặt biên giới lúc đó.... Định Hóa hội tụ các điều kiện để trở thành ATK của Trung ương trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp. Trong 9 năm trường kỳ kháng chiến, Đảng bộ và nhân dân các dân tộc huyện Định Hóa đã đón tiếp, chở che và bảo vệ tuyệt đối an toàn cho Chủ tịch Hồ Chí Minh, Trung ương Đảng, Chính phủ, quân đội.

- Nhân dân các dân tộc trong huyện cùng với bộ đội đã đập tan các cuộc càn quét của quân Pháp vào ATK Định Hóa trong chiến dịch Việt Bắc Thu - Đông 1947, những trận đánh đó có ý nghĩa đặc biệt quan trọng vì đã trực tiếp chặn đứng cuộc bao vây, càn quét, thọc sâu của quân Pháp đánh thẳng vào cơ quan đầu não kháng chiến của ta.

- Huyện Định Hóa vinh dự là nơi ra đời những quyết định, chứng kiến những sự kiện quan trọng liên quan đến vận mệnh của dân tộc xứng đáng là “Thủ đô kháng chiến - Thủ đô gió ngàn” trong cuộc kháng chiến thần thánh của dân tộc.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

- Từ Chi bộ Công Sở đầu tiên được thành lập 12/1945; ngày 26/6/1946, Đảng bộ huyện được thành lập, đã có hơn 20 đảng viên sinh hoạt ở 5 chi bộ. Ngày 15/11/1946, Đại hội lần thứ nhất Đảng bộ huyện đã họp tại thị trấn Chợ Chu, đồng chí Vũ Hưng được bầu làm Bí thư. Trải qua các kỳ Đại hội, Đảng bộ huyện đã không ngừng lớn mạnh và trưởng thành đủ sức lãnh đạo nhân dân xây dựng vững chắc ATK và tham gia vào công cuộc “kháng chiến - kiến quốc”.

*** CÂU HỎI ĐÁNH GIÁ, TỰ NGHIÊN CỨU**

Câu hỏi 1: Những cơ sở nào để Định Hóa được chọn làm ATK và những đóng góp của Đảng bộ và nhân dân huyện trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp?

Câu hỏi 2: Quá trình thành lập Đảng bộ huyện Định Hóa?

Câu hỏi 3: Truyền thống cách mạng của huyện Định Hóa có ý nghĩa gì với các thế hệ hiện nay?

Chuyên đề 4

**ĐỊNH HÓA XÂY DỰNG QUÊ HƯƠNG
VÀ THAM GIA KHÁNG CHIẾN CHỐNG MỸ CỨU NƯỚC
(1955 - 1975)**

*** NỘI DUNG THÔNG TIN**

**I. ĐỊNH HÓA KHÔI PHỤC KINH TẾ CẢI TẠO XÃ HỘI CHỦ
NGHĨA VÀ BƯỚC ĐẦU PHÁT TRIỂN KINH TẾ - VĂN HÓA
(1955 - 1965)**

1. Khôi phục kinh tế - văn hóa (1955 - 1957)

Sau chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ, Hiệp định Geneve được ký kết, hòa bình lập lại ở Đông Dương, miền Bắc hoàn toàn được giải phóng, cùng với nhân dân miền Bắc, nhân dân các dân tộc Định Hóa đẩy mạnh quá trình xây dựng đời sống, tăng cường cơ sở vật chất, tạo tiền đề cho công cuộc xây dựng đất nước theo con đường xã hội chủ nghĩa, đồng thời tiếp tục chi viện sức người sức của cho miền Nam hoàn thành cuộc cách mạng dân tộc dân chủ, tiến tới thống nhất nước nhà.

Cuộc vận động giảm tô, giảm tức đã thực sự đem lại quyền lợi cho người nông dân; mục tiêu “Người cày có ruộng” giấc mơ ngàn đời của nông dân đã được thực hiện. Nhưng nền kinh tế của Định Hóa là nền kinh tế tự túc, tự cấp làm ăn nhỏ lẻ, cơ sở vật chất còn nghèo nàn, sản xuất còn phụ thuộc nhiều vào thiên nhiên, năng suất còn thấp. Trước tình hình đó, Đảng bộ Định Hóa tăng cường công tác chỉ đạo ra sức phục hồi kinh tế, đẩy mạnh tăng gia sản xuất. Trong đó, nhiệm vụ chống hạn được đưa lên hàng đầu, từ huyện đến các xã, xóm đều thành lập Ban chống hạn. Từ 1954 - 1956 hàng

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

trăm phai đập, guồng cọn, hàng ngàn mét nương máng được tu sửa hoặc làm mới kịp thời đưa nước vào đồng ruộng, năm 1956 toàn huyện đã có 6.200 mẫu lúa 2 vụ chủ động được nước tưới. Các biện pháp kỹ thuật gieo cấy chăm sóc được duy trì cùng với việc khai hoang phục hóa mở rộng diện tích gieo trồng nên năng suất năm 1955 toàn huyện đạt 6.220 tấn, năm 1956 tăng lên 9.822 tấn. Đến năm 1957 toàn huyện đã có 2.309 hộ gia đình tham gia tổ đổi công trong đó 282 hộ tham gia trong các tổ đổi công thường xuyên.

Về giáo dục, y tế: mặc dù còn nhiều khó khăn nhưng sự nghiệp giáo dục y tế của nhân dân vẫn được cấp ủy huyện quan tâm. Năm 1955 toàn huyện có 9 trường cấp I và 1 trường cấp II, 190 lớp vỡ lòng ở các thôn bản, 3.220 học sinh, 139 giáo viên các cấp. Đội ngũ cán bộ y tế huyện có 23 người trong đó có 16 nữ hộ sinh, luôn tích cực tuyên truyền công tác vệ sinh phòng bệnh và khám chữa bệnh cho nhân dân.

Thực hiện sửa sai trong cuộc vận động giảm tô, 52 gia đình được hạ thành phần, toàn huyện chỉ còn 10 địa chủ, 2 phú nông. Cùng với công tác sửa sai, công tác củng cố tổ chức Đảng, chính quyền, đoàn thể được kiện toàn. Toàn huyện có 22 chi bộ (20 chi bộ xã, 2 chi bộ cơ quan).

Hiểu rõ việc thành lập Khu tự trị Việt Bắc là mang lại quyền lợi thiết thực cho nhân dân các dân tộc thiểu số ở Việt Bắc nói chung Định Hóa nói riêng, nên nhân dân phấn khởi hưởng ứng. Sau một năm tuyên truyền vận động, ngày 19/6/1956 Khu tự trị Việt Bắc chính thức được thành lập.

2. Cải tạo xã hội chủ nghĩa bước đầu phát triển kinh tế văn hóa (1958 -1960)

Đối với Định Hóa hơn 95% dân số là nông dân cá thể cho nên việc cải tạo xã hội chủ nghĩa ở Định Hóa chủ yếu là đưa nông dân

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

vào con đường làm ăn tập thể trong các hợp tác xã nông nghiệp. Việc làm ăn tập thể bước đầu gặp khó khăn, đó là: trình độ dân trí thấp, phương thức làm ăn, tập quán canh tác riêng lẻ, tự túc tự cấp từ ngàn đời đã ăn sâu vào nếp nghĩ của mỗi người dân. Nay góp ruộng, trâu, nông cụ vào làm ăn tập thể là việc làm mới chưa từng có, đây là cuộc đấu tranh tư tưởng gay gắt trong từng con người và từng gia đình. Tuy vậy, mặt thuận lợi là cơ bản, đó là: Định Hóa có truyền thống đoàn kết, cần cù trong lao động của nhân dân cùng với tinh thần yêu nước, tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng đã được củng cố trong cuộc kháng chiến trường kỳ anh dũng của dân tộc.

Triển khai nghị quyết của Trung ương, Định Hóa đã bắt tay vào xây dựng hợp tác xã. Từ những tổ đổi công lao động thường xuyên hoạt động có kết quả, năm 1958 huyện chỉ đạo xây dựng 2 hợp tác xã điểm ở Nà Lang (xã Phụng Tiến), Bản Là (xã Bình Thành) để rút kinh nghiệm chung. Năm 1959 phong trào hợp tác xã được nhân rộng ra toàn huyện. Đến cuối năm 1959 toàn huyện đã xây dựng được 86 hợp tác xã với 3.446/4.117 hộ gia đình, đến cuối năm 1960 tăng lên 93 hợp tác xã với 3.828 hộ xã viên chiếm 92,94% tổng số hộ nông dân trong toàn huyện; năng suất cây trồng mỗi năm một tăng năm 1959 toàn huyện thu được 11.489 tấn, năm 1960 sản lượng lúa tăng 11.455 tấn và 2000 tấn hoa màu các loại.

Cùng với cuộc vận động xây dựng hợp tác xã nông nghiệp, nhiệm vụ cải tạo công thương nghiệp cũng thu được kết quả tốt. Trên 70% số hộ tiểu thương, tiểu thủ công nghiệp ở thị trấn Chợ Chu được đưa vào buôn bán làm ăn trong các hợp tác xã.

Đi đôi với nhiệm vụ cải tạo quan hệ sản xuất, những chỉ tiêu kế hoạch 3 năm phát triển nông, lâm, công, thương nghiệp, văn hóa, y tế giáo dục cũng được thực hiện tốt. Song song với nhiệm vụ

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

phát triển lương thực thực phẩm, cuộc vận động đồng bào hạ sơn định canh, định cư cũng thu được kết quả, 62/84 gia đình chuyển hẳn sang làm ruộng; chỉ còn 22 gia đình chuyên làm nương. Chăn nuôi cũng được khuyến khích : năm 1960 tổng đàn trâu của huyện là 2.300 con. Đàn lợn 4.500 con năm 1956 lên 8.000 con năm 1960, đàn gia cầm phát triển mạnh.

Rừng là nguồn lợi lớn của Định Hóa. Ngoài việc phục vụ nhu cầu sản xuất phục vụ nhu cầu của địa phương, mỗi năm nhân dân còn khai thác hàng trăm m³ gỗ, củi, hàng trăm nghìn cây tre, vầu, hàng triệu tàu lá cọ cung cấp cho các tỉnh miền xuôi, cho các khu công nghiệp.

Đối với ngành thủ công nghiệp, năm 1959 xã Phú Tiến đã xây dựng được trạm thủy lợi nhỏ đầu tiên trong tỉnh. Các xã Trung Lương, Tân Dương, Bảo Cường và thị trấn Chợ Chu đã xây dựng được 1 số lò gạch, lò vôi bước đầu hoạt động phục vụ nhu cầu sản xuất xây dựng của địa phương.

Sự nghiệp văn hóa, giáo dục, y tế được củng cố và phát triển. Ngành giáo dục được sự quan tâm của cấp ủy đảng với nguồn kinh phí do Nhà nước cấp và đóng góp của nhân dân, hệ thống trường lớp cấp I, II thường xuyên được tu sửa và mở rộng đủ chỗ cho con em các dân tộc học tập. Đồng thời mở thêm lớp 8 (cấp III), đến năm 1960 số học sinh cấp II, III toàn huyện là 720 em, tăng 40% so với năm 1959.

Ngành y tế huyện đã triển khai được 140 túi thuốc ở 140 xóm. Để diệt trừ dịch bệnh, mỗi năm huyện đều tổ chức phun thuốc DDT hai đợt ở tất cả các xã. Cùng với cuộc vận động 3 sạch và dùng thuốc chữa bệnh, nhiệm vụ bài trừ hủ tục lạc hậu được triển khai rộng khắp.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Hệ thống tổ chức của Đảng bộ huyện được củng cố, hệ thống chính quyền được kiện toàn và nâng cao chất lượng hoạt động qua mỗi nhiệm kỳ. Số đảng viên tham gia Hội đồng Nhân dân 2 cấp (huyện, xã) nhiệm kỳ 1959 – 1960, chiếm 50% tổng số đại biểu. Số thành viên hội đồng là thanh niên, phụ nữ ngày càng tăng.

3. Định Hóa thực hiện kế hoạch 5 năm lần thứ nhất (1961 - 1965)

Định Hóa bước vào kế hoạch phát triển kinh tế - văn hóa 5 năm lần thứ nhất 1961 - 1965, đối với nhiệm vụ củng cố phát triển hợp tác xã nông nghiệp, năm 1961, Huyện ủy chỉ đạo sáp nhập một số hợp tác nhỏ thành một số hợp tác lớn: Kết quả toàn huyện 63/96 hợp tác xã có quy mô lớn, trong số này có 16 hợp tác xã quy mô toàn xã, thôn, hoặc liên thôn đã chuyển lên hợp tác xã cấp cao (bình quân 134 hộ một hợp tác xã), toàn huyện đã xây dựng được 229 nhà kho, 34 sân phơi làm bằng vôi, xi măng và gạch.

Để đáp ứng yêu cầu công tác quản lý điều hành các hoạt động trong các hợp tác xã, trong năm 1961 huyện đã cử 91 cán bộ cấp huyện, xã đi dự các lớp bồi dưỡng kiến thức quản lý do khu, tỉnh mở. Tại huyện cũng mở lớp bồi dưỡng kiến thức cho 251 cán bộ quản trị đội trường sản xuất của các hợp tác xã.

Để giải quyết tốt vấn đề lương thực theo tinh thần nghị quyết của Ban Chấp hành Đảng bộ, cùng với củng cố phát triển hợp tác xã, Huyện ủy chỉ đạo phát động phong trào thi đua rộng rãi trong toàn huyện. Đẩy mạnh sản xuất, đuổi kịp và vượt hợp tác xã Đại Phong theo 4 tiêu chuẩn “Hợp tác xã đoàn kết tốt, đẩy mạnh tăng gia sản xuất tăng thu nhập cho xã viên, tích lũy nhiều vốn cho hợp tác xã, làm tốt nghĩa vụ đối với nhà nước”. Với khẩu hiệu : “Phát cao cờ hồng, quyết thắng đông xuân, tiến quân toàn diện” năm 1960 và “phát cao cờ hồng, vượt gió Đại Phong, vụ

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

mùa đại thắng” năm 1961 đã tạo ra khí thế thi đua sôi nổi. Kết quả năm 1961 riêng lúa toàn huyện đã gieo cấy được 6.102 ha tăng 378 ha so với năm 1960. Tổng sản lượng thu được 12.795 tấn. Điển hình các phong trào thi đua nói trên là Hợp tác xã Tân Tiến xã Tân Dương, Xuân Lạc xã Phúc Chu, Quảng Cáo xã Kim Phụng, Quyết Tiến xã Bình Thành, trong đó Hợp tác xã Tân Tiến xã Tân Dương được đánh giá là lá cờ đầu trong phong trào nông nghiệp của tỉnh Thái Nguyên, được Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng hợp tác xã chiếc máy kéo do công đoàn nước Tiệp Khắc tặng Người. Chị Lường Thị Chu, xã Kim Phụng kiện tướng làm phân, làm bèo hoa dâu đã được tổ chức Đoàn thanh niên dân chủ thế giới tặng thưởng huy chương vàng.

Chăn nuôi phát triển khá, đàn trâu tăng từ 9.362 con năm 1961 lên 10.557 con năm 1965 không chỉ đảm bảo sức kéo cho sản xuất, thực phẩm cho nhân dân địa phương, mà mỗi năm huyện còn cung cấp hàng trăm con trâu cày kéo cho các tỉnh miền xuôi. Đàn lợn cũng tăng hơn 2.000 con. Đàn gia cầm trong huyện tăng nhanh năm 1961 có khoảng 130.000 con đến năm 1963 tăng lên 150.000 con. Ngoài chăn nuôi gia súc gia cầm đồng bào trong huyện còn tận dụng ao hồ, mặt nước ruộng nuôi thả cá mỗi năm thu hoạch hàng trăm tấn cá các loại. Chăn nuôi phát triển không chỉ giải quyết tốt vấn đề thực phẩm cho nhân dân mà còn hoàn thành vượt mức nghĩa vụ thực phẩm đối với Nhà nước. Năm 1965 toàn huyện đã huy động được 134 tấn thực phẩm cho Nhà nước.

Sự nghiệp giáo dục phát triển khá, số lượng học sinh mỗi năm một tăng, tổng số học sinh năm học 1960 - 1961 toàn huyện có 2.510 em. Sau 2 năm, năm học 1962 - 1963 lên tới 4.681 em. Đội ngũ giáo viên toàn huyện có 183 thầy cô giáo trong đó có 68 giáo viên hệ dân lập. Nhưng chất lượng học tập chưa cao năm học 1963 - 1964 tỷ lệ học sinh toàn huyện thi tốt nghiệp cấp I

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

đạt 80%, cấp II đạt 34% (85/260 học sinh), cấp III chỉ đạt 32% (10/29 học sinh). Nguyên nhân một phần do cơ sở vật chất phục vụ giảng dạy còn thiếu thốn, trường sở chật trội, đồ dùng dạy học không có....

Đối với nhiệm vụ chăm sóc sức khỏe nhân dân được Đảng và chính quyền quan tâm 100% các xã đã xây dựng được cơ sở khám chữa bệnh (trạm xá hoặc phòng cấp phát thuốc), mỗi xã ít nhất có từ 2 đến 3 cán bộ y tế vừa làm nhiệm vụ khám chữa bệnh vừa cùng chính quyền xã tuyên truyền công tác vệ sinh phòng bệnh cho nhân dân.

Phong trào văn hóa văn nghệ tiếp tục được nâng cao. Phòng mua và đọc sách được nhân dân nhiệt tình hưởng ứng, 24 xã thị trấn đều có đội văn nghệ hoạt động tích cực góp phần thúc đẩy phong trào thi đua sản xuất, xây dựng cuộc sống mới.

Đối với công tác xây dựng Đảng, để nâng cao nhận thức về những chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng, xây dựng lập trường tư tưởng vững vàng, các đợt chỉnh huấn, học tập chính trị đều được Đảng bộ quan tâm tổ chức. Thông qua các đợt chỉnh huấn học tập chính trị trình độ giác ngộ cách mạng của đội ngũ cán bộ, đảng viên được nâng lên, vai trò tiên phong gương mẫu thường xuyên được phát huy.

II. NHÂN DÂN ĐỊNH HÓA VỪA SẢN XUẤT, VỪA CHIẾN ĐẤU XÂY DỰNG QUÊ HƯƠNG, CHỐNG CHIẾN TRANH PHÁ HOẠI CỦA ĐẾ QUỐC MỸ (1965 - 1975)

1. Công tác an ninh - quốc phòng (1965 - 1975)

Cuối năm 1965 đế quốc Mỹ mở rộng chiến tranh phá hoại bằng không quân ra các tỉnh miền Bắc. Trước tình hình đó, quán triệt Nghị quyết 11 của Trung ương, thực hiện các chỉ thị của Tỉnh ủy,

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Ủy ban hành chính tỉnh, Huyện ủy Định Hóa xác định nhiệm vụ hàng đầu lúc này là ổn định tư tưởng nhân dân và chuyển mọi hoạt động từ thời bình sang thời chiến. Dưới sự lãnh đạo của Tỉnh ủy, nếp sống quân sự hóa được triển khai từ huyện đến các cơ sở xã, các hợp tác xã và từng xóm bản, cơ quan, trường học. Công tác phòng không nhân dân được phổ biến rộng rãi đến toàn dân với chủ trương lãnh đạo nhân dân bám ruộng, vườn, vừa sản xuất, vừa sẵn sàng chiến đấu. Công tác phòng không nhân dân được triệt để thực hiện. Tất cả các xã, thị trấn trong huyện đều tổ chức đội cấp cứu phòng không, được huấn luyện và trang bị thêm dụng cụ cấp cứu người bị nạn khi máy bay Mỹ đánh phá. Dưới sự chỉ huy của huyện đội, các xã đã xây dựng được 10 trận địa phục kích, đón lõng bắn máy bay địch bay thấp bằng súng bộ binh với sự tham gia của 122 cán bộ, chiến sĩ, dân quân du kích...

Lực lượng dân quân được tổ chức lại cho phù hợp với tình hình mới, các ban chỉ huy xã đội, chỉ huy tự vệ cơ quan được kiện toàn theo hướng tăng cường lực lượng đảng viên, bộ đội phục viên vào các ban chỉ huy, trong đó 23/24 xã đội trưởng là cấp ủy viên. Đặc biệt trong phong trào xây dựng lực lượng vũ trang địa phương, toàn huyện đã có 753 cụ phụ lão đăng ký xung phong vào lực lượng dân quân, du kích làm nhiệm vụ tuần tra canh gác bảo vệ xóm làng. Nhờ làm tốt công tác phòng tránh nên Định Hóa đã hạn chế được nhiều thiệt hại khi máy bay đánh phá vào địa bàn. Ngày 11/3/1967 máy bay Mỹ ném 6 quả bom phá, 1 quả bom bi mẹ xuống làng Mới, xã Phúc Chu, 1 quả bom bi mẹ xuống xã An Lạc (Kim Phụng) làm 6 người dân bị thương vong (có 3 người chết). Đây là ngày đầu tiên Mỹ cho máy bay đánh phá huyện Định Hóa. Từ đó cho đến khi kết thúc cuộc chiến tranh phá hoại lần thứ nhất, giặc Mỹ đã huy động máy bay đánh phá vào Định Hóa 16 trận, gây cho nhân dân trong huyện

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

nhiều tổn thất về người và của. Trong cuộc chiến tranh phá hoại lần thứ hai của đế quốc Mỹ năm 1972, toàn huyện Định Hóa có 17 người chết, 21 người bị thương.

Song song với việc thực hiện tốt nhiệm vụ chiến đấu, phục vụ chiến đấu bảo vệ quê hương, giữ vững và phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội. Từ năm 1965 - 1968 thực hiện Chỉ thị 14-CT/TU của Tỉnh ủy về phát động phong trào bảo vệ an ninh thời chiến. Huyện ủy đã kết hợp phát động phong trào bảo vệ trị an với công tác cải tiến quản lý hợp tác xã ở tất cả 24 xã, thị trấn, qua đó góp phần ổn định tình hình an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội ở địa phương.

2. Kinh tế - văn hóa - xã hội những năm 1965 - 1975

Cùng với công tác chuẩn bị mọi mặt sẵn sàng chiến đấu chống chiến tranh phá hoại của đế quốc Mỹ, huyện Định Hóa tập trung chỉ đạo các xã, thị trấn củng cố cải tiến quản lý hợp tác xã, đẩy mạnh sản xuất phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội. Chế độ ba quản, ba khoán, phân phối sản phẩm được điều chỉnh phù hợp với điều kiện từng vùng, từng xã, xây dựng kế hoạch sản xuất của các hợp tác xã ngày càng cụ thể và sát thực tế. Các đoàn thể thanh niên, phụ nữ đẩy mạnh phong trào thi đua “Ba sẵn sàng”, “Ba đảm đang” xung kích làm thủy lợi, làm phân bón ruộng, tích cực áp dụng các biện pháp kỹ thuật như xử lý thóc giống bằng lò thóc mầm, cày sâu bừa kỹ, cấy dày hợp lý, làm cỏ sục bùn, tưới tiêu khoa học, tăng cường lượng phân cho đồng ruộng... Nhờ có biện pháp tích cực trên năng xuất lúa không ngừng được tăng lên, đến năm 1974 toàn huyện có 27 hợp tác xã đạt năng xuất bình quân 5 tấn thóc/ha trở lên (bằng 40% số hợp tác xã nông nghiệp toàn huyện). Tổng sản lượng chung toàn huyện mỗi năm một tăng. Số lương thực đóng góp cho Nhà nước tăng từ 12.489 tấn năm 1965 lên 16.576 tấn năm 1975.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Về chăn nuôi, ngành chăn nuôi của huyện được các cấp ủy quan tâm, chỉ đạo phát triển tốt. Từ 1965 - 1968 đàn trâu bò tăng 500 con, đàn lợn tăng 3.000 con. Tháng 2/1971 sau khi có nghị quyết của Ban Chấp hành Trung ương Đảng “đưa chăn nuôi lên thành ngành sản xuất chính” chế độ công điểm và quyền lợi của người chăn nuôi được điều chỉnh phù hợp nên khuyến khích được nhân dân đầu tư chăn nuôi, đàn trâu bò được chăm sóc béo khỏe, tỷ lệ bê nghé nuôi được ngày càng tăng cao. Đến năm 1975 đàn trâu của huyện có 12.071 con, đàn lợn phát triển nhảy vọt 24.844 con. Đàn gia cầm, chăn nuôi cá vẫn giữ được nhịp độ phát triển.

Công tác giáo dục được giữ vững và phát triển. Trong điều kiện máy bay địch thường xuyên hoạt động trên vùng trời, các trường phải sơ tán, phân tán thành từng lớp theo từng cụm dân cư, nhưng toàn huyện vẫn đảm bảo sĩ số học sinh. Năm học 1969 - 1970 toàn huyện có 17.116 học sinh, 598 giáo viên các cấp, số học sinh 1971- 1972 tăng 7,5% so với năm 1970. Tuy vậy, chất lượng học tập chuyển biến chậm, năm học 1974 - 1975 tỷ lệ thi tốt nghiệp cấp I chỉ đạt 61%, cấp II đạt 54,4%, cấp III đạt 91,3%.

Công tác y tế được củng cố và tăng cường thêm cả về đội ngũ cán bộ và phương tiện y tế, hoàn thành tốt các nhiệm vụ khám chữa bệnh cho cán bộ và nhân dân, vừa hoàn thành tốt nhiệm vụ khám tuyển nghĩa vụ quân sự.

Đời sống văn hóa tinh thần của nhân dân được cải thiện, số lượng sách báo được phát hành mỗi năm một tăng, những ngày lễ, tết các hoạt động văn nghệ thể thao được tổ chức rộng khắp ở các thôn bản thu hút đông đảo người dân tham gia.

Công tác xây dựng Đảng và nhiệm vụ giáo dục chính trị tư tưởng vẫn được đặt lên hàng đầu. Công tác bồi dưỡng nâng cao nhận thức về mục đích lý tưởng, quan điểm đường lối, chính

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

sách của Đảng cho cán bộ, đảng viên, luôn được gắn với nhiệm vụ chính trị của đất nước của địa phương trong mỗi thời kỳ. Để không ngừng nâng cao trình độ nhận thức, hằng năm Huyện ủy cử hàng chục đồng chí đi đào tạo bồi dưỡng nâng cao trình độ, từ 1965 - 1968 Huyện ủy đã cử 81 đồng chí cán bộ đi học chính trị tại trường Đảng tỉnh, 16 đồng chí đi học trường Đảng khu Việt Bắc và Trung ương, 36 đồng chí dự các lớp bồi dưỡng tại trường Đảng huyện.

Đi đôi với công tác giáo dục chính trị tư tưởng, Huyện ủy cũng quan tâm xây dựng củng cố đội ngũ về mặt tổ chức bố trí phân công cán bộ phụ trách các lĩnh vực sản xuất, công tác phù hợp với năng lực của từng đồng chí, xây dựng nội dung sinh hoạt có tính chiến đấu, tính giáo dục cao, Đảng bộ thường xuyên duy trì đấu tranh tự phê bình và phê bình trong các đợt học tập chính trị các kỳ sinh hoạt. Nhờ đó, chất lượng đảng viên ngày càng được nâng lên. Năm 1968, toàn Đảng bộ có 17,88% chi bộ đạt tiêu chuẩn 4 tốt, năm 1972 tăng lên 35,78% , đến năm 1974 là 41%. Đảng viên đạt tiêu chuẩn phân đấu tốt năm 1972 đạt 59,3%, năm 1974 đạt 55,56%. Trong 3 năm 1965 -1968, Đảng bộ huyện kết nạp được 207 đảng viên mới. Từ năm 1970 thực hiện cuộc vận động nâng cao chất lượng đảng viên và kết nạp đảng viên lớp Hồ Chí Minh, năm 1970 - 1971 kết nạp được 42 đảng viên trong đó nữ chiếm 57%, tuổi trẻ 72,34%. Do quá chú trọng về chất lượng nên suốt 5 năm từ 1970 - 1974 toàn Đảng bộ chỉ kết nạp được 84 đảng viên mới. Công tác kiểm tra đảng được tổ chức kiểm tra thường xuyên, tập trung chủ yếu vào các mặt đoàn kết nội bộ, chấp hành chính sách, phẩm chất đạo đức cách mạng và tinh thần dân chủ trong Đảng để uốn nắn những sai lệch, củng cố được nhiều cơ sở đảng từ yếu, kém trở thành đơn vị khá, tốt.

3. Đóng góp sức người, sức của trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước (1965 - 1975)

Phát huy truyền thống cách mạng, Đảng bộ và nhân dân Định Hóa phấn đấu hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ chi viện sức người, sức của cho tiền tuyến. Để hoàn thành chỉ tiêu tuyển quân, ngay từ những năm 1965 hưởng ứng phong trào thanh niên “ba sẵn sàng” do Trung ương Đoàn phát động, Định Hóa đã tổ chức cho 100% thanh niên nam nữ học tập và đăng ký tình nguyện “sẵn sàng chiến đấu, sẵn sàng nhập ngũ, sẵn sàng đi bất cứ nơi đâu khi Tổ quốc cần đến”. Cùng với nhiệm vụ sản xuất chiến đấu tại chỗ, liên tiếp trong 3 năm 1965 - 1967 có 756 con em các dân tộc Định Hóa tham gia vào bộ đội.

Năm 1968 qua 4 đợt tuyển quân, toàn huyện đã huy động được 505 con em của huyện lên đường ra trận, là năm có số lượng tuyển quân cao nhất trong 10 năm của cuộc kháng chiến chống Mỹ trên địa bàn huyện. Định Hóa liên tục hoàn thành vượt mức chỉ tiêu tuyển quân, năm 1970 đạt 106,92%, năm 1972 đạt 114,50%, năm 1975 đạt 111,5% chỉ tiêu trên giao. Ngoài ra còn có hàng trăm cán bộ, đoàn viên, thanh niên gia nhập các đội thanh niên xung phong chống Mỹ cứu nước. Trên mọi nẻo đường công tác, chiến đấu, các chiến sĩ là con em nhân dân Định Hóa đều hoàn thành tốt nhiệm vụ. Nhiều đồng chí đã chiến đấu dũng cảm và hy sinh anh dũng hoặc để lại một phần cơ thể ở các chiến trường vì sự nghiệp giải phóng dân tộc.

Cuộc kháng chiến chống Mỹ càng ác liệt, thanh niên lên đường ra mặt trận; ở lại hậu phương chị em phụ nữ Định Hóa đã sôi nổi hưởng ứng phong trào “Ba đảm đang” và luôn hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ đảm đang sản xuất, đảm đang gia đình, đảm đang phục vụ chiến đấu và sẵn sàng chiến đấu. Gương dũng cảm của chị Nông

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Thị Cẩm, xã Định Biên năm 1966 một mình xông ra bắt tên giặc lái Mỹ nhảy dù vừa chạm đất được đông đảo nhân dân, chị em phụ nữ nêu gương. Hội phụ nữ thường xuyên kết hợp với Mặt trận Tổ quốc, Đoàn Thanh niên làm tốt công tác hậu phương quân đội, các tổ Hội mẹ chiến sĩ được thành lập ở tất cả các thôn bản, thường xuyên thăm hỏi, giúp đỡ các gia đình thương binh liệt sĩ, gia đình bộ đội như cấy, gặt, cày, bừa...Hội mẹ chiến sĩ còn quyên góp gạo, rau các loại ủng hộ các đơn vị dân quân luyện tập, trực chiến, gói bánh chưng, bánh giầy làm quà đưa tiễn con em nhập ngũ.

*** MỤC TIÊU CẦN ĐẠT**

1. Mục tiêu kiến thức

Hiểu được những khó khăn thuận lợi của huyện ngay sau khi hòa bình lập lại; quá trình Huyện ủy Định Hóa lãnh đạo nhân dân khôi phục kinh tế, văn hóa sau chiến tranh, kết quả đạt được trên các lĩnh vực kinh tế - văn hóa - xã hội và những đóng góp vào cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước.

2. Mục tiêu kỹ năng

Giúp hình thành kỹ năng phân tích những bước đi ban đầu trong quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội và đóng góp sức người, sức của cho tiền tuyến của quê hương Định Hóa

3. Mục tiêu về thái độ lập trường tư tưởng

- Trân trọng những thành quả lao động, chiến đấu chống giặc ngoại xâm của nhân dân các dân tộc huyện Định Hóa đạt được trong 20 năm (1955 - 1975).

- Khơi dậy lòng yêu nước yêu quê hương để ra sức vươn lên trong học tập, công tác, xây dựng quê hương ngày càng giàu đẹp, phồn vinh.

*** NHỮNG MỐC LỊCH SỬ, SỰ KIỆN QUAN TRỌNG**

- Định Hóa từng bước khôi phục kinh tế, văn hóa, tổ chức Đảng, chính quyền, các đoàn thể quần chúng các cấp được củng cố, tạo điều kiện thuận lợi để Định Hóa bắt tay vào công cuộc cải tạo xã hội chủ nghĩa và bước đầu phát triển kinh tế - văn hóa - xã hội, đời sống vật chất, tinh thần của nhân dân ngày được cải thiện.

- Trước tình hình nhiệm vụ mới cả nước có chiến tranh, Đảng bộ Định Hóa động viên toàn dân đẩy mạnh nhịp độ phát triển kinh tế, nâng cao cảnh giác, sẵn sàng chiến đấu, chống chiến tranh phá hoại của đế quốc Mỹ, đóng góp sức người, sức của cùng với nhân dân cả nước làm nên thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước.

*** CÂU HỎI ĐÁNH GIÁ, TỰ NGHIÊN CỨU.**

Câu hỏi 1: Đánh giá kết quả công cuộc khôi phục và phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội những năm 1955 - 1965?

Câu hỏi 2: Đánh giá vai trò kinh tế tập thể ở huyện Định Hóa trong những năm 1965 - 1975?

Câu hỏi 3: Đánh giá những thành tích nổi bật của huyện Định Hóa về an ninh quốc phòng trong thời kỳ chống Mỹ cứu nước?

Chuyên đề 5

**ĐỊNH HOÁ TRONG XÂY DỰNG QUÊ HƯƠNG
VÀ THỰC HIỆN CÔNG CUỘC ĐỔI MỚI (1975 - 2010)**

*** NỘI DUNG THÔNG TIN**

**I. XÂY DỰNG QUÊ HƯƠNG ĐỊNH HOÁ SAU CHIẾN
TRANH (1975-1985)**

**1. Đảng bộ Định Hoá tập trung lãnh đạo, chỉ đạo khôi phục
và phát triển, kinh tế - xã hội sau chiến tranh**

Sự nghiệp chống Mỹ cứu nước hoàn toàn thắng lợi, đất nước ta bước sang một giai đoạn cách mạng mới - cả nước thống nhất đi lên chủ nghĩa xã hội, cùng với cả nước, nhân dân Định Hoá tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng, phát huy truyền thống yêu nước, kề vai sát cánh, chung sức, chung lòng tích cực lao động sản xuất, vượt qua mọi khó khăn thử thách.

Định Hóa bắt tay vào thực hiện kế hoạch 5 năm (1976-1980) trong điều kiện là huyện miền núi cách xa trung tâm đô thị lớn, cơ sở vật chất còn nghèo nàn, đường giao thông đi lại khó khăn, trình độ dân trí thấp, hậu quả chiến tranh, sản xuất nông nghiệp phụ thuộc vào thiên nhiên nên khi thời tiết khắc nghiệt đã ảnh hưởng đến kết quả sản xuất nông nghiệp của huyện, các mô hình hợp tác xã toàn xã bắt đầu bộc lộ những nhược điểm.

Thực hiện chủ trương tổ chức lại sản xuất và cải tiến quản lý hợp tác xã, đến năm 1979 Định Hóa đã đưa quy mô hợp tác xã toàn xã lên 12 trong tổng số 24 xã và thị trấn. Nhưng do trong quá trình xây dựng hợp tác xã nhiều khi mang tích gò ép, bệnh thành tích, trình độ quản lý điều hành còn hạn chế, tinh thần làm chủ tập

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

thể của xã viên không cao nên năng xuất bị giảm sút, đời sống xã viên gặp khó khăn.

Ngày 13/1/1981, Ban Bí thư ra Chỉ thị 100-CT/TW “về khoán sản phẩm đến nhóm và người lao động”, Đảng bộ và nhân dân các dân tộc Định Hóa phấn khởi đón nhận Chỉ thị 100-CT/TW. Đến năm 1985, qua 5 năm thực hiện Chỉ thị 100-CT/TW, ba lợi ích (Nhà nước, tập thể và người lao động) được hài hòa, đời sống xã viên khá hơn trước, nhiều mặt được cải thiện. Tuy vậy, phong trào hợp tác hóa chưa được củng cố thường xuyên vững chắc, vốn của hợp tác xã nhỏ bé, tình trạng độc canh, khoán trắng... chưa đúng với tinh thần Chỉ thị 100-CT/TW còn khá phổ biến, chưa tôn trọng quyền làm chủ của xã viên trong lĩnh vực phân phối và làm chủ tài sản tập thể.

Trong lĩnh vực tiểu thủ công nghiệp và dịch vụ giai đoạn này, huyện đã dành sự quan tâm thỏa đáng, thị trấn Chợ Chu và một số xã đã thành lập được một số hợp tác xã làm sản xuất, như mảnh cọ, sơ chế sa nhân, lạc, vật liệu xây dựng (vôi, gạch, đá...) và một số nông cụ cầm tay...

Mặc dù kinh tế đời sống gặp khó khăn, nhưng sự nghiệp giáo dục vẫn được quan tâm giữ vững phát triển. Số học sinh cấp I và cấp II năm học 1978 - 1979 tăng hơn năm học 1977 - 1978 là 4,5 %, học sinh cấp III tăng 11%, bình quân cứ 4 người dân có một người đi học. Năm học 1984 - 1985, toàn huyện có 14.670 em học sinh, chất lượng dạy và học được nâng cao, tỷ lệ học sinh tốt nghiệp năm sau cao hơn năm trước. Năm học 1985 - 1986 toàn huyện có 27 trường thì có 8 trường tiên tiến cấp tỉnh, 7 trường tiên tiến cấp huyện.

Sự nghiệp y tế có những bước phát triển, nhất là phong trào vệ sinh, phòng bệnh, là huyện được công nhận thực hiện “3 dứt điểm” (nhà vệ sinh, nhà tắm, giếng nước) của tỉnh. Các trạm y tế đều có đủ biên chế y sĩ, y tá và hộ sinh.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể thao không ngừng được đẩy mạnh, đáp ứng và nâng cao rõ rệt văn hóa tinh thần của nhân dân.

Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể thành viên như Đoàn Thanh niên, Hội liên hiệp Phụ nữ, Hội Nông dân và tổ chức công đoàn đã vận động nhân dân các dân tộc trong huyện đoàn kết thi đua thực hiện tốt các nghị quyết của Đảng, pháp luật của Nhà nước, đẩy mạnh sản xuất nông - lâm nghiệp và chăn nuôi, ổn định phong trào hợp tác xã, cải thiện đời sống nhân dân.

Trong công tác xây dựng Đảng, thực hiện các chủ trương, nghị quyết của Bộ Chính trị, Đảng bộ huyện Định Hóa đã tổ chức nhiều cuộc vận động sinh hoạt chính trị, nâng cao nhận thức, năng lực, phẩm chất, lý tưởng cho đảng viên. Thông qua các cuộc vận động, chất lượng đảng viên trong toàn Đảng bộ được nâng lên một bước, công tác phát triển đảng viên mới cũng có nhiều tiến bộ.

2. Nhân dân Định Hoá hưởng ứng lời kêu gọi của Đảng, Nhà nước đứng lên bảo vệ nền độc lập chủ quyền quốc gia trong chiến tranh biên giới

Tháng 2/1979 biên giới Tây Nam và biên giới phía Bắc bị xâm lấn, cuộc chiến đấu bảo vệ Tổ quốc diễn ra ở hai đầu đất nước. Nhân dân Định Hoá hưởng ứng lời kêu gọi của Đảng, Nhà nước, đứng lên bảo vệ nền độc lập chủ quyền quốc gia. Đảng bộ và nhân dân các dân tộc Định Hoá đã khẩn trương chuyển trạng thái từ thời bình sang thời chiến, tích cực xây dựng, huấn luyện lực lượng chiến đấu tại chỗ, thành lập một tiểu đoàn bán tập trung sẵn sàng chờ lệnh ra mặt trận, hàng chục km chiến hào, hàng trăm công sự và 75 cụm chiến đấu được cấu trúc xây dựng, cả huyện là một tuyến phòng thủ liên hoàn. Huyện còn huy động 2.400 lượt người đi xây dựng phòng tuyến ở Ngân Sơn, Chợ Rã, Na Rì, Bắc Kạn, huy động hơn 500 thanh niên nhập ngũ bổ sung cho lực lượng chiến đấu ở biên giới.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Nhân dân các dân tộc Định Hoá đã đóng góp ủng hộ các chiến sĩ biên giới và đồng bào Cao Bằng là 60.630 kg thóc, 105.000 đồng tiền mặt, 23 con trâu, 2 vạn mét vải và nhiều đồ dùng sinh hoạt như chăn, màn, nồi xoong, bàn ghế, sách vở học sinh. Định Hoá là hậu cứ trực tiếp của tuyến phòng thủ, nhiều đơn vị chủ lực đã đóng quân tại đây trong suốt thời kỳ chiến tranh biên giới phía Bắc, nhân dân Định Hoá đã giúp đỡ tận tình các đơn vị bộ đội đóng quân trên địa bàn huyện.

II. ĐỊNH HOÁ THỰC HIỆN CÔNG CUỘC ĐỔI MỚI (1986 - 2010)

1. Đảng bộ huyện Định Hóa lãnh đạo công cuộc đổi mới

Bước sang thập kỷ 80 của thế kỷ XX, đất nước ta, nhân dân ta đứng trước những thách thức mới, tình hình kinh tế xã - hội gặp nhiều khó khăn do hậu quả của chiến tranh để lại, bị bao vây, cấm vận, khủng hoảng kinh tế, đời sống nhân dân gặp nhiều khó khăn. Định Hoá cũng nằm trong bối cảnh chung đó. Đường lối đổi mới toàn diện do Đại hội VI (năm 1986) của Đảng khởi xướng đã mở bước ngoặt lịch sử đối với sự nghiệp cách mạng của cả nước và có ý nghĩa quan trọng đối với huyện Định Hóa.

Dưới ánh sáng đường lối đổi mới do Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ VI (năm 1986) đề ra, Đảng bộ và nhân dân các dân tộc Định Hoá từng bước vượt qua khó khăn. Đường lối đổi mới đúng đắn của Đảng đã được Đại hội lần thứ XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII của Đảng bộ huyện cụ thể hoá phù hợp với điều kiện của huyện, từ đó kinh tế xã hội của huyện có bước phát triển mới.

Thực hiện Nghị quyết Đại hội VI của Đảng, trong đó có nghị quyết “*về đổi mới quản lý kinh tế nông nghiệp*” ngày 5/4/1988 của Bộ Chính trị (Khoản 10), huyện Định Hóa đã dần chuyển đổi từ cơ chế kinh tế kế hoạch hóa tập trung, bao cấp, sang sản xuất hàng hóa, kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa - trong đó có lĩnh vực nông nghiệp.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Trong kinh tế, nếu như năm 1986 tỷ trọng nông - lâm nghiệp chiếm trên 90% tổng sản phẩm xã hội của huyện thì đến năm 2010: Nông - lâm nghiệp 46,3%; Thương mại - dịch vụ: 39,6%; Công nghiệp - xây dựng: 14,1%. Tốc độ tăng trưởng kinh tế GDP trung bình hàng năm đạt trên 12 %. Năm 1999 tổng giá trị GDP toàn huyện là 153,190 tỷ đồng, đạt 1.740.000 đ/người/năm thì đến năm 2010 đạt 9,7 triệu đồng.

Trong nông nghiệp từng bước phá thế độc canh cây lúa, chuyển sang nền sản xuất theo hướng kết hợp nông nghiệp với lâm nghiệp, trồng trọt với chăn nuôi, tập trung chuyển dịch cơ cấu cây trồng vật nuôi, ứng dụng các tiến bộ khoa học kỹ thuật vào đồng ruộng nhằm tăng năng suất lao động, nâng cao đời sống nhân dân.

Sản xuất lâm nghiệp đã chuyển hướng từ việc khai thác là chủ yếu sang trồng và bảo vệ rừng, phát triển mạnh rừng kinh tế, cây ăn quả, cây đặc sản. Bình quân hàng năm trồng mới được trên 1.000 ha rừng, đã nâng độ che phủ rừng đến năm 2010 lên gần 57%.

Cùng với chè và lâm sản, gạo Bao thai đang trở thành hàng hoá có thể mạnh của huyện. Gạo Bao thai Định Hoá là đặc sản của huyện, có giá trị dinh dưỡng cao, thơm ngon được người tiêu dùng rất ưa chuộng. Toàn huyện đến năm 2010 đã có 56 trang trại, chủ yếu là trang trại sản xuất tổng hợp kết hợp trồng trọt, chăn nuôi và trồng rừng, nhiều trang trại đều có thu nhập khá cao và ổn định.

Thương mại, dịch vụ và du lịch: Toàn huyện có 18 chợ, trong đó gồm 1 chợ trung tâm huyện, 5 chợ trung tâm cụm xã và chợ ở các xã. Toàn huyện có 44 doanh nghiệp nhỏ và trên 2500 hộ kinh doanh, tạo điều kiện phục vụ kịp thời các nhu cầu sản xuất và đời sống của nhân dân trong huyện. Khu di tích lịch sử ATK Phú Đình đã từng bước được đầu tư và tôn tạo, hằng năm đã thu hút từ 40 đến 50 vạn lượt khách đến du lịch và tham quan, góp phần quan trọng vào sự phát triển ngành du lịch của tỉnh và huyện.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Các lĩnh vực tiểu thủ công nghiệp, dịch vụ sản xuất và đời sống ngày càng phát triển đáp ứng cơ bản nhu cầu đời sống nhân dân. Định Hóa tập trung vào phát triển các ngành nghề như khai thác đá, gạch, cát, sỏi, mộc dân dụng, may mặc, chế biến măng cọ, sản xuất dừa tre, chế biến chè.... giá trị sản xuất công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp năm 1999 đạt 16 tỷ đồng, đến năm 2010 đạt 320 tỷ đồng. Bộ mặt nông thôn của huyện đã có những chuyển biến căn bản, hệ thống giao thông được đầu tư phát triển. Đến năm 2010 hệ thống đường tỉnh lộ cơ bản đã được nâng cấp đạt tiêu chuẩn đường cấp IV miền núi, mạng lưới đường liên xã đã được đầu tư xây dựng, đến nay đã có 120 km đạt tiêu chuẩn đường giao thông nông thôn loại A đến đường cấp VI miền núi; đường liên thôn, xóm đang từng bước được bê tông hóa. Toàn huyện có 100% số xã và trên 98% số hộ được sử dụng điện lưới Quốc gia. Các công trình thủy lợi như hồ, đập, các trạm bơm được đầu tư nâng cấp, đưa tổng diện tích tưới tiêu chủ động nước toàn huyện lên trên 70%.

Công tác Giáo dục - Đào tạo ngày càng được quan tâm đầu tư phát triển. Toàn huyện hiện có 24 trường Mầm non, 24 trường Tiểu học, 23 trường THCS, 02 trường THPT, 01 TTGDTX, 01 Trung tâm dạy nghề. Cơ sở vật chất như trường lớp, thiết bị dạy và học được tăng cường. Tỷ lệ huy động trẻ đến trường đạt 100%. Đến năm 2010 toàn huyện Định Hóa có 33/73 trường học được công nhận đạt chuẩn quốc gia, số học sinh tốt nghiệp và thi vào các trường chuyên nghiệp, cao đẳng, đại học năm sau cao hơn năm trước. Hoạt động khuyến học, khuyến tài, công tác xã hội hóa giáo dục được quan tâm đạt được một số kết quả tích cực. Công tác đào tạo nghề cho lao động trên địa bàn đã từng bước được chú trọng.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Mạng lưới y tế được tăng cường cả về quy mô và chất lượng, đáp ứng ngày càng tốt hơn nhu cầu chăm sóc sức khỏe và khám chữa bệnh cho nhân dân. Số lượng, chất lượng đội ngũ y, bác sĩ được tăng cường và nâng lên, đến hết năm 2010 đạt tỷ lệ 6,6 bác sĩ và 11,6 giường bệnh/10.000 dân. Việc đầu tư xây dựng cơ sở vật chất Bệnh viện đa khoa tuyến huyện và các trạm y tế xã, công tác xây dựng xã chuẩn quốc gia về y tế được coi trọng, đến 2010 có 16/24 xã đạt chuẩn quốc gia về y tế (đến năm 2012 có 21/24 xã đạt chuẩn).

Các chương trình giảm nghèo, giải quyết việc làm và thực hiện các chính sách xã hội được triển khai đồng bộ, đạt kết quả khá. Thực hiện có hiệu quả chủ trương xoá nhà dột nát cho các đối tượng, đến hết năm 2010 đã xây dựng xong 3.967 nhà ở cho các hộ nghèo trên địa bàn. Tỷ lệ hộ nghèo từ 41,63% đầu năm 2006 đến năm 2010 giảm xuống còn dưới 20%, bình quân mỗi năm giảm khoảng 4% số hộ nghèo. Mỗi năm tạo việc làm mới cho trên 1.600 lao động. Thực hiện tốt chính sách xã hội đối với người có công với nước, các gia đình thuộc diện chính sách; các chính sách tôn giáo, dân tộc được quan tâm. Tổ chức tốt các hoạt động đền ơn, đáp nghĩa, thăm hỏi, tặng quà, cứu trợ cho các đối tượng nghèo, đối tượng chính sách.

Hoạt động văn hóa, thông tin, thể thao, truyền thanh - truyền hình có nhiều đổi mới với các hình thức phong phú, đa dạng. Đến năm 2010 đã xây dựng được 309/435 nhà văn hóa, 435/435 cụm loa truyền thanh ở các xóm, phố. Phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hoá” được quan tâm và đạt được kết quả quan trọng.

Công tác quốc phòng, quân sự địa phương hằng năm được triển khai đồng bộ và đạt hiệu quả. Đã quán triệt và thực hiện tốt các nghị quyết, chỉ thị của Đảng, Nhà nước về tăng cường công tác

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

quốc phòng - an ninh, bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Đảng bộ Định Hoá lớn mạnh không ngừng cả về số lượng và chất lượng, đến năm 2010 Đảng bộ đã có gần 6.000 đảng viên sinh hoạt tại 44 tổ chức cơ sở Đảng, trong đó 24 Đảng bộ xã, thị trấn, 20 chi, Đảng bộ cơ quan.

2. Bảo tồn, tôn tạo, phát huy các giá trị lịch sử truyền thống cách mạng

Thực hiện Quyết định số 70/TTg, ngày 27/5/1995 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt dự án phát triển kinh tế - xã hội vùng ATK Định Hóa, từ đó một số hạng mục công trình nhằm bảo vệ và phát huy giá trị các di tích đã được thực hiện, bao gồm xây dựng nhà trưng bày ATK Định Hóa, phục hồi một số đoạn đường, hầm tại Tỉn Keo, Khuôn Tát... năm 2005 nhân dịp kỷ niệm 115 năm ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh, Nhà tưởng niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh đã được xây dựng tại Đèo De, xã Phú Đình do Đảng bộ, nhân dân Thành phố Hà Nội tặng. Huyện đã phối hợp với các cơ quan Trung ương đứng chân tại Định Hóa xây dựng, tu bổ các di tích trên địa bàn huyện để là nơi tham quan về nguồn, giáo dục truyền thống cách mạng. Bên cạnh đó hệ thống giao thông nối các điểm trung tâm di tích và các tuyến đường đi trung tâm cụm xã, sang Tân Trào (Sơn Dương, Tuyên Quang) đã được xây dựng góp phần vào phát triển kinh tế - xã hội và sự phát triển du lịch của huyện Định Hóa.

Huyện Định Hoá đã xây dựng Đề án “Tiếp tục khôi phục, bảo tồn và phát huy những giá trị tinh hoa văn hóa truyền thống các dân tộc huyện Định Hóa”, Đề án “Tiếp tục đổi mới và tăng cường công tác giáo dục truyền thống cách mạng của quê hương Định Hoá”. Thực hiện các đề án này, huyện đã khôi phục, duy trì tốt lễ hội Lồng Tồng và lễ hội Chùa Hang hằng năm. Các giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể được sưu tầm, bảo tồn và phát huy, các

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

phong trào văn hóa văn nghệ, thể dục thể thao ở cơ sở tiếp tục được duy trì nhân các ngày kỷ niệm truyền thống. Năm 2008, Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch đã đầu tư xây dựng Bản Quyền, xã Diềm Mặc trở thành Làng văn hóa dân tộc Tày để bảo tồn các giá trị truyền thống của dân tộc Tày và phục vụ du lịch cộng đồng.

Hiện nay cùng với việc tập trung chỉ đạo phát triển kinh tế - xã hội nâng cao đời sống mọi mặt cho nhân dân, huyện Định Hóa đặc biệt quan tâm đến xây dựng ATK Định Hóa trở thành khu du lịch lịch sử cách mạng - văn hóa - sinh thái, là nơi giáo dục truyền thống cách mạng cho các thế hệ hôm nay và mai sau.

*** MỤC TIÊU CẦN ĐẠT**

1. Mục tiêu về kiến thức.

- Những thuận lợi khó khăn của huyện Định Hóa khi hòa bình lập lại và trong thời kỳ đổi mới.

- Những thành tựu trên một số lĩnh vực dưới sự lãnh đạo của Đảng bộ huyện.

2. Mục tiêu về kỹ năng.

Giúp hình thành kỹ năng phân tích, tổng hợp, tự nghiên cứu về ATK Định Hóa trong thời kỳ đổi mới.

3. Mục tiêu về thái độ, lập trường, tư tưởng.

- Trân trọng, tự hào, gìn giữ truyền thống cách mạng của quê hương.

- Tích cực tham gia vào các hoạt động tuyên truyền về ATK Định Hóa.

- Bằng những việc làm cụ thể trong học tập, lao động, công tác để phát huy các tiềm năng lợi thế của huyện.

*** NHỮNG MỐC LỊCH SỬ, SỰ KIỆN QUAN TRỌNG**

- Trong hoàn cảnh đất nước vừa được thống nhất, nhân dân Định Hóa và cả nước đã vượt qua mọi khó khăn để phát triển kinh tế, xã hội, ổn định đời sống nhân dân.

- Đảng bộ và nhân dân các dân tộc Định Hoá đã đóng góp sức người, sức của cho chiến tranh biên giới, đồng thời xây dựng khu vực phòng thủ vững chắc, giúp đỡ các đơn vị bộ đội đóng quân trên địa bàn huyện.

- Dưới ánh sáng Nghị quyết Đại hội VI của Đảng, Định Hoá đã từng bước chuyển đổi từ cơ chế tập trung quan liêu bao cấp sang sản xuất hàng hóa, kinh tế thị trường định hướng XHCN.

- Định Hóa đang từng bước phát huy tiềm năng, thế mạnh của khu di tích Quốc gia đặc biệt.

*** CÂU HỎI ĐÁNH GIÁ, TỰ NGHIÊN CỨU**

Câu hỏi 1: Trình bày khái quát một số kết quả kinh tế - xã hội của huyện Định Hóa từ 1975 đến 1985?

Câu hỏi 2: Nhân dân Định Hóa đã có những đóng góp gì trong cuộc chiến đấu bảo vệ biên giới?

Câu hỏi 3: Hãy nêu những khó khăn thuận lợi của huyện Định Hóa khi bước vào công cuộc đổi mới?

Câu hỏi 4: Trình bày khái quát một số thành tựu thực hiện đường lối đổi mới của huyện Định Hóa?

Câu hỏi 5: Với vị trí, công việc của mình cần phải làm gì để góp phần trong công tác tuyên truyền bảo tồn, phát huy giá trị truyền thống cách mạng của huyện?

Chuyên đề 6

ĐỊNH HÓA TIẾP TỤC ĐẨY MẠNH CÔNG NGHIỆP HÓA, HIỆN ĐẠI HÓA, XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI (2010 - 2022)

*** NỘI DUNG THÔNG TIN**

I. CÔNG TÁC LÃNH ĐẠO, CHỈ ĐẠO PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI, THỰC HIỆN XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI

1. Công tác lãnh đạo, chỉ đạo

Bước vào năm 2010, tình hình thế giới và trong nước có nhiều chuyển biến quan trọng. Nền kinh tế thế giới vừa thoát ra khỏi giai đoạn khó khăn nhất của cuộc khủng hoảng tài chính và suy thoái, bước đầu phục hồi. Trong nước, sau 25 năm thực hiện đường lối đổi mới do Đảng khởi xướng và lãnh đạo, nền kinh tế vượt qua nhiều khó khăn, thách thức, kinh tế vĩ mô cơ bản ổn định, tiềm lực và quy mô nền kinh tế tăng lên, nước ta đã ra khỏi tình trạng kém phát triển.

Tình hình trên đã tác động đến sự phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh Thái Nguyên nói chung và huyện Định Hóa nói riêng. Đối với huyện, tiềm lực kinh tế được tăng cường, các lĩnh vực văn hóa - xã hội có nhiều chuyển biến tích cực, tình hình an ninh chính trị ổn định. Tuy nhiên, Định Hóa vẫn còn nhiều khó khăn thách thức trong phát triển kinh tế - xã hội, đó là hạ tầng giao thông chưa đáp ứng yêu cầu phát triển, sản xuất nông, lâm nghiệp còn nặng về tự cung tự cấp, nguy cơ tụt hậu về phát triển kinh tế của huyện so với các địa phương khác trong tỉnh, tỷ lệ hộ nghèo còn cao...

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Trong bối cảnh ấy, Đại hội đại biểu Đảng bộ huyện lần thứ XXII (nhiệm kỳ 2010 - 2015) đã đưa ra mục tiêu tổng quát “Tiếp tục đổi mới và nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của các cấp uỷ, hiệu quả quản lý điều hành của chính quyền, hoạt động của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể nhân dân, đẩy mạnh chuyển dịch cơ cấu kinh tế; Quản lý, sử dụng có hiệu quả các nguồn lực đầu tư của nhà nước và nguồn lực huy động tại địa phương để phát triển kinh tế - xã hội; tiếp tục quan tâm xây dựng kết cấu hạ tầng giao thông, thuỷ lợi, du lịch và văn hoá; phát triển công nghiệp và dịch vụ; quan tâm thực hiện tốt các chính sách an sinh xã hội, y tế, giáo dục; giữ vững quốc phòng - an ninh, xây dựng nông thôn mới. Phấn đấu đến năm 2020, Định Hoá có điều kiện vững chắc cho sự phát triển nhanh và bền vững”.

Để thực hiện các mục tiêu mà nghị quyết Đại hội đề ra, Ban Chấp hành Đảng bộ huyện đã ban hành chương trình công tác trọng tâm toàn khóa, xác định 4 chương trình, 10 đề án trọng tâm (gồm 6 đề án chuyển tiếp và 4 đề án xây dựng mới), 12 công trình trọng điểm và 13 kế hoạch thực hiện các chương trình, đề án của Tỉnh uỷ.

Thực hiện Nghị quyết số 26-NQ/TW, ngày 5/8/2008 Hội nghị lần thứ bảy của Ban Chấp hành Trung ương (khóa X) về nông nghiệp, nông dân, nông thôn và chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới, Ban Chấp hành Đảng bộ huyện đã tập trung lãnh đạo, chỉ đạo, kịp thời thể chế hóa mục tiêu, nội dung của Nghị quyết bằng hệ thống các văn bản lãnh đạo để tổ chức triển khai thực hiện theo lộ trình, giai đoạn. Chỉ đạo Ủy ban nhân dân huyện xây dựng và ban hành kế hoạch thực hiện các chương trình, đề án, dự án có liên quan đến sản xuất nông nghiệp, nông dân, nông thôn; hướng dẫn, chỉ đạo các xã, thị trấn thành lập và

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

kiện toàn Ban chỉ đạo, Ban quản lý xây dựng nông thôn mới; thường xuyên kiểm tra đôn đốc các cấp ủy, chính quyền, các cơ quan, đơn vị trong việc triển khai thực hiện Nghị quyết.

Giai đoạn 2010 - 2015: Huyện đã quy hoạch tổng thể về phát triển kinh tế - xã hội giai đoạn 2012 - 2020; xây dựng và ban hành Chương trình xây dựng nông thôn mới huyện Định Hóa giai đoạn 2011 - 2015, định hướng đến năm 2020, Chương trình giảm nghèo bền vững huyện giai đoạn 2010 - 2015; Đề án sản xuất, chế biến lúa hàng hoá chất lượng cao; Đề án phát triển chăn nuôi - thủy sản; Đề án đào tạo nghề cho lao động nông thôn huyện đến năm 2020 và các dự án thành phần liên quan đến nông nghiệp, nông dân, nông thôn.

Giai đoạn 2016 - 2020: Xây dựng quy hoạch sản xuất nông nghiệp huyện đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030; quy hoạch xây dựng nông thôn mới các xã trên địa bàn huyện; quy hoạch phát triển chăn nuôi gắn với xây dựng nông thôn mới; quy hoạch sử dụng đất thời kỳ 2016 - 2020, tầm nhìn đến năm 2025; xây dựng và ban hành Chương trình xây dựng nông thôn mới huyện Định Hóa giai đoạn 2016 - 2020; Đề án tái cơ cấu ngành nông nghiệp huyện Định Hóa theo hướng nâng cao giá trị gia tăng và phát triển bền vững; Dự án “Hỗ trợ phát triển sản xuất nông nghiệp và phát triển sinh kế bền vững cho người dân vùng trung tâm ATK Định Hóa; Nghị quyết chuyên đề về đẩy nhanh tiến độ xây dựng nông thôn mới; Nghị quyết chuyên đề về đẩy mạnh phát triển cây quế và chế biến các sản phẩm từ cây quế giai đoạn 2018 - 2020, tầm nhìn 2030; Nghị quyết chuyên đề về thực hiện Chương trình giảm nghèo bền vững huyện Định Hóa; Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết số 10-NQ/TU, ngày 21/10/2019 của Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh về phát triển nông nghiệp tỉnh Thái Nguyên

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

giai đoạn 2019 - 2025, định hướng đến năm 2030, các đề án, kế hoạch về công tác xây dựng Đảng và hệ thống chính trị,...

Giai đoạn 2021 - 2025: Tập trung phát triển đô thị để đến năm 2025 thị trấn Chợ Chu cơ bản đạt tiêu chí đô thị loại IV; Thu hút đầu tư vào lĩnh vực nông nghiệp công nghệ cao và lĩnh vực công nghiệp, tạo việc làm, nâng cao thu nhập cho lao động trên địa bàn huyện; Phát triển du lịch cộng đồng gắn với du lịch lịch sử - văn hóa. Cùng với đó huyện xây dựng các đề án, kế hoạch thực hiện Đề án của tỉnh, của huyện về phát triển kinh tế-xã hội, công tác xây dựng Đảng và hệ thống chính trị, công tác quốc phòng, an ninh.

Trên cơ sở mục tiêu, nhiệm vụ của Nghị quyết số 26-NQ/TW, Chương trình hành động và các Chương trình mục tiêu quốc gia... Cấp ủy huyện đã tích cực, chủ động vận dụng, cụ thể hóa các chính sách phù hợp với tình hình thực tế địa phương, đồng thời ban hành các Nghị quyết chuyên đề, kế hoạch, các kết luận triển khai thực hiện. Trên cơ sở đó, HĐND huyện đã ban hành các nghị quyết hỗ trợ nguồn lực từ ngân sách huyện trong xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn, phát triển sản xuất nông, lâm nghiệp, hỗ trợ lãi suất vay vốn ngân hàng,...qua đó tạo động lực khuyến khích đầu tư phát triển kinh tế - xã hội, sản xuất nông nghiệp, từng bước nâng cao đời sống vật chất cho nhân dân, góp phần vào việc thực hiện thắng lợi các mục tiêu Nghị quyết đã đề ra.

2. Một số kết quả phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng nông thôn mới và xây dựng hệ thống chính trị trong sạch vững mạnh

Sau hơn mười năm thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới (2008 -2022), cấp ủy, chính quyền các cấp đã tập trung lãnh đạo, triển khai thực hiện tốt công tác quy hoạch sản xuất gắn với tái cơ cấu ngành nông nghiệp.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Sản xuất nông lâm nghiệp phát triển, kinh tế nông thôn đang chuyển biến theo hướng kinh tế thị trường, tập trung thâm canh, chuyên canh, đẩy mạnh công tác chuyển giao, ứng dụng các tiến bộ kỹ thuật mới vào sản xuất, khuyến khích nhân dân đầu tư mua sắm máy móc; đẩy mạnh việc cơ giới hóa trong khâu làm đất, thu hoạch lúa (đến nay tỷ lệ cơ giới hóa trong khâu làm đất, thu hoạch đạt trên 70%) để tăng năng suất, chất lượng sản phẩm nông nghiệp của huyện. Cơ cấu kinh tế nội ngành nông nghiệp tiếp tục có sự chuyển dịch tích cực, tỷ trọng trồng trọt giảm, chăn nuôi, lâm nghiệp, thủy sản tăng. Giá trị sản phẩm trên 01ha đất nông nghiệp trồng trọt năm 2010 đạt 50 triệu/ha, năm 2021 đạt 100,6 triệu/ha. Đã bước đầu hình thành các vùng sản xuất tập trung, một số sản phẩm hàng hóa được thị trường biết đến và ưa chuộng như: mỳ gạo Bao thai Định Hóa, Nếp cái hoa vàng, lúa J02, chè, thịt lợn, thịt gà, gỗ...

Trong lĩnh vực trồng trọt, xác định cây lúa, cây chè là cây chủ lực, huyện đã tích cực áp dụng tiến bộ kỹ thuật mới vào sản xuất, chế biến. Kết quả sản lượng lương thực của huyện hàng năm đều đạt và vượt kế hoạch, năm 2010 đạt trên 46.000 tấn, năm 2021 đạt 51.100 tấn. Tổng diện tích chè trên địa bàn huyện đến năm 2020 đạt 2.690 ha; sản lượng chè búp tươi hàng năm tăng, năm 2010 đạt 16.954 tấn, năm 2021 đạt 28.400 tấn. Việc sản xuất, chế biến, tiêu thụ chè sạch, chè an toàn theo tiêu chuẩn VietGAP tại các hợp tác xã, tổ hợp tác tiếp tục duy trì, phát triển, đã hình thành vùng chè tập trung tại các xã Sơn Phú, Phú Đình, Bình Thành, Diềm Mắc, Trung Lương, Trung Hội, Bộc Nhiêu, Thanh Định.

Trong lĩnh vực chăn nuôi, huyện đã xây dựng quy hoạch phát triển chăn nuôi gắn với xây dựng nông thôn mới; tập trung chỉ đạo chuyển đổi cơ cấu giống vật nuôi theo hướng tăng năng suất và

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

chất lượng sản phẩm; phát triển chăn nuôi theo hướng tập trung trang trại, gia trại.

Trong lĩnh vực thủy sản: Toàn huyện có trên 700 ha diện tích nuôi trồng thủy sản, người dân đã dần chuyển đổi hình thức từ nuôi thả tự nhiên sang bán thâm canh và thâm canh, ngoài ra người dân các xã đã tận dụng ruộng lúa để nuôi cá ruộng khá hiệu quả. Tổng sản lượng nuôi trồng thủy sản năm 2021 đạt 1.350 tấn/năm, tăng 2,5 lần so với năm 2010.

Trong lĩnh vực lâm nghiệp: Huyện đã triển khai thực hiện tốt công tác quản lý, bảo vệ và phát triển rừng, diện tích rừng đặc dụng, rừng phòng hộ được quản lý chặt chẽ, tỷ lệ độ che phủ rừng năm 2009 đạt 56,7% tăng lên 59,% năm 2021. Đặc biệt, thực hiện Nghị quyết Đại hội nhiệm kỳ 2015 - 2020 và nhiệm kỳ 2020 - 2025, huyện đã có phương án hỗ trợ nguồn lực để thực hiện dự án phát triển cây quế, cây trồng có giá trị kinh tế cao phù hợp với khí hậu, thổ nhưỡng của huyện, toàn huyện đã trồng được 3.100 ha quế, đến nay một số diện tích bước đầu đã cho khai thác.

Giá trị sản xuất công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp đến năm 2021 đạt 277,7 tỷ đồng, toàn huyện có trên 1.000 cơ sở sản xuất tiểu thủ công nghiệp. Hạ tầng thương mại được quan tâm đầu tư, nâng cấp, số cơ sở hoạt động kinh doanh thương mại, dịch vụ không ngừng tăng lên năm 2010 có 2.500 cơ sở đến nay là 4.100 cơ sở, hiện nay huyện có 18 chợ, 2 tuyến xe buýt Định Hóa - Thái Nguyên, 6 doanh nghiệp vận tải, 22 điểm bưu điện văn hóa xã.

Công nghiệp chế biến nông - lâm sản từng bước được đầu tư theo hướng ứng dụng công nghệ mới, hiện đại để nâng cao giá trị, đa dạng hóa sản phẩm góp phần tăng thu nhập, giải quyết việc làm tại địa phương; số cơ sở sản xuất, chế biến nông, lâm sản hàng

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

năm tăng. Năm 2008 toàn huyện có 111 cơ sở, đến nay có 236 cơ sở, 23 làng nghề (gồm 19 làng nghề chè, 4 làng nghề dệt mảnh cọ), trên 100 cơ sở chế biến lâm sản, 10 cơ sở sản xuất mì gạo, có 21 hợp tác xã đang hoạt động, dịch vụ sản xuất nông nghiệp đã từng bước hình thành theo nhu cầu trong nông thôn. Chương trình “Mỗi xã một sản phẩm” (OCOP) đã được triển khai trên địa bàn toàn huyện, năm 2021 huyện Định Hóa có 3 sản phẩm (*Mỳ gạo Bao thai Định Hóa của Hợp tác xã sản xuất nông sản sạch xã Kim Phượng, Sản phẩm chè của Hợp tác xã Phú Đạt, sản phẩm chè của Hợp tác xã Phú Hội*) đạt chuẩn OCOP 3 sao.

Để huy động cao các nguồn lực, phát triển nhanh kinh tế nông thôn, huyện đã tập trung huy động và sử dụng có hiệu quả các nguồn lực để phát triển kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội. Tổng các nguồn vốn huy động từ năm 2008 - 2020 đạt trên 4.318 tỷ đồng, trong đó: Ngân sách Trung ương trên 1.000 tỷ đồng; ngân sách địa phương trên 1.991 tỷ đồng; nhân dân đóng góp trên 392 tỷ đồng và hiến trên 100 ha đất các loại; vốn tín dụng trên 2.092 tỷ đồng; các nguồn vốn khác trên 832 tỷ. Hạ tầng giao thông nông thôn tiếp tục được quan tâm đầu tư, cùng với nguồn hỗ trợ xi măng của tỉnh và nguồn vốn xây dựng nông thôn mới, huyện đã hỗ trợ nhân dân xây dựng, cứng hóa được trên 200 km đường giao thông liên thôn, liên xóm, kênh mương; hỗ trợ nhân dân xây dựng nhà văn hóa để hoàn thiện các thiết chế văn hóa. Đến nay 100% các xã có đường bê tông và nhựa hóa đến trung tâm xã; trên 90% các tuyến đường liên thôn, xóm đã được cứng hóa, bộ mặt nông thôn có nhiều khởi sắc. Trong giai đoạn 2016 - 2020 tổng nguồn vốn huy động được trên 2.000 tỷ đồng để xây dựng kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội, đặc biệt là một số công trình trọng điểm như: Dự án Đường Hồ Chí Minh giai đoạn 1, Trung tâm Văn hóa - Thể thao, Hồ Đèo

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Phượng, Hồ Đồng Lá, Kè chống xói lở bờ sông Chu, đường Tân Thịnh - Khe Thí; Bến xe khách Định Hóa, hệ thống chiếu sáng đô thị, tuyến phố văn minh..., đến nay một số công trình đã hoàn thành và đưa vào sử dụng và phát huy hiệu quả tích cực.

Các lĩnh vực văn hóa - xã hội đều đạt được những kết quả hết sức quan trọng; Toàn huyện có 71 trường học¹, đến năm 2022 số trường đạt chuẩn quốc gia toàn huyện 67/71 trường; mạng lưới y tế gồm 1 Bệnh viện đa khoa (hạng 2), 1 Trung tâm Y tế (hạng 2), 23 trạm y tế xã, thị trấn; đến nay huyện đạt tỷ lệ 6,8 bác sỹ, 14,6 điều dưỡng, 20 giường bệnh/10.000 dân. Đặc biệt với điều kiện là huyện còn nhiều khó khăn, nhưng công tác giảm nghèo, thực hiện các chính sách an sinh xã hội được sự quan tâm và đạt được kết quả nổi bật. GRDP bình quân đầu người năm 2020 đạt 43,8 triệu đồng/người/năm, tỷ lệ hộ nghèo bình quân giảm trên 4%/năm, năm 2021 (theo chuẩn nghèo giai đoạn 2016 - 2020), còn 5,08% rà soát theo chuẩn nghèo (giai đoạn 2022 - 2025, là hộ nghèo 17,39 %; hộ cận nghèo 14,84%); nhiều gia đình hộ nghèo, gia đình chính sách, người có công, gia đình có hoàn cảnh khó khăn đã được hỗ trợ xây dựng nhà ở vươn lên thoát nghèo, ổn định cuộc sống; tỷ lệ gia đình văn hóa, xóm, tổ dân phố đạt chuẩn văn hóa, cơ quan, đơn vị đạt chuẩn văn hóa ngày càng tăng². Các hoạt động văn hóa, thể thao diễn ra sôi nổi, rộng khắp đáp ứng nhu cầu sinh hoạt văn hóa, thể thao của nhân dân; các hoạt động lễ hội truyền thống, kỷ niệm các ngày lễ lớn của đất nước, của địa

¹ 23 trường Mầm non; 22 trường Tiểu học; 24 trường THCS (22 trường THCS, 01 trường liên cấp TH&THCS, 01 trường nội trú THCS Định Hóa); 02 trường THPT, 01 Trung tâm Giáo dục Nghề nghiệp - Giáo dục Thường xuyên.

² Năm 2021, tỷ lệ gia đình văn hóa đạt 89,12/85%; tỷ lệ xóm, tổ dân phố đạt chuẩn văn hóa đạt 79/80%; Tỷ lệ cơ quan, đơn vị đạt chuẩn văn hóa đạt 95,35/95%.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

phương được tổ chức đảm bảo ***đúng quy định***, an toàn, tiết kiệm, hiệu quả. Các thiết chế văn hóa, thể thao từ huyện đến cơ sở được đầu tư xây dựng đáp ứng nhu cầu sinh hoạt văn nghệ, thể thao cho cộng đồng dân cư nông thôn.

Đến năm 2021, huyện có 11/22 xã đạt xã nông thôn mới (Bảo Cường, Đồng Thịnh, Phượng Tiến, Trung Hội, Phúc Chu, Kim Phượng, Thanh Định, Sơn Phú, Phú Đình, Trung Lương, Bộc Nhiêu), theo kế hoạch, năm 2022 có 05 xã đạt chuẩn nông thôn mới (gồm các xã: Định Biên, Bình Yên, Phú Tiến, Diềm Mặc, Tân Dương) và năm 2023 có 6 xã (Tân Thịnh, Quy Kỳ, Linh Thông, Lam Vỹ, Bảo Linh, Bình Thành). Mô hình “Làng Mới” tại xóm Tổ, xã Phượng Tiến; xóm nông thôn mới kiểu mẫu thôn Bãi Hội, xã Bảo Cường được triển khai thực hiện có hiệu quả.

Quán triệt chủ trương, đường lối của Đảng, bên cạnh chú trọng lãnh đạo phát triển kinh tế - xã hội, Đảng bộ huyện Định Hóa luôn xác định xây dựng Đảng là nhiệm vụ then chốt. Các lĩnh vực xây dựng Đảng và hệ thống chính trị, quốc phòng - an ninh được Đảng bộ huyện lãnh đạo, chỉ đạo triển khai có hiệu quả. Các cấp ủy đảng từ huyện đến cơ sở triển khai thực hiện Nghị quyết Trung ương 4 (khóa XI, XII, XIII) về xây dựng, chỉnh đốn Đảng gắn với Chỉ thị số 05-CT/TW, ngày 15/5/2016 của Bộ Chính trị về “Đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh” đạt kết quả quan trọng. Chất lượng hoạt động của Hội đồng nhân dân, quản lý và điều hành của Ủy ban nhân dân các cấp được nâng lên; công tác phối hợp hoạt động giữa các cấp chính quyền với Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể được tăng cường chặt chẽ, tình hình an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội được giữ vững, quyền làm chủ của Nhân dân trên mọi lĩnh vực được tôn trọng và phát huy.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Triển khai thực hiện nghiêm túc Nghị quyết số 18-NQ/TW, ngày 25/10/2017 “Một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả”; Nghị quyết số 19-NQ/TW, ngày 25/10/2017 “Tiếp tục đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập”, Huyện đã thực hiện Trưởng Ban Tuyên giáo đồng thời là Giám đốc Trung tâm Chính trị huyện, Trưởng Ban Dân vận đồng thời là Chủ tịch Ủy ban Mặt trận Tổ quốc huyện; sáp nhập Trung tâm Văn hóa, Nhà thiếu nhi huyện và Đài truyền thanh - Truyền hình huyện thành Trung tâm Văn hóa, Thể thao và Truyền thông huyện; sáp nhập Trạm thú y, Trạm bảo vệ thực vật, Trạm khuyến nông thành Trung tâm dịch vụ nông nghiệp huyện; sáp nhập xã Kim Phụng và xã Kim Sơn thành xã Kim Phụng, sáp nhập các xóm, tổ dân phố từ 435 xuống còn 228 xóm, tổ dân phố.

Hiện nay, toàn Đảng bộ có 41 tổ chức cơ sở đảng trực thuộc Huyện ủy; 389 chi bộ trực thuộc Đảng ủy cơ sở; 7.900 đảng viên (thời điểm tháng 6/2022). Công tác phát triển đảng được quan tâm, bình quân mỗi năm kết nạp được trên 250 đảng viên. Số tổ chức cơ sở đảng hoàn thành tốt nhiệm vụ hằng năm đều đạt trên 95%; trên 80% đảng viên hoàn thành tốt nhiệm vụ đạt mục tiêu Nghị quyết đề ra.

II. ĐỊNH HÓA XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI GIAI ĐOẠN 2020-2022

1. Những điều kiện trong xây dựng nông thôn mới của huyện

Đảng bộ và nhân dân các dân tộc của huyện bước vào thực hiện các mục tiêu, nhiệm vụ nhiệm kỳ 2020 - 2025 với nhiều thuận lợi đó là, tình hình trong nước sau hơn 35 năm đổi mới đã đạt

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

được những thành tựu quan trọng, vị thế, uy tín của Việt Nam trên trường quốc tế ngày càng được nâng lên. Huyện Định Hóa cũng như các địa phương trong tỉnh Thái Nguyên tình hình kinh tế - xã hội có sự phát triển nhanh và đạt được nhiều kết quả quan trọng mang tính đột phá.

Dự “*Ngày hội Đại đoàn kết toàn dân tộc ở khu dân cư*” ngày 16/11/2021 (tại xã Trung Lương, huyện Định Hóa), đồng chí Vương Đình Huệ, Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã động viên, chỉ đạo, giao nhiệm vụ cho Đảng bộ, chính quyền, nhân dân các dân tộc huyện Định Hóa, đó là xây dựng huyện Định Hóa đạt huyện nông thôn mới vào năm 2023.

Đảng bộ, chính quyền và Nhân dân huyện Định Hóa tiếp tục phát huy truyền thống anh hùng cách mạng, đoàn kết, năng động, sáng tạo, vượt qua mọi khó khăn, phấn đấu giành được nhiều thành tựu quan trọng. Phát huy tiềm năng, thế mạnh của địa phương, cùng với sự quan tâm của các cấp, các ngành từ tỉnh đến Trung ương, đặc biệt là tinh thần vượt khó của nhân dân các dân tộc trong huyện, Định Hóa đã đạt được những kết quả quan trọng: Nhận thức của các tầng lớp nhân dân được nâng lên; đã bước đầu khai thác các tiềm năng, lợi thế của huyện theo hướng phát triển bền vững; chuỗi giá trị trong sản xuất được hình thành và đạt được những kết quả ban đầu; diện mạo nông thôn của huyện có nhiều thay đổi; đời sống vật chất, tinh thần của người dân được cải thiện; an sinh xã hội ngày càng được đảm bảo, các điều kiện về giáo dục, y tế, văn hóa có sự chuyển biến; phong trào “Định Hóa chung sức xây dựng nông thôn mới” được đông đảo cán bộ công chức, viên chức, lực lượng vũ trang, cộng đồng doanh nghiệp, các nhà hảo tâm

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

trong và ngoài huyện hưởng ứng. Đến năm 2021, toàn huyện có 11/22 xã đạt chuẩn nông thôn mới; đến năm 2022 dự kiến thêm 05 xã đạt chuẩn nông thôn mới...

2. Mục tiêu, giải pháp xây dựng huyện Định Hóa đạt huyện nông thôn mới

Phát huy truyền thống cách mạng của huyện, trong những năm tới Đảng bộ, chính quyền và nhân dân huyện Định Hóa tiếp tục phát huy truyền thống đoàn kết, chung sức, tạo sự bứt phá mới, phấn đấu xây dựng quê hương phát triển nhanh, bền vững như mục tiêu tổng quát mà Đại hội Đảng bộ huyện lần thứ XXIV, nhiệm kỳ 2020 - 2025 đề ra: “Tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh; phát huy dân chủ, đoàn kết, đổi mới, sáng tạo; huy động và sử dụng có hiệu quả các nguồn lực cho đầu tư phát triển; đẩy mạnh thu hút đầu tư vào các lĩnh vực sản xuất nông nghiệp, công nghiệp; đẩy nhanh tiến độ thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới; thu hút các doanh nghiệp đầu tư vào lĩnh vực sản xuất nông nghiệp, chăn nuôi, thủy sản; phát huy giá trị các di tích lịch sử, lễ hội truyền thống gắn với phát triển du lịch sinh thái, du lịch trải nghiệm; mở rộng quy hoạch, xây dựng hạ tầng kỹ thuật đô thị đồng bộ, quy hoạch, xây dựng các khu dân cư, xây dựng thị trấn Chợ Chu trở thành đô thị loại IV. Thực hiện tốt các nhiệm vụ phát triển văn hóa, giáo dục, y tế, các chính sách an sinh xã hội, việc làm và bảo vệ môi trường; giữ vững an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội; nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho nhân dân; xây dựng huyện Định Hóa phát triển nhanh, bền vững”.

Nhằm phấn đấu hoàn thành thắng lợi các chỉ tiêu, nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội huyện Định Hóa giai đoạn 2021 - 2025,

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

đặc biệt là xây dựng huyện Định Hoá đạt huyện nông thôn mới vào năm 2023, ngày 25/4/2022, Ban Chấp hành Đảng bộ huyện Định Hóa khóa XXIV, nhiệm kỳ 2020 - 2025 đã ban hành Nghị quyết số 05-NQ/HU về xây dựng huyện Định Hóa đạt chuẩn nông thôn mới vào năm 2023. Với quan điểm là: Xây dựng huyện Định Hóa đạt chuẩn nông thôn mới vào năm 2023 là nhiệm vụ trọng tâm của cả hệ thống chính trị và của toàn xã hội, dưới sự lãnh đạo của cấp ủy Đảng, quản lý điều hành của chính quyền và công tác tuyên truyền vận động của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội từ huyện đến cơ sở; sự chủ động, sáng tạo trong vận dụng cơ chế, chính sách của nhà nước kết hợp với huy động đa dạng các nguồn lực, phù hợp với sự đóng góp của Nhân dân, đem lại lợi ích lớn nhất cho cộng đồng dân cư.

Mục tiêu: Nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của người dân nông thôn, xây dựng hạ tầng kinh tế - xã hội nông thôn đồng bộ và hiện đại, gắn với quá trình đô thị hóa. Đẩy mạnh chuyển đổi số, ứng dụng công nghệ thông tin vào xây dựng nông thôn mới. Tiếp tục thực hiện hiệu quả tái cơ cấu ngành nông nghiệp, phát triển kinh tế nông nghiệp, nông thôn gắn với xây dựng nông thôn mới theo hướng bền vững. Xây dựng huyện Định Hóa đạt chuẩn nông thôn mới vào năm 2023.

Đồng thời đề ra 6 nhiệm vụ giải pháp thực hiện xây dựng huyện nông thôn mới như sau: (1) Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước; phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội trong xây dựng nông thôn mới; (2) Tăng cường công tác thông tin, tuyên truyền tạo sự đồng thuận xã hội trong xây dựng nông thôn mới ; (3) Đẩy mạnh phát triển sản xuất, chuyển dịch cơ cấu kinh tế gắn với chuyển dịch cơ cấu lao động, nâng cao thu nhập cho người dân; (4) Tập trung huy động nguồn

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

lực, đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng xây dựng nông thôn mới; (5) Tăng cường công tác bảo vệ môi trường; (6) Phát triển văn hóa - xã hội, xây dựng hệ thống chính trị vững mạnh, đảm bảo giữ vững an ninh chính trị và trật tự an toàn xã hội.

Phát huy truyền thống cách mạng, với những kết quả đạt được trên các lĩnh vực xây dựng Đảng và hệ thống chính trị trong sạch vững mạnh, phát triển kinh tế - xã hội, đảm bảo quốc phòng, an ninh; được sự quan tâm của Đảng, Nhà nước, sự quan tâm của Trung ương, Tỉnh, các cơ quan, đơn vị, doanh nghiệp, cùng quyết tâm chính trị của Đảng bộ, chính quyền, hệ thống chính trị, tinh thần đoàn kết sáng tạo và ý chí tự lực tự cường của các tầng lớp Nhân dân, huyện Định Hóa quyết tâm đạt chuẩn nông thôn mới vào năm 2023 và thực hiện thắng lợi Nghị quyết Đại hội Đảng bộ huyện khóa XXIV, nhiệm kỳ 2020 - 2025.

*** MỤC TIÊU CẦN ĐẠT**

1. Mục tiêu về kiến thức.

- Những thuận lợi khó khăn của huyện Định Hóa khi thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới.

- Một số kết quả trong phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng nông thôn mới dưới sự lãnh đạo của Đảng bộ huyện.

- Mục tiêu, giải pháp quyết tâm xây dựng Định Hóa đạt chuẩn huyện nông thôn mới vào năm 2023.

2. Mục tiêu về kỹ năng.

Giúp hình thành kỹ năng phân tích, tổng hợp, tự nghiên cứu về huyện Định Hóa trong giai đoạn 2010 - 2022.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

3. Mục tiêu về thái độ, lập trường, tư tưởng.

- Trân trọng, tự hào, gìn giữ truyền thống cách mạng của quê hương.

- Tích cực tham gia vào các hoạt động tuyên truyền về ATK Định Hóa.

- Bằng những việc làm cụ thể trong học tập, lao động, công tác để phát huy các tiềm năng lợi thế của huyện trong xây dựng quê hương Định Hóa giàu mạnh.

*** NHỮNG MỐC LỊCH SỬ, SỰ KIỆN QUAN TRỌNG**

- Bước vào thời kỳ đổi mới hội nhập phát triển, thực hiện Nghị quyết số 26-NQ/TW, ngày 05/8/2008 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X về nông nghiệp, nông dân, nông thôn, Ban Chấp hành Đảng bộ huyện đã cụ thể hóa bằng chương trình hành động thực hiện nghị quyết, đồng thời căn cứ vào Nghị quyết Đại hội Đảng bộ huyện khóa XXII, XXIII, XXIV đã ban hành các chương trình, đề án, kế hoạch để cụ thể hóa thực hiện các mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới trên địa bàn huyện; tình hình an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội trên địa bàn được giữ vững và ổn định, đời sống vật chất, tinh thần của nhân dân ngày càng đi lên.

- Hạ tầng giao thông nông thôn tiếp tục được quan tâm đầu tư, 100% các xã có đường bê tông và nhựa hóa đến trung tâm xã được trên 200 km; Dự án Đường Hồ Chí Minh giai đoạn 1, Trung tâm Văn hóa - Thể thao, Hồ Đèo Phụng, Hồ Đồng Lá, Kè chống xói lở bờ sông Chu, đường Tân Thịnh - Khe Thíp; Bến xe khách Định Hóa, hệ thống chiếu sáng đô thị, tuyến phố văn minh được đầu tư làm cho bộ mặt nông thôn, thị trấn của huyện có nhiều khởi sắc.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

- Ban Chấp hành Đảng bộ huyện Định Hóa khóa XXIV, nhiệm kỳ 2020 - 2025 đã ban hành Nghị quyết số 05-NQ/HU, ngày 25/4/2022 về xây dựng huyện Định Hóa đạt chuẩn nông thôn mới vào năm 2023.

*** CÂU HỎI ĐÁNH GIÁ, TỰ NGHIÊN CỨU**

Câu hỏi 1: Trình bày khái quát một số kết quả kinh tế - xã hội của huyện Định Hóa từ 2010 đến 2021?

Câu hỏi 2: Hãy nêu những điều kiện thuận lợi của huyện Định Hóa trong xây dựng huyện đạt chuẩn nông thôn mới?

Câu hỏi 3: Hãy nêu quan điểm, mục tiêu, giải pháp xây dựng huyện Định Hóa đạt chuẩn nông thôn mới vào năm 2023?

Câu hỏi 4: Hãy đề ra một số giải pháp để khơi dậy ý chí tự lực, tự cường và khát vọng vươn lên của cán bộ, đảng viên và nhân dân các dân tộc xây dựng huyện Định Hóa phát triển nhanh, bền vững?

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

PHỤ LỤC

I. DI TÍCH QUỐC GIA ĐẶC BIỆT - AN TOÀN KHU ĐỊNH HÓA

“Cách mệnh đã do Việt Bắc mà thành công, thì kháng chiến sẽ do Việt Bắc mà thắng lợi”

(Trích Thư gửi đồng bào các tỉnh Việt Bắc ngày 02/9/1947 của Hồ Chủ Tịch)

Bằng xếp hạng Di tích Quốc gia đặc biệt ATK - Định Hóa năm 2012

Di tích Quốc gia đặc biệt An toàn khu (ATK) Định Hóa, Thái Nguyên được Thủ tướng Chính phủ công nhận tại quyết định số 548/QĐ-TTg ngày 15/6/2012.

Trong lịch sử, An toàn khu (ATK) Định Hóa là trung tâm Thủ đô kháng chiến của cả nước, là nơi ở và làm việc của Trung ương

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Đảng, Chính phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh và nhiều cơ quan, quân đội trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp (1946 - 1954). Từ ATK Định Hóa nhiều quyết sách quan trọng đã được đưa ra, trong đó đỉnh cao là Quyết định mở chiến dịch Điện Biên Phủ “lùng lầy năm châu, chấn động địa cầu”, đập tan âm mưu xâm lược của thực dân Pháp, kết thúc chiến tranh ở Đông Dương. Các điểm di tích lịch sử cách mạng và danh thắng của ATK Định Hóa được đánh giá là một vùng quần thể di tích quan trọng bậc nhất của dân tộc Việt Nam ở thế kỷ XX.

Các di tích thành phần nằm trong di tích Quốc gia đặc biệt được phân bố ở các xã Phú Đình, Diềm Mặc, Định Biên, Bảo Linh, thị trấn Chợ Chu, gồm 13 di tích cụ thể như sau:

1. Cụm di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Khuôn Tát tại xóm Khuôn Tát, xã Phú Đình, huyện Định Hóa

Lán Khuôn Tát ở xã Phú Đình nơi Bác Hồ ở và làm việc năm 1948

Ảnh: Ngọc Lâm

Khuôn Tát là di tích gồm lán ở, dòng suối và sân bãi dưới gốc đa cổ thụ thuộc xóm Khuôn Tát (xã Phú Đình), là nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh ở và làm việc trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp.

Trên con đường nhỏ vào đồi Khuôn Tát, có một bãi đất rộng dưới “*Cây đa Khuôn Tát*”. Khi hoạt động ở đây, hằng ngày Bác vẫn thường ra đây tập thể dục. Dòng suối Khuôn Tát hiền hoà, dịu mát với những bãi đá nhỏ rất đẹp chảy vắt ngang qua con đường vào căn lán của Bác. Chính tại dòng suối này, Bác vẫn thường ngồi câu cá, ngày ngày ra tắm giặt...

Năm 1981, di tích được Bộ Văn hóa và Thông tin xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 10/VHTT-QĐ, ngày 9/02/1981.

2. Di tích địa điểm Chủ tịch Hồ Chí Minh ở Tỉn Keo, xã Phú Đình, huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên

Lán Tỉn Keo xã Phú Đình - Nơi Bác Hồ ở và làm việc
trong thời kỳ kháng chiến chống Pháp 1948

Ảnh: Ngọc Toàn

Tỉn Keo theo Tiếng Tày có nghĩa là “chân đèo”, là địa điểm có địa thế kín đáo, bí mật và gần dân. Bác Hồ đã chọn đồi Tỉn Keo, xã Lục Rã (nay là xã Phú Đình) ở và làm việc thời kỳ kháng chiến chống Pháp những năm 1948 -1953.

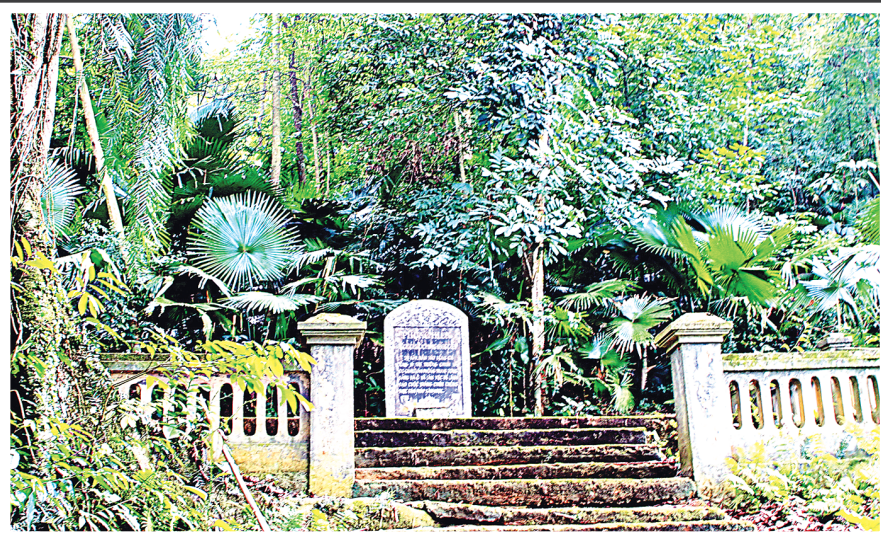
Tỉn Keo là nơi các đồng chí lãnh đạo cao cấp của Trung ương và quân đội thường xuyên đến làm việc với Bác. Nơi đây đã diễn ra nhiều cuộc họp của Thường vụ Trung ương Đảng. Đặc biệt, vào tháng 9/1953, tại Tỉn Keo, Chủ tịch Hồ Chí Minh chủ trì cuộc họp Bộ Chính trị thông qua chủ trương, kế hoạch tác chiến Đông - Xuân (1953 - 1954), xác định hướng chính là Tây Bắc... quyết tâm phá vỡ kế hoạch của tướng Nava, Tổng chỉ huy quân viễn chinh Pháp tại Viễn Đông. Cũng tại đây, ngày 6/12/1953, dưới sự chủ

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

trì của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Bộ Chính trị quyết định mở Chiến dịch Điện Biên Phủ - Trận quyết tử chiến lược đem lại chiến thắng “lừng lẫy năm châu, chấn động địa cầu”.

Năm 1981, di tích được Bộ Văn hóa và Thông tin xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 10/VHTT-QĐ, ngày 9/02/1981.

3. Di tích địa điểm Tổng Bí thư Trường Chinh và Văn phòng Trung ương Đảng làm việc tại xóm Phụng Hiến, xã Diêm Mặc, huyện Định Hóa

Di tích Phụng Hiến, xã Diêm Mặc

Ảnh: Ngọc Toàn

Đây là khu di tích, nơi Tổng Bí thư Trường Chinh cùng Văn phòng Trung ương Đảng ở, làm việc trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp tại đồi Khuổi Khê, đồi Khẩu Cuộng trên phần đất gia đình bà Phùng Thị Vân những năm 1947 - 1953.

Tại đây, đồng chí Tổng Bí thư Trường Chinh đã cùng với Trung ương Đảng, Chính phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh ở ATK Định Hoá - Trung tâm “Thủ đô kháng chiến” lãnh đạo toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta kháng chiến trường kỳ, làm nên Chiến thắng lịch sử Điện Biên phủ “lừng lẫy năm châu, chấn động địa cầu”.

Năm 1981, di tích được Bộ Văn hóa và Thông tin xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 10/VHTT-QĐ, ngày 9/02/1981.

4. Di tích địa điểm thành lập Việt Nam Giải phóng quân tại xóm Làng Quặng, xã Định Biên, huyện Định Hóa

Đình Làng Quặng - xã Định Biên

Ảnh: Tổ biên soạn

Sáng 15/5/1945, Lễ thành lập Việt Nam Giải phóng quân được tiến hành. Trên cánh đồng Nà Nhậu trước đình Làng Quặng, hơn 200 chiến sĩ Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân và Đội Cứu quốc quân chỉnh tề xếp hàng dọc phía trước. Hai bên là đại biểu các đoàn thể địa phương và bà con dân làng.

Tại buổi lễ, đồng chí Võ Nguyên Giáp tuyên bố sáp nhập Đội Việt Nam tuyên truyền Giải phóng quân, Đội Cứu quốc quân và các lực lượng vũ trang cách mạng thành Việt Nam Giải phóng quân. Dưới lá cờ Tổ quốc, các chiến sĩ đã hô vang khẩu hiệu quyết tâm đánh giặc giành lại độc lập tự do cho dân tộc.

Sau buổi lễ các đồng chí cán bộ chỉ huy trở về ngôi đình họp bàn thành lập Bộ Chỉ huy Giải phóng quân gồm đồng chí: Võ Nguyên Giáp làm Chỉ huy trưởng, Tân Hồng (tức Chu Văn Tấn) làm Chính ủy và Trần Đăng Ninh làm ủy viên.

Năm 1993, di tích được Bộ Văn hóa và Thông tin xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 1034/QĐ-BT, ngày 12/8/1993

5. Di tích Nhà tù Chợ Chu tại tổ dân phố Trung Kiên, thị trấn Chợ Chu, huyện Định Hóa

Nhà tù Chợ Chu

Ảnh: Ngọc Lâm

Di tích nhà tù Chợ Chu nằm trên đồi cao thuộc tổ dân phố Trung Kiên, thị trấn Chợ Chu. Nhà tù do thực dân Pháp xây dựng từ năm 1913, ban đầu được làm bằng tre, gỗ, đơn sơ, chủ yếu giam tù thường phạm; giam giữ các chiến sỹ yêu nước tham gia cuộc khởi nghĩa của binh lính Thái Nguyên (1917) và khởi nghĩa Yên Bái (1930).

Năm 1940 cuộc khởi nghĩa Bắc Sơn bùng nổ, thực dân Pháp đàn áp dã man, nhiều người thân của các chiến sỹ cách mạng bị bắt và đem về giam giữ tại nhà tù Chợ Chu. Đến năm 1942 nhà tù được xây dựng lại kiên cố, bằng gạch ngói, xi măng, có thể giam giữ 200 người, chúng bắt 106 thân nhân các chiến sỹ khởi nghĩa Bắc Sơn vào giam tại nhà tù Chợ Chu. Năm 1943, thực dân Pháp

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

đã chuyển giam 143 tù nhân chính trị từ Nhà tù Sơn La bị đưa về giam tại đây.

Cuối năm 1944 thực hiện chủ trương của Trung ương Đảng, ngày 12/10/1944 chi bộ nhà tù Chợ Chu đã cử 12 đồng chí vượt ngục thành công, bổ sung cho vùng căn cứ địa xung quanh núi Hồng, tạo điều kiện thuận lợi để đón Bác Hồ và Trung ương Đảng từ Cao Bằng về Tân Trào trực tiếp lãnh đạo toàn dân ta tổng khởi nghĩa giành chính quyền Tháng Tám năm 1945 thành công.

Hiện nay, di tích còn hai nền nhà dài, chạy song song có nền, tường nhà giam, nhà ăn, nhà gác và bốt gác.

Năm 1998, di tích được Bộ Văn hóa - Thông tin xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 253-1998-QĐ/BVHTT, ngày 25/02/1998.

6. Di tích Cơ quan Bộ Tổng tư lệnh QĐND Việt Nam tại xóm Bảo Biên, xã Bảo Linh, huyện Định Hóa

Di tích Cơ quan Bộ Tổng tư lệnh QĐND Việt Nam- xã Bảo Linh

Ảnh: Tổ biên soạn

Trong những năm kháng chiến chống thực dân Pháp (1949 - 1953), Bảo Biên được chọn làm căn cứ hoạt động cách mạng, các đồng chí lãnh đạo cao cấp của Bộ Quốc phòng ở và làm việc.

Tại đây, Đại tướng Võ Nguyên Giáp chỉ đạo cơ quan giúp việc xây dựng các kế hoạch trình Thường vụ Trung ương và Bác Hồ quyết định mở các chiến dịch Trung du, Hoàng Hoa Thám, Hà Nam Ninh, Hoà Bình, Tây Bắc và xuất thân trực tiếp chỉ huy quân đội tiến vào mặt trận Điện Biên Phủ.

Năm 1999, di tích được Bộ Văn hóa - Thông tin xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 43/1999/QĐ-BVHTT, ngày 12/7/1999.

7. Thắng cảnh Thác Khuôn Tát tại xóm Khuôn Tát, xã Phú Đình, huyện Định Hóa

Thác Khuôn Tát tại xóm Khuôn Tát, xã Phú Đình

Ảnh: Tổ biên soạn

Thác suối Khuôn Tát là thắng cảnh tự nhiên trên đồi Nà Đình (xóm Khuôn Tát, xã Phú Đình), thuộc dãy núi Khau Nhị, tiếp nối với dãy núi Hồng. Nơi đây có cảnh đẹp thơ mộng, nằm giữa núi rừng hoang sơ và yên tĩnh, bốn bề có nhiều cây cổ thụ. Từ bảy tầng thác, nước tung bọt trắng xoá, phía dưới là dòng suối trong xanh uốn lượn, róc rách ngày đêm.

Khi làm việc tại Phú Đình, Bác Hồ thường ngồi câu cá và cùng anh em bảo vệ, giúp việc tắm, giặt tại thác suối này.

Từ trên đỉnh Đèo De cao vút nhìn xuống thác Khuôn Tát giống như những bậc thang nhà sàn gập ghềnh, cheo leo. Bảy tầng thác,

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

mỗi thác cao đến hàng chục mét, chiều rộng thu nhỏ dần lên đỉnh. Leo lên các tầng thác, mỗi tầng đều có bóng cây toả mát, phía dưới các tầng, nước tạo thành nhiều bồn tắm tự nhiên trong veo chứa trong những bể đá bằng phẳng... Chân thác nước sâu hơn, chừng 2 đến 3 mét, nông dần ra phía ngoài tạo thành con suối với lô nhô những phiến đá kỳ thú giữa dải cát, sỏi trải dài quanh bờ cây, khe núi.

Năm 2001, thắng cảnh Thác suối Khuôn Tát được Bộ Văn hóa - Thông tin xếp hạng danh thắng quốc gia theo Quyết định số 53/2001/QĐ-BVHTT, ngày 28/12/2001.

8. Di tích địa điểm thành lập Hội Nhà báo Việt Nam tại xóm Roòng Khoa, xã Diềm Mặc, huyện Định Hóa

Xóm Roòng Khoa - xã Diềm Mặc
Nơi thành lập Hội Nhà báo Việt Nam - năm 1950

Ảnh: Ngọc Toàn

Ngày 21/4/1950, theo chủ trương của Thường vụ Trung ương Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh, Hội những người viết báo Việt Nam (nay là Hội Nhà báo Việt Nam) đã được thành lập; Đại hội đã diễn ra tại nhà ông Triệu Đình Âu, xóm Roòng Khoa, xã Diềm Mặc. Đại hội thông qua Điều lệ, bầu Ban lãnh đạo gồm 10 thành viên do ông Xuân Thuỷ làm Hội trưởng.

Ngày 2/6/1950, Bộ Nội vụ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà ra Nghị định số 233-NV/H chính thức công nhận sự hợp pháp của Hội những người viết báo Việt Nam. Lúc này Hội mới có 185 hội

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

viên trong cả nước, đến cuối năm 1950 đã có hơn 300 hội viên được sinh hoạt trong các chi hội Liên khu Việt Bắc và Nam bộ.

Đại hội thành lập Hội những người viết báo Việt Nam đã như một xuất phát điểm để nền Báo chí cách mạng Việt Nam ngày một phát triển. Từ vài chục cơ quan báo chí trong những ngày đầu giành chính quyền, đến nay (năm 2022) cả nước đã có hơn 700 tờ báo in, gần 100 đài phát thanh, truyền hình thuộc Trung ương và địa phương, cùng hơn 17.000 Hội viên Hội Nhà báo Việt Nam.

Năm 2004, di tích được Bộ Văn hóa - Thông tin xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 74/2004/QĐ-BVHTT, ngày 23/8/2004.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

9. Di tích địa điểm thành lập Ủy ban Hoà bình Việt Nam (Ủy ban bảo vệ hoà bình thế giới của Việt Nam) tại xóm Đồng Lá 2, xã Diềm Mặc, huyện Định Hóa

Di tích Ủy ban Hòa bình Việt Nam - xã Diềm Mặc

Ảnh: Tổ biên soạn

Tại Hội trường 8 mái của Tổng bộ Việt Minh ở xóm Roòng Khoa, xã Thanh Định (nay là xã Diềm Mặc), ngày 19/11/1950 đã diễn ra Hội nghị thành lập Ủy ban Bảo vệ hòa bình Việt Nam.

Chủ tịch Hồ Chí Minh trực tiếp giao nhiệm vụ cho đồng chí Xuân Thuỷ, Thường trực Tổng bộ Việt Minh (từ tháng 3/1951 là Mặt trận Liên Việt), Tổng biên tập Báo Cứu quốc... chủ trì hội nghị thành lập. Đến dự có các đồng chí lãnh đạo Đảng, Nhà nước như Tổng Bí thư Trường Chinh, Hoàng Quốc Việt, Tôn Đức Thắng... Hội nghị có 54 đại biểu, đại diện cho toàn thể tầng lớp nhân dân

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Việt Nam, đại biểu của phong trào kháng chiến Lào (do Hoàng thân Xuphanuvông đến dự) và đại diện của Campuchia.

Trong kháng chiến, Ủy ban này đã có những chủ trương, chính sách cổ vũ, động viên nhân dân ta và kiều bào ở nước ngoài, đặc biệt là ở Pháp, góp sức vào cuộc kháng chiến. Chủ tịch Hồ Chí Minh có thư gửi tới hội nghị; tại đây, Liên hiệp các tổ chức Hữu nghị Việt Nam đã cho dựng bia đá, trích khắc bức thư của Người.

Năm 2006, di tích được Bộ Văn hóa - Thông tin xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 92/2006/QĐ-BVHTT, ngày 15/11/2006.

10. Di tích nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh ở và làm việc tại đồi Khau Tý năm 1947 tại xóm Bản Quyên, xã Diềm Mặc, huyện Định Hóa

Đồi Khau Tý - Lán ở và làm việc của Chủ tịch Hồ Chí Minh năm 1947

Ảnh: Vĩ Hải

Ngày 20/5/1947, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến An toàn khu (ATK) Định Hóa. Địa danh đầu tiên Người ở và làm việc là Khau Tý thuộc xóm Nạ Tra, xã Thanh Định (nay là xóm Bản Quyên, xã Diềm Mặc) huyện Định Hóa.

Đoàn cán bộ giúp việc bảo vệ Chủ tịch Hồ Chí Minh đã lấy tre, nứa, lá cọ... làm lán cho Bác trên đồi Khau Tý. Đây là đồi cao, nhiều cây cối, thế độc lập, xung quanh là ruộng của đồng bào dân tộc Tày, trước mặt là một con suối nhỏ. Người Tày gọi “Khau” nghĩa là “đồi”, “Tý” là “cây thị”.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Tại đây, từ ngày 20/5 đến ngày 11/10/1947, Bác Hồ và Trung ương Đảng, Chính phủ đã họp bàn và đưa ra nhiều quyết sách quan trọng, chỉ đạo cuộc kháng chiến trường kỳ; Bác quyết định lấy ngày 27/7/1947 làm Ngày Thương binh toàn quốc; Bác viết cuốn sách “Sửa đổi lỗi làm việc” với bút danh X.Y.Z, tác phẩm có ý nghĩa lớn trong công tác xây dựng Đảng, xây dựng đội ngũ cán bộ, rèn luyện tu dưỡng đạo đức tác phong cho cán bộ, đảng viên trong các cơ quan Đảng, Nhà nước, Quân đội. Cũng tại đồi Khau Tý, Bác đã viết bài thơ “Cảnh khuya” nổi tiếng.

Năm 2006, di tích được Bộ Văn hóa - Thông tin xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 92/2006/QĐ-BVHTT, ngày 15/11/2006.

11. Di tích địa điểm thành lập Ủy ban Kiểm tra Trung ương tại xóm Phụng Hiên, xã Diêm Mặc, huyện Định Hóa

Di tích Ủy ban Kiểm tra Trung ương

Ảnh: Tổ biên soạn

Ủy ban Kiểm tra Trung ương đầu tiên của Đảng được thành lập theo Quyết nghị số 29-QN/TW, ngày 16/10/1948 của Ban Thường vụ Trung ương Đảng (khóa I) do đồng chí Tổng Bí thư Trường Chinh ký. Nơi thành lập Ủy ban Kiểm tra Trung ương tại Đồi Pụ Miếu, xóm Phụng Hiên, xã Diêm Mặc, huyện Định Hóa.

Ban Kiểm tra Trung ương đầu tiên gồm 3 đồng chí: Trần Đăng Ninh, Nguyễn Thanh Bình, Hà Xuân Mỹ (tức Hà Minh Quốc) do đồng chí Trần Đăng Ninh làm Trưởng ban, dưới Ban Kiểm tra là các phái viên có nhiệm vụ “Đi xuống các khu xem xét chủ trương của Đảng có được thi hành đúng không, đồng thời xem xét sự thi

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

hành kỷ luật trong Đảng để tiếp thu kinh nghiệm giúp Trung ương bổ khuyết cho chính sách của Đảng”.

Năm 2007, di tích đã được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 13/2007/QĐ-BVHTTDL, ngày 17/9/2007.

12. Di tích địa điểm Báo Quân đội nhân dân ra số đầu (20/10/1950) tại xóm Khau Điều, xã Định Biên, huyện Định Hóa

Khau Điều, xã Định Biên - địa điểm Báo QĐND ra số đầu tiên ngày 20/10/1950

Ảnh: Vi hải

Từ những ngày đầu Trung ương Đảng, Chính phủ, Bác Hồ, các cơ quan Trung ương và quân đội về Định Hóa xây dựng khu căn cứ chống thực dân Pháp, tại Định Biên có các báo Quân du kích, Cứu quốc quân, Tạp chí văn nghệ quân đội làm việc tại Làng Vẹ, Đồng Đau, Làng Quặng, Khau Điều...

Ngày 20/10/1950, Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ thị cho tiến hành hợp nhất các tờ báo thành tờ Báo lớn có tên là Báo Quân đội nhân dân và ra số đầu tiên tại xóm Khau Điều do đồng chí Lưu Văn Lợi làm Tổng biên tập.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Theo dấu tích xưa, năm 1999, cơ quan Báo đã tổ chức cắm mốc, khắc bia. Năm 2006, cơ quan Báo lên dựng bia kiên cố và xây tặng xóm Khau Điều nhà văn hóa khang trang sạch đẹp trên khuôn viên 820m².

Năm 2007, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 13/2007/QĐ-BVHTTDL, ngày 18/10/2007.

13. Di tích địa điểm Đồi Pụ Đôn, nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh chủ trì lễ phong quân hàm Đại tướng Tổng chỉ huy quân đội quốc gia và dân quân tự vệ cho đồng chí Võ Nguyên Giáp (1948) tại xóm Tỉn Keo, xã Phú Đình, huyện Định Hóa

Đồi Phong tướng - xã Phú Đình

Ảnh: Ngọc Toàn

Ngày 20/01/1948, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Sắc lệnh số 110/SL phong quân hàm đại tướng cho đồng chí Võ Nguyên Giáp - tổng chỉ huy Quân đội Quốc gia và dân quân tự vệ. Và Người cũng ký các sắc lệnh phong quân hàm cho 10 vị tướng đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, trong đó đồng chí Nguyễn Bình được phong quân hàm Trung tướng; các đồng chí Nguyễn Sơn, Lê Thiết Hùng, Chu Văn Tấn, Hoàng Sâm, Hoàng Văn Thái, Lê Hiến Mai, Văn Tiến Dũng, Trần Đại Nghĩa, Trần Tử Bình được phong

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

quân hàm Thiếu tướng. Đây là đợt phong hàm cấp tướng đầu tiên của Quân đội nhân dân Việt Nam.

Đúng 13 giờ ngày 28/5/1948, tại đồi Pụ Đôn, bên dòng suối ở cánh đồng Nà Lọm (Phú Đình), Lễ phong quân hàm cấp tướng được tổ chức trọng thể. Bác Hồ trang trọng căn dặn đồng chí Võ Nguyên Giáp: “...*Nhân danh Chủ tịch nước Việt Nam Dân Chủ cộng hòa, trao cho chủ chức vụ Đại tướng để chủ điều khiển binh sĩ làm tròn sứ mạng mà quốc dân phó thác cho...*”. Bác trao sắc lệnh cho đồng chí Võ Nguyên Giáp. Cụ Bùi Bằng Đoàn (Trưởng Ban Thường trực Quốc hội), đồng chí Phan Anh (thay mặt Hội đồng Chính phủ), đồng chí Tạ Quang Bửu (thay mặt Bộ Quốc phòng) phát biểu chúc mừng.

Năm 2009, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 1949/QĐ-BVHTTDL, ngày 26/5/2009.

II. DI TÍCH LỊCH SỬ QUỐC GIA

1. Di tích địa điểm Trường Nguyễn Ái Quốc (1949) tại xóm Làng Luông, xã Bình Thành, huyện Định Hóa

Di tích địa điểm Trường Nguyễn Ái Quốc (1949) - xã Bình Thành

Ảnh: Tổ Biên soạn

Tháng 3/1949, tại làng Luông, xã Bình Thành, huyện Định Hóa, Trường Nguyễn Ái Quốc (nay là Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh) được thành lập. Đồng chí Trường Chinh, Tổng Bí thư của Đảng trực tiếp lãnh đạo công tác tuyên huấn, đồng thời phụ trách Trường. Khoá I của Trường Nguyễn Ái Quốc mở từ tháng 2 đến tháng 4/1949, gồm có 40 học viên. Khoá II mở vào tháng 9/1949, có 175 học viên. Vinh dự cho khoá II, ngay trong buổi học đầu tiên, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tới thăm, nói chuyện và Người

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

đã ghi vào Sổ vàng của trường lời huấn thị bất hủ: “*Học để làm việc, làm người, làm cán bộ. Học để phụng sự đoàn thể, phụng sự giai cấp và nhân dân, phụng sự Tổ quốc và nhân loại. Muốn đạt mục đích, thì phải: cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư*”. Trong những năm tháng kháng chiến gian khổ, nhiều cán bộ cách mạng của Đảng đã trưởng thành từ Trường Đảng ở ATK Định Hóa.

Năm 2012, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 2137/QĐ-BVHTTDL, ngày 6/6/2012.

2. Di tích địa điểm cơ quan Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam tại đồi Thảm Tắng (1950-1954), xóm Khau Diều, xã Định Biên, huyện Định Hóa

Di tích cơ quan Tổng cục Chính trị QĐND Việt Nam - xã Định Biên

Ảnh: Tô Biên soạn

Di tích cơ quan Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam hay còn có tên gọi khác là di tích Hàm 5 cửa (tên này với ý nghĩa: tại đồi Thảm Tắng có hầm ngầm 5 cửa, công trình quân sự, nơi ở và làm việc của cơ quan Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam) nằm trên đồi và lưng chừng đồi Thảm Tắng thuộc xóm Thảm Tắng (nay là xóm Khau Diều), xã Định Biên, huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên.

Tại đồi Thảm Tắng xã Định Biên trong những năm 1950 - 1954, đồng chí Nguyễn Chí Thanh và cơ quan Tổng cục Chính trị

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

đã góp công lao lớn trong việc củng cố sự lãnh đạo của Đảng đối với quân đội, xây dựng quân đội nhân dân Việt Nam về chính trị, tư tưởng và tổ chức, bồi dưỡng và phát huy bản chất cách mạng của bộ đội ta, xây dựng nề nếp công tác chính trị, nâng cao sức chiến đấu của các lực lượng vũ trang nhân dân góp phần thắng lợi trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và can thiệp Mỹ trong Chiến dịch Đông - Xuân 1953 - 1954, đỉnh cao là Chiến thắng Điện Biên Phủ.

Năm 2014, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 4099/QĐ-BVHTTDL, ngày 12/12/2014.

3. Di tích lịch sử - danh lam thắng cảnh Chùa Hang tại tổ dân phố Phố Núi, thị trấn Chợ Chu

Di tích lịch sử chùa Hang -Thị trấn Chợ Chu

Ảnh: Tô Biên soạn

Chùa Hang được xây dựng từ thời nhà Nguyễn, trên bia hậu Phật bi ký của Chùa Hang có ghi năm xây dựng bia là năm Duy Tân thứ 3 (năm 1909). Chùa Hang nằm trong hang động tự nhiên nằm sâu trong núi đá. Trong Chùa Hang còn lưu giữ được một số tài liệu, hiện vật quý, độc đáo như: bia đá hậu Phật bi ký xây dựng năm 1909, một khánh bằng gang, 1 chuông đồng, 1 chuông gang, 3 bát hương gốm, một tượng Phật bà quan âm, trước chùa còn có một cây hoa Ngọc Lan gần 100 năm tuổi, cao trên 30m, chu vi thân cây khoảng 4m. Hằng năm, vào rằm tháng giêng (ngày 14-15-16/01 âm lịch) Lễ khai hội Chùa Hang được Ủy ban nhân dân thị trấn Chợ Chu tổ chức cầu cho cả năm mưa thuận gió hòa, nhân

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

dân yên lành, ấm no, hạnh phúc. Trong suốt 3 ngày diễn ra lễ hội, nhiều trò chơi dân gian ...thu hút nhiều lượt người chơi và ngày càng đông du khách đến tham quan.

Di tích danh lam thắng cảnh Chùa Hang còn là nơi ghi dấu sự kiện lịch sử, sau khi đi chiến dịch Biên giới Thu - Đông năm 1950 Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ở và làm việc tại Chùa Hang một thời gian. Nhờ có vị trí kín đáo Chùa Hang được Bảo tàng Quân đội (nay là Bảo tàng lịch sử Quân sự Việt Nam) chọn làm nơi sơ tán và cất dấu hiện vật trong những năm chiến tranh phá hoại của giặc Mỹ (1965 - 1975).

Năm 2015, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 515/QĐ-BVHTTDL, ngày 13/02/2015.

4. Di tích địa điểm thành lập Tổng cục Cung cấp (tiền thân của Tổng cục Hậu cần QĐND Việt Nam) tại xóm Thanh Trung, xã Thanh Định, huyện Định Hóa

Di tích địa điểm thành lập Tổng cục Cung cấp (11-7-1950) - xã Thanh Định

Ảnh: Tổ Biên soạn

Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, trước yêu cầu công tác bảo đảm hậu cần cho Quân đội ngày càng phát triển cao. Ngày 11/7/1950, theo Sắc lệnh số 121/SL của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Tổng cục Cung cấp được thành lập tại xã Thanh Định, huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên, gồm các cục: Quân lương, Quân trang, Quân y, Quân vụ, Vận tải và Phòng Quân khí, có nhiệm vụ quản trị, trang bị, cấp dưỡng quân đội và sản xuất quốc phòng. Đồng chí Trần Đăng Ninh, Ủy viên Trung ương Đảng đang là đặc phái viên của Chính phủ phụ trách công việc sửa chữa

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

đường sá phục vụ Chiến dịch được cử làm Chủ nhiệm Tổng cục Cung cấp. Tổng cục Cung cấp và đồng chí Trần Đăng Ninh quyết định chọn xóm Thảm Quần (nay là xóm Thanh Trung), xã Thanh Định làm nơi thành lập và đóng quân.

Tại địa danh lịch sử này, từ năm 1950 đến 1954, đồng chí Trần Đăng Ninh, Chủ nhiệm Tổng cục Cung cấp đầu tiên đã cùng các đồng chí trong chỉ huy Tổng cục, tham mưu cho Tổng Quân ủy, Hội đồng cung cấp Trung ương chỉ đạo, hướng dẫn toàn ngành hậu cần bảo đảm kịp thời hậu cần cho các chiến dịch, trong đó có Chiến dịch Điện Biên Phủ. Di tích nơi ở và làm việc của Tổng cục Cung cấp thuộc xóm Thảm Quần (nay là xóm Thanh Trung), xã Thanh Định, huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên gồm hai hạng mục: Khu di tích Tổng cục Cung cấp và Khu hầm Chủ nhiệm Tổng cục Trần Đăng Ninh làm việc từ năm 1950 đến năm 1954.

Năm 2015, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 2246/QĐ-BVHTTDL, ngày 29/6/2015.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

5. Di tích địa điểm nơi ở và làm việc của Bộ Tổng Tham mưu Quân đội nhân dân Việt Nam (1949-1954) tại xóm Bảo Biên, xã Bảo Linh, huyện Định Hóa

Di tích nơi ở và làm việc của Bộ Tổng tham mưu QĐND Việt Nam
(1949-1954)- xã Bảo Linh

Ảnh: Tô Biên soạn

Ngày 7/9/1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra chỉ thị thành lập Bộ Tổng Tham mưu và chỉ định đồng chí Hoàng Văn Thái làm Tham mưu trưởng.

Đầu năm 1947, Bộ Tổng Tham mưu tổ chức chỉ đạo vận chuyển cơ sở vật chất kỹ thuật, kho tàng lên căn cứ an toàn theo kế hoạch. Trải qua gần 3 tháng vừa di chuyển đến các địa điểm tại chiến khu Việt Bắc, đến năm 1949, Bộ Tổng Tham mưu đã chọn xã Bảo Linh, huyện Định Hóa gần với nơi ở của Bộ Tổng Tư lệnh và Đại tướng Võ Nguyên Giáp là nơi ở và làm việc. Tại đây, cơ

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

quan Bộ Tổng Tham mưu đã giúp cho Tổng Quân ủy, Bộ Tổng Tư lệnh hoạch định và chỉ đạo thực hiện đường lối chủ trương, kế hoạch tác chiến và xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược từ năm 1949 đến năm 1954. Cũng tại nơi đây, đồng chí Tổng Tham mưu trưởng Hoàng Văn Thái đã lên đường đi Chiến dịch Biên giới (16/9/1950 - 14/10/1950).

Năm 2015, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 2245/QĐ-BVHTTDL, ngày 29/6/2015.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

6. Di tích địa điểm trụ sở làm việc của Văn phòng Trung ương Đảng (từ năm 1947-1948) tại xóm Thành Vượng, xã Bình Thành, huyện Định Hóa

Di tích trụ sở làm việc của Văn phòng Trung ương Đảng
(1947-1948)- xã Bình Thành

Ảnh: Tổ Biên soạn

Đầu năm 1947, bằng nhiều con đường bí mật, các cơ quan tối cao của Đảng, Chính phủ, Quân đội lần lượt rời Hà Nội lên chiến khu Việt Bắc, trong đó có ATK Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên. Tháng 3/1947, cơ quan Văn phòng Trung ương Đảng là một trong những đơn vị đầu tiên đến khu vực xóm Đồng Vượng (nay là xóm Thành Vượng), xã Bình Thành, huyện Định Hóa đóng quân và làm việc. Địa điểm được chọn là nhà của cụ La Công Đường, nguyên Bí thư Đoàn thanh niên cứu quốc 3 xã Quảng Nạp (Bình Thành), Sơn Đầu (Sơn Phú) và Lục Rã (Phú Đình), là một thanh

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

niên tiên tiến, sinh ra trong gia đình có truyền thống cách mạng. Tại đây, đồng chí Tổng Bí thư Trường Chinh, đồng chí Lê Văn Lương (Chánh Văn phòng), đồng chí Lê Đức Thọ, đồng chí Lê Trang đã triển khai nhiều công việc cấp bách của Trung ương trong thời gian gấp rút. Thời gian từ tháng 3 đến tháng 9/1947, Văn phòng Trung ương Đảng đã được các tổ chức Đảng, chính quyền và nhân dân địa phương giúp đỡ tận tình và chu đáo. Đây chính là một trong những yếu tố góp phần để cơ quan Văn phòng Trung ương Đảng hoàn thành tốt nhiệm vụ, tham mưu những vấn đề thuộc đường lối chủ trương của Đảng, vừa tổ chức tốt công tác hậu cần phục vụ Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Bộ Chính trị và cả bộ máy Trung ương Đảng.

Năm 2015, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 4004/QĐ-BVHTTDL, ngày 18/11/2015.

7. Di tích địa điểm nơi ở và làm việc của Đại tướng Võ Nguyên Giáp tại Keo En (1953-1954), xóm Đồng Chùa, xã Thanh Định, huyện Định Hóa

Di tích nơi ở và làm việc của Đại tướng Võ Nguyên Giáp
tại Keo En (1953-1954) - xã Thanh Định

Ảnh: Tổ Biên soạn

Trong những năm 1949-1953, Cơ quan Bộ Tổng tư lệnh QĐND Việt Nam và Đại tướng Võ Nguyên Giáp ở và làm việc tại xóm Bảo Biên xã Bảo Linh. Vào những năm 1953-1954, cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp của quân và dân ta dần bước vào giai đoạn cuối, hoạt động bắn phá của thực dân Pháp ngày càng tăng. Để đảm bảo bí mật và an toàn Đại tướng Võ Nguyên Giáp chuyển sang điểm Khẩu Quắc, xóm Keo En (nay là xóm Đồng Chùa), xã Thanh Định ở và làm việc.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Ngày 3/12/1953 từ Keo En, Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã đi đến Tỉn Keo, xã Phú Đình, huyện Định Hóa cùng Thường vụ Bộ Chính trị họp quyết định mở chiến dịch Điện Biên Phủ. Như vậy, năm 1953 tại Keo En, xã Thanh Đình, huyện Định Hóa là nơi ở và làm việc của Đại tướng Võ Nguyên Giáp trong giai đoạn cuối của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp (1953-1954).

Năm 2017, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 809/QĐ-BVHTTDL, ngày 9/3/2017.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

8. Di tích địa điểm Xưởng Đội Cấn - Nhà máy quân giới K77 (1947 – 1954) tại xóm Đồng Làn, xã Đồng Thịnh, huyện Định Hóa

Di tích Xưởng Đội Cấn - Nhà máy quân giới K77 (1947 - 1954)
- xã Đồng Thịnh

Ảnh: Tô Biên soạn

Sau ngày Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công, Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa (nay là nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam) ra đời. Ngày 15/9/1945 Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ra chỉ thị thành lập Phòng Quân giới trực thuộc Bộ Quốc phòng với nhiệm vụ: thu thập, mua sắm và tổ chức cơ sở sản xuất vũ khí để trang bị cho quân đội.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Đầu năm 1947, Xưởng Đội Cấn (Nhà máy Quân giới K77) thuộc Cục Quân giới Quân đội Nhân dân Việt Nam là Nhà máy chủ lực sản xuất đạn dược, vũ khí được đặt tại xóm Đồng Làn, xã Đồng Thịnh, huyện Định Hóa. Xưởng Đội Cấn (Nhà máy Quân giới K77) trong giai đoạn 1947-1954 có đóng góp to lớn vào thắng lợi trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, góp phần cùng quân dân cả nước giành thắng lợi trong kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ cứu nước, xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Trong thời gian đóng trên địa bàn xã Đồng Thịnh, Xưởng Đội Cấn (Nhà máy Quân giới K77) được nhân dân địa phương che chở, đùm bọc và được vinh dự đón Chủ tịch Hồ Chí Minh và Thiếu tướng, Cục trưởng Cục Quân giới Trần Đại Nghĩa đến thăm.

Năm 2017, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 813/QĐ-BVHTTDL, ngày 9/3/2017.

9. Di tích địa điểm cơ quan Bộ Tổng Tham mưu QĐND Việt Nam và nơi ở, làm việc của Tổng Tham mưu trưởng Hoàng Văn Thái (1949-1954) tại xóm Đồng Đau, xã Định Biên, huyện Định Hóa

Di tích nơi ở và làm việc của Tổng tham mưu trưởng Hoàng Văn Thái
(1949 - 1954) - xã Định Biên

Ảnh: Tổ Biên soạn

Ngày 7/9/1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra chỉ thị thành lập Bộ Tham mưu và chỉ thị đồng chí Hoàng Văn Thái giữ chức Tham mưu trưởng. Ngày 2/3/1946, Hoàng Văn Thái được Quốc hội phê chuẩn chức vụ Tổng Tham mưu trưởng. Bộ Tham mưu được đổi thành Bộ Tổng Tham mưu trực thuộc Quân sự Ủy viên hội. Hoàng Văn Thái - vị Tổng Tham mưu trưởng đầu tiên của Quân đội nhân dân Việt Nam mới 30 tuổi.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Từ cuối năm 1946 đầu năm 1947 các cơ quan đơn vị đầu não của Đảng, Chính phủ và Quân đội đóng quân khắp núi rừng Định Hóa. Nơi đóng quân đầu tiên của cơ quan Bộ Tổng Tham mưu là Quảng Nạp và Yên Thông, ATK Định Hóa. Đến tháng 1/1949, cơ quan Bộ Tổng Tham mưu chuyển đến đóng quân tại Đồng Đau, xã Định Biên.

Tại thôn Đồng Đau, xã Định Biên, Định Hóa, Tổng Tham mưu trưởng Hoàng Văn Thái và cơ quan Bộ Tổng Tham mưu Quân đội nhân dân Việt Nam đặt cơ quan giúp Tổng quân ủy, Bộ Tổng Tư lệnh hoạch định, chỉ đạo thực hiện đường lối chủ trương, kế hoạch tác chiến và xây dựng của các lực lượng vũ trang.

Năm 2017, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 814/QĐ-BVHTTDL, ngày 9/02/2017.

10. Di tích địa điểm nơi thành lập và đóng quân của Cục Tổng thanh tra Quân đội quốc gia Việt Nam (1948 -1954) nay là Thanh tra Bộ Quốc phòng tại xóm Bãi Hội, xã Bảo Cường, huyện Định Hóa

Di tích nơi thành lập và đóng quân của Cục Tổng thanh tra Quân đội quốc gia Việt Nam (1948-1954) - xã Bảo Cường

Ảnh: Tô Biên soạn

Ngày 25/01/1948, Chủ tịch *Hồ Chí Minh* ký *Sắc* lệnh số 119/SL thành lập Cục Tổng thanh tra Quân đội Quốc gia Việt Nam trên cơ sở Phòng kiểm tra thuộc Bộ Tổng chỉ huy. Cục Tổng thanh tra Quân đội đóng quân ở thôn Bãi Hội, xã Bảo Cường, huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên.

Trong năm 1948 và đầu tháng 6/1949, Cục Tổng thanh tra Quân đội đã có những đóng góp tích cực vào công tác chỉ đạo, chỉ huy

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

của Tổng Chính ủy và Bộ Tổng chỉ huy. Các đoàn thanh tra quân đội đã hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao. Trong thời gian đóng quân tại xóm Bãi Hội, xã Bảo Cường, huyện Định Hóa (1948-1954), dưới sự lãnh đạo của Tổng Quân ủy, Bộ Quốc phòng, Bộ Tổng tư lệnh và sự đùm bọc chở che của nhân dân xã Bảo Cường, Cục Tổng thanh tra Quân đội đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ kiểm tra, thanh tra việc thi hành các mệnh lệnh quân sự, chính trị, chấp hành kỷ luật và đề nghị thưởng phạt trong quân đội, góp phần quan trọng vào thắng lợi của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược của dân tộc Việt Nam.

Năm 2018, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 86/QĐ-BVHTTDL, ngày 16/01/2018.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

11. Di tích địa điểm Báo Nhân Dân ra số đầu tiên ngày 11/3/1951 (Nhà in Lê Hồng Phong) tại xóm Khuôn Nhà, xã Quy Kỳ, huyện Định Hóa

Di tích địa điểm Báo Nhân dân ra số đầu tiên - xã Quy Kỳ

Ảnh: Tổ Biên soạn

Ngày 8/9/1946, Tổng Bí thư Trường Chinh thành lập các nhà in báo, trong đó có nhà in Lê Hồng Phong là cơ sở quan trọng nhất của Đảng trong ngày đầu cách mạng.

Sau ngày Toàn quốc kháng chiến, Nhà in Lê Hồng Phong đã vận chuyển máy móc, làm nhà xưởng tại xóm Khuôn Nhà, xã An Lạc (nay là xã Quy Kỳ). Đến đầu tháng 6/1947, Nhà in bắt đầu cho ra tờ báo Sự Thật “*mang tiếng nói của Đảng đi khắp nơi, soi đường chỉ lối cho đồng bào cả nước phấn chấn bước vào cuộc kháng chiến, tin tưởng vào Bác Hồ kính yêu...*”.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Ngày 11/3/1951, Báo Nhân Dân ra số đầu tiên và được in ấn tại đây. Tổng Biên tập là đồng chí Tổng Bí thư Trường Chinh. Báo Nhân Dân ra số đầu tiên gồm 6 trang. Ngay trên trang nhất in trang trọng Tuyên ngôn của Đảng Lao động Việt Nam.

Năm 2019, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 433/QĐ-BVHTTDL, ngày 29/01/2019.

12. Di tích địa điểm Hội trường của Tổng Quân ủy và Bộ Tổng tư lệnh Quân đội nhân dân Việt Nam (1947-1954) xóm Văn Lang, xã Thanh Định, huyện Định Hóa

Di tích lịch sử địa điểm Hội trường của Tổng quân ủy và Bộ Tổng tư lệnh
QĐND Việt Nam - xã Thanh Định

Ảnh: Tổ Biên soạn

Ngày 19/12/1946, kháng chiến toàn quốc bùng nổ. Các cơ quan Trung ương Đảng, Chính phủ, Mặt trận, Bộ Tổng chỉ huy lần lượt rời Thủ đô Hà Nội chuyển lên An toàn khu Việt Bắc, trong đó có huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên để lãnh đạo, chỉ đạo cuộc kháng chiến lâu dài. Tại địa bàn xã Thanh Định, huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên (1947-1954), Đại tướng Võ Nguyên Giáp cùng với Tổng Quân ủy và Bộ Tổng Tư lệnh đã ở, làm việc và chỉ đạo nhiều chiến dịch quan trọng. Tại đây, Tổng Quân ủy và Bộ Tổng Tư lệnh đã chỉ đạo Bộ Tổng Tham mưu, Tổng cục Chính trị, Tổng

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

cục Cung cấp xây dựng kế hoạch theo dõi, chỉ đạo xây dựng lực lượng 3 thứ quân (bộ đội chủ lực, bộ đội địa phương, dân quân du kích), phát triển từ không đến có làm nòng cốt xây dựng lực lượng kháng chiến của toàn dân ta ngày càng vững mạnh, có thể chủ động và đủ sức mở chiến dịch lớn, trong đó đỉnh cao là chiến dịch lịch sử Điện Biên Phủ thắng lợi.

Hội trường 8 mái thuộc xóm Nà Neọng (nay là xóm Văn Lang), xã Thanh Định mang ý nghĩa quan trọng, gắn liền với hoạt động của Tổng Quân ủy và Bộ Tổng Tư lệnh Quân đội nhân dân Việt Nam (1947-1954).

Năm 2019, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 432/QĐ-BVHTTDL, ngày 29/01/2019.

13. Di tích địa điểm cơ quan Ban Nông vận Trung ương và Hội nông dân cứu quốc Trung ương tại xóm Đồng Lá 2, xã Diềm Mặc, huyện Định Hóa

Di tích địa điểm cơ quan Ban Nông vận Trung ương và Hội nông dân cứu quốc
Trung ương - xã Diềm Mặc

Ảnh: Tổ Biên soạn

Ngày 15/12/1948, Ban Thường vụ Trung ương Đảng khóa I ra Quyết nghị số 50-QN/TW về việc thành lập các Ban và Tiểu ban của Đảng, trong đó có tiểu ban Nông vận trực thuộc Ban Tổ chức Trung ương. Ngày 6/8/1949, Ban Nông vận Trung ương được thành lập. Trụ sở đầu tiên của Ban Nông vận Trung ương đóng tại Bản Lá, xã Thanh Định (nay là Đồng Lá 2, xã Diềm Mặc) huyện Định Hóa. Nhiệm vụ của Ban Nông vận Trung ương là xây dựng các Hội nông dân cứu quốc, truyền đạt chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước, vận động giảm tô, giảm tức, cấp ruộng đất

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

cho nông dân, tăng gia sản xuất chống đói, tham gia kháng chiến chống thực dân Pháp, xóa nạn mù chữ,....

Năm 1952, trong một chuyến công tác, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đến thăm và làm việc với Ban Nông vận Trung ương và Hội Nông dân cứu quốc Trung ương tại Bản Lá, xã Thanh Định (nay là Đồng Lá 2, xã Diềm Mặc) huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên.

Năm 2020, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 34/QĐ-BVHTTDL, ngày 7/01/2020.

14. Di tích địa điểm cơ quan Tổng bộ Việt Minh (1947-1948) và nơi ở và làm việc của đồng chí Hoàng Quốc Việt (1947-1950) tại Đồng Lá 2, xã Diêm Mặc, huyện Định Hóa

Di tích địa điểm cơ quan Tổng bộ Việt Minh (1947-1948) và nơi ở và làm việc của đồng chí Hoàng Quốc Việt (1947-1954) - xã Diêm Mặc

Ảnh: Tô Biên soạn

Ngày 4/6/1945, thực hiện chỉ thị của Hồ Chí Minh, Tổng bộ Việt Minh triệu tập Hội nghị cán bộ và tuyên bố chính thức thành lập Khu Giải phóng Việt Bắc gồm 2 căn cứ lớn nằm trên địa bàn của 6 tỉnh: Cao Bằng, Bắc Kạn, Lạng Sơn, Hà Giang, Tuyên Quang, Thái Nguyên và một số vùng thuộc các tỉnh Bắc Giang, Vĩnh Yên, Phú Thọ, Yên Bái. Khu giải phóng đặt dưới sự lãnh đạo của Ủy ban chỉ huy Khu giải phóng do Hồ Chí Minh đứng đầu. Huyện Định Hóa (Thái Nguyên) và huyện Sơn Dương (Tuyên Quang) là trung tâm của Khu giải phóng. Lực lượng Việt Nam tuyên truyền

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

giải phóng quân và Tổng bộ Việt Minh từ căn cứ địa Cao Bằng chuyển dần hoạt động về Bắc Kạn, Thái Nguyên lấy Định Hóa làm căn cứ. Từ lúc này Định Hóa là căn cứ của Tổng bộ Việt Minh và Việt Nam Tuyên truyền giải phóng quân.

Vào đầu năm 1947, các cơ quan Trung ương Đảng, Chính phủ, Quốc hội, Mặt trận, Bộ Quốc phòng, đoàn thể, lần lượt rời Thủ đô Hà Nội lên đóng tại các địa phương thuộc ATK Định Hóa. Cơ quan Tổng bộ Việt Minh đặt trụ sở làm việc tại đồi Khẩu Goại, xóm Roòng Khoa , xã Thanh Định nay là xóm Đồng Lá 2, xã Diềm Mặc, ATK Định Hóa, khi đó xóm Roòng Khoa chỉ có 5 -6 nóc nhà người Tày.

Năm 2020, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 35/QĐ-BVHTTDL, ngày 7/1/2020.

15. Di tích địa điểm khai sinh ngành Điện ảnh và Nhiếp ảnh cách mạng Việt Nam (1953) tại xóm Bản Bắc, xã Diềm Mặc, huyện Định Hóa

Di tích địa điểm ra đời ngành Điện ảnh và Nhiếp ảnh cách mạng Việt Nam - xã Diềm Mặc
Ảnh: Tổ Biên soạn

Sau ngày toàn quốc kháng chiến, các cơ quan Trung ương chuyển lên căn cứ địa Việt Bắc. Bộ phận Điện ảnh, nhiếp ảnh cùng các cơ quan trực thuộc Nha thông tin cũng di chuyển lên Việt Bắc, sau vài lần chuyển địa điểm, năm 1952, phòng Điện – Nhiếp ảnh thuộc Nha thông tin tuyên truyền từ Tuyên Quang tới đồi Cọ, xóm Bản Bắc, xã Diềm Mặc, huyện Định Hoá, xây dựng cơ ngơi đầu tiên cho ngành điện ảnh và nhiếp ảnh cách mạng.

Khu đồi Cọ, Bản Bắc nguyên là nhà khách của Trung ương Đảng, tối chiếu phim đầu tiên ở chiến khu diễn ra tại đồi Cọ với rạp chiếu bóng khang trang nhất bấy giờ. Đồng chí Phan Nghiêm đã mày mò tìm cách in tráng phim lần đầu tiên thu được tiếng,

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

lòng được nhạc vào phim, sự kiện lịch sử quan trọng này được ứng dụng đưa vào bộ phận Đại hội chiến sỹ thi đua toàn quốc, phim tự quay in, in trắng thu tiếng đầu tiên của điện ảnh cách mạng Việt Nam ở đồi Cọ, Bản Bắc, một kỳ tích, sự kiện trọng đại của nền Điện – Nhiếp ảnh non trẻ của cách mạng Việt Nam. Tại khu đồi Cọ, phóng viên, cán bộ, công nhân viên đã xúc động đón nhận công bố Sắc lệnh số 147/SL, ngày 15/3/1953 của Chủ tịch Hồ Chí Minh, chính thức khai sinh ngành Điện ảnh và Nhiếp ảnh Việt Nam.

Năm 2020, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 3084/QĐ-BVHTTDL, ngày 27/10/2020.

16. Di tích địa điểm đóng quân của Cục Quân khí (1951-1954) tại xóm Làng Quyền, xã Lam Vỹ, huyện Định Hóa

Di tích địa điểm đóng quân của Cục Quân khí (1951 - 1954) - xã Lam Vỹ

Ảnh: Tổ Biên soạn

Ngày 1/9/1951, tại xóm Thảm Vạy, xã Yên Thông (nay là xã Bình Yên), huyện Định Hóa Đại tướng Võ Nguyên Giáp, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng - Tổng Tư lệnh Quân đội Quốc gia Việt Nam ký Nghị định số 277/NĐ về việc thành lập Cục Quân khí trực thuộc Tổng cục Cung cấp. Đến tháng 11/1951, sau khi Cục Quân khí thành lập, do biên chế cơ quan tăng thêm, điều kiện ăn ở và làm việc tại xã Yên Thông gặp nhiều khó khăn, Cục Quân khí đã chuyển toàn bộ cơ quan về địa điểm mới thuộc xóm Bản Tò, xã Phụng Tú (nay thuộc xóm Làng Quyền, xã Lam Vỹ). Trong 4 năm đóng quân tại đây, Cục Quân khí đã tham mưu với Tổng cục

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Cung cấp, Tổng Quân ủy, Bộ Tổng tư lệnh đảm bảo quân khí cho các chiến dịch chống thực dân Pháp.

Năm 2021, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 1898/QĐ-BVHTTDL, ngày 18/6/2021.

17. Di tích địa điểm thành lập và đóng quân của Trường Chính trị Trung cấp QĐND Việt Nam (1951-1953) xóm Nà Lang, xã Phụng Tiến, huyện Định Hóa

Di tích địa điểm thành lập và đóng quân của Trường Chính trị Trung cấp QĐND Việt Nam (1951-1953) - xã Phụng Tiến Ảnh: Tô Biên soạn

Trước yêu cầu của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, cần xây dựng bộ đội chính quy, củng cố bộ đội địa phương và phát triển dân quân du kích, xây dựng Đảng và công tác chính trị trong quân đội, tại Đại hội Đại biểu toàn Quốc lần thứ II của Đảng Cộng sản Đông Dương (2/1951) chủ trương xây dựng một quân đội mạnh mẽ, chân chính với 3 đặc điểm: Dân tộc, dân chủ và nhân dân.

Quán triệt Nghị quyết của Đảng, Tổng Quân ủy - Bộ Tổng tư lệnh đã đặt công tác giáo dục chính trị thành vấn đề quan trọng hàng đầu trong công cuộc xây dựng quân đội nhân dân. Tháng 7/1951, Tổng Quân ủy - Bộ Tổng Tư lệnh quyết định thành lập

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Trường Chính trị Trung cấp Quân đội nhân dân Việt Nam. Địa điểm đóng quân của Trường là xóm Nà Lang, xã Phụng Tiến, huyện Định Hóa.

Khóa học đầu tiên của Trường khai giảng ngày 28/8/1951 với 190 học viên là chiến sĩ các tiểu đoàn, trung đoàn, sư đoàn ở các chiến trường từ Bình - Trị - Thiên trở ra. Tại lễ khai giảng, nhà trường nhận được thư động viên thăm hỏi và căn dặn của Đại tướng Võ Nguyên Giáp - Tổng tư lệnh, Bí thư Tổng Quân ủy. Ngày 25/10/1951, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với cán bộ, giáo viên, học viên của Nhà trường, Người căn dặn cán bộ, giáo viên, học viên Nhà trường 7 điểm, trong đó học phải đi đôi với hành, học tập phải thiết thực, toàn diện...

Năm 2021, di tích được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch xếp hạng di tích lịch sử Quốc gia tại Quyết định số 1899/QĐ-BVHTTDL, ngày 18/6/2021.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

III. DI TÍCH LỊCH SỬ - DANH LAM THẮNG CẢNH CẤP TỈNH

TT	TÊN DI TÍCH	ĐỊA CHỈ	SỰ KIỆN LỊCH SỬ	SỐ QUYẾT ĐỊNH
1	Địa điểm Nhà xuất bản Sự thật	Xóm Bản Trang, xã Sơn Phú	Là nơi ở và làm việc của Nhà xuất bản Sự thật.	Số:1851/QĐ-UBND, ngày 13/8/2010
2	Nơi thành lập Chính quyền Cách mạng huyện Định Hóa	Xóm Bản Lác, xã Kim Phụng	Ngày 18/4/1945, tại Trường Hương sư Bản Lác, xã An Lạc (nay là xã Kim Phụng), hơn 130 đại biểu đến từ 30 xã, thị trấn và 2 làng người Dao trong huyện đã về dự hội nghị thành lập Ủy ban nhân dân cách mạng lâm thời châu Định Hóa.	Số: 858/QĐ-UBND, ngày 15/4/2010
3	Nơi thành lập tiểu đoàn 187 - tiền thân của Lữ đoàn 144 - Bộ Tổng Tham mưu	Tổ dân phố Tân Á, Thị trấn Chợ Chu	Ngày 30/10/1951, tại xóm Bãi Á (nay là tổ dân phố Tân Á), thị trấn Chợ Chu, huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên tiểu đoàn 187, lực lượng bảo vệ Bộ Tổng Tư lệnh - Cơ quan Bộ Quốc phòng được thành lập.	Số: 2785/QĐ-UBND, ngày 1/12/2014
4	Nơi Bác Hồ dự Hội nghị về chính sách thuế nông nghiệp	Xóm Làng Chung, xã Trung Hội	Ngày 27/11/1951 tại Làng Mỏ, xã Trung Hội, huyện ủy Định Hóa tổ chức họp thảo luận về chính sách thuế nông nghiệp, tăng gia sản xuất, sửa chữa cầu đường và huy động nhân dân phục vụ chiến trường. Hội nghị diễn ra trong 2 ngày 27-28/11/1951. Khi hội nghị đang diễn ra, tối ngày 27/11/1951, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đến dự và phát biểu với hội nghị.	Số 153/QĐ-UBND, ngày 19/1/2015
5	Nơi ở và làm việc của cơ quan Giao tế Trung ương (1949 – 1954)	Xóm Nà Lang, xã Phụng Tiến	Cơ quan Giao tế Trung ương (còn gọi là Phòng nghi lễ khánh tiết thuộc Bộ ngoại giao) đã ở và làm việc tại xóm Nà Lang, xã Phụng Tiến từ năm 1949 đến năm 1954 với nhiệm vụ chuẩn bị đảm bảo mọi điều kiện ăn, ngủ nghỉ của các đoàn khách nước ngoài đến đặt quan hệ ngoại giao và làm việc với Chính phủ nước Việt Nam. Năm 1951, Chủ tịch Hồ Chí Minh đón tiếp Chủ tịch Xuvanuvong và các đại biểu về chuẩn bị dự Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ II.	Số 153/QĐ-UBND, ngày 19/1/2015

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

6	Nơi 22 chiến sĩ hy sinh trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp 1952	Xóm Bản Cải, xã Kim Phụng	Ngày 18/2/1952, thực dân Pháp cho 5 máy bay Đa cô ta tập trung đánh phá, ném bom vào các kho lương thực làm 22 chiến sĩ hy sinh. Hiện nay phần mộ các liệt sỹ được quy tập tại Nghĩa trang liệt sỹ huyện Định Hóa.	Số 1837/QĐ-UBND, ngày 27/7/2015
7	Nơi đào tạo cán bộ kỹ thuật mật mã, tiền thân của Trường Trung học kỹ thuật mật mã Quân đội	Xóm Rèo Cái, xã Bình Yên,	Nơi đào tạo cán bộ kỹ thuật mật mã, tiền thân của Trường Trung học kỹ thuật mật mã Quân đội là nơi đào tạo cán bộ, nhân viên mật mã trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp (1948-1950). Ngày 9/5/1950, nhà trường vinh dự được đón Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm.	Số 1837/ QĐ-UBND, ngày 27/7/2015
8	Nơi ở và làm việc của phân viện - Viện Quân y 108 (1952)	Xóm Thịnh Mỹ, xã Tân Thịnh	Ngày 1/4/1952 Cục Quân y thành lập Bệnh viện Trung ương ở Yên Trạch (huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên) - tiền thân của bệnh viện Quân y 108 và chọn xóm Thịnh Mỹ 3, xã Tân Thịnh, huyện Định Hóa là cơ sở của phân viện.	Số 2785/QĐ-UBND, ngày 01/12/2014
9	Nơi thành lập Trung đoàn pháo cao xạ 367 (1/4/1953)	Xóm Chú, xã Bộc Nhiêu	Ngày 1/4/1953, Đại tướng Võ Nguyên Giáp - Tổng Tư lệnh Quân đội nhân dân Việt Nam đã ký quyết định số 06/QĐ thành lập Trung đoàn Pháo cao xạ 367 (Trung đoàn có 6 tiểu đoàn Pháo cao xạ 37mm, nên lấy phiên hiệu là 367).	Số 2373/ QĐ-UBND, ngày 11/9/2015
10	Nơi đóng quân của Cục Quân y (1949 – 1954)	Xóm Tân Tiến, xã Phú Tiến	Ngày 25/3/1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra Sắc lệnh số 34/SL quy định về tổ chức Bộ Quốc phòng, trong đó có Quân y cục. Năm 1949, Quân y cục chuyển về Phố Ngừ (nay là xã Phú Tiến, huyện Định Hóa).	Số 2858/QĐ-UBND, ngày 28/10/2016
11	Nơi đóng quân của Trung đoàn Thủ đô năm 1947	Xóm Hợp Thành, xã Tân Dương	Trung đoàn Thủ đô thành lập ngày 6/1/1947. Đến cuối năm 1947, đơn vị đã chọn xóm Chúng, xã Tân Dương, huyện Định Hóa làm địa điểm đóng quân. Tại đây, đơn vị đã hành quân tham gia nhiều chiến dịch lớn như: Chiến dịch Lê Hồng Phong (6/1/1950); Chiến dịch Hòa Bình Đông Xuân 1951-1952; Chiến dịch Điện Biên Phủ 1953-1954,...	Số 2400/QĐ-UBND, ngày 19/9/2016

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

12	Nơi đóng quân của Xưởng Bản đồ Bộ TTM (1953 - 1955)	Xóm Đạo, xã Bộc Nhiêu	Tháng 5/1953, theo chỉ thị của Bộ Tổng Tham mưu, Xưởng sản xuất bản đồ chuyển từ Cục tác chiến sang Cục Quản lý Giáo dục Bộ Tổng Tham mưu. Xưởng Bản đồ chuyển địa điểm đến xóm Đạo, xã Bộc Nhiêu, huyện Định Hóa, Thái Nguyên. Tại đây, Xưởng Bản đồ đã vẽ, in các loại bản đồ tỷ lệ lớn vùng Tây Bắc và Điện Biên Phủ để nghiên cứu chuẩn bị chiến trường.	Số 2991/QĐ-UBND, ngày 8/11/2016
13	Địa điểm làm việc của Đài Tiếng nói Việt Nam (1947-1949)	Xóm Văn Trường, xã Sơn Phú	Ngày 19/5/1947, Đài Tiếng nói Việt Nam chuyển đến địa điểm sơ tán mới tại nhà ông Ma Tiến Linh, khu vực Thảm Tom, xã Sơn Phú (nay là xóm Văn Trường xã Sơn Phú). Tại đây, ngày 2/9/1947 nhân dịp kỷ niệm ngày Quốc khánh, <i>Đại tướng Tổng Tư lệnh Võ Nguyên Giáp đã đến thăm và động viên đơn vị.</i>	Số 3744/QĐ-UBND, ngày 31/12/2016
14	Di tích lịch sử - danh thắng Làng Văn hóa dân tộc Tày xóm Bản Quyên, xã Điềm Mặc	Xóm Bản Quyên, xã Điềm Mặc	Bản Quyên, xã Điềm mặc là địa điểm có di tích lịch sử Quốc gia Khau Tý, nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ở và làm việc đầu tiên tại ATK Định Hóa từ ngày 20/5/1947 đến tháng 11/1947.	Số 909/QĐ-UBND, ngày 17/4/2017
15	Địa điểm đóng quân Cục Tác chiến (1949-1954)	Xóm Bảo Biên, xã Bảo Linh	Ngày 7/9/1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra Chỉ thị thành lập Bộ Tổng Tham mưu, Phòng Tác chiến (tiền thân của Cục Tác chiến). Từ năm 1949-1954, Phòng Tác chiến cùng Bộ Tổng Tham mưu, đứng đầu là Tham mưu trưởng Hoàng Văn Thái đã chọn xã Bảo Linh - gần nơi ở của Bộ Tổng Tư lệnh và Đại tướng Võ Nguyên Giáp và đóng quân lâu dài ở đây.	Số 2385/QĐ-UBND, ngày 10/8/2017

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

16	Địa điểm đóng quân Cục Thông tin liên lạc - Bộ Tổng Tham mưu (1953-1955)	Xóm Hồng Văn Lương, xã Trung Lương	Ngày 31/7/1949 Cục Thông tin thuộc Bộ Tổng tư lệnh Quân đội quốc gia và Dân quân tự vệ Việt Nam được thành lập.	Số 2387/QĐ-UBND, ngày 10/8/2017
17	Địa điểm thành lập và đóng quân Tổ án soát mật mã (1951-1954)	Xóm Rèo Cái, xã Bình Yên	Tháng 9/1951, Tổ án soát mật mã Phòng Cơ yếu, Bộ Tổng Tham mưu (tiền thân của XN 951 Ban Cơ yếu Chính phủ) được thành lập	Số 2388/QĐ-UBND, ngày 10/8/2017
18	Trung ương Đoàn Phụ nữ cứu quốc Việt Nam ở và làm việc (1948-1951)	Xóm Đồng Lá 2, xã Diêm Mặc	Đầu năm 1947, đồng chí Hoàng Ngân (Phạm Thị Vân), Bí thư Đảng Đoàn, Bí thư Đoàn Phụ nữ Cứu quốc Việt Nam (tháng 1-1948), Phụ trách Bảo Phụ nữ Việt Nam (ra số đầu ngày 8/3/1948) đã ở và làm việc. Địa điểm Đồi Pù Ngam Ngà, xóm Bán Quyền, xã Diêm Mặc, huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên. Tại đây, ngày 13/3/1950, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đến thăm, trao đổi công việc với Ban Chấp hành Hội.	Số 2389/QĐ-UBND, ngày 10/8/2017
19	Nơi ra đời Nhà xuất bản Vệ quốc quân (nay là NXB QĐND)	Xóm Bán Vệ, xã Định Biên	Nhà xuất bản Vệ Quốc quân được thành lập năm 1947, tại xóm Làng Vệ, xã Định Biên (Định Hóa). Năm 1950, Nhà xuất bản Vệ quốc quân hợp nhất với Nhà xuất bản Quân du kích và đổi tên thành Nhà xuất bản Quân đội nhân dân.	Số 145/QĐ-UBND, ngày 18/1/2018
20	Địa điểm đóng quân của Ban quản lý Bộ Tổng Tham mưu tại thôn Yên Thông, xã Thanh Định (nay là xã Bình Yên).	Xóm Khang Trung, xã Bình Yên	Từ tháng 5/1947, Văn phòng Bộ Tổng Tham mưu đóng quân tại thôn Yên Thông, xã Thanh Định (nay là xã Bình Yên). Tại đây Tổng Tham mưu trưởng Hoàng Văn Thái cùng cán bộ, chiến sĩ tích cực xây dựng cơ quan, ổn định tư tưởng chính trị, tổ chức nghiệp vụ, phục vụ, bảo vệ cơ quan Đảng, Chính phủ, đồng thời phụ trách nhiệm vụ dựng nhà sàn làm việc của Chủ tịch Hồ Chí Minh và các đồng chí lãnh đạo Trung ương ở ATK.	Số 4139/QĐ-UBND, ngày 28/12/2018

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

21	Địa điểm đóng quân của Cục Quân pháp (1951 - 1954)	Xóm Chúng, xã Tân Dương	Từ năm 1951-1954, Cục Quân pháp đóng quân tại xóm Chúng, xã Tân Dương, có nhiệm vụ bảo vệ an ninh quân đội, bảo vệ lãnh đạo cấp cao của Đảng, Nhà nước và quân đội, tổ chức các tòa án binh, quản lý trại giam quân nhân phạm pháp, tù binh chiến tranh, thi hành pháp luật Nhà nước trong quân đội.	Số 17/QĐ-UBND, ngày 4/1/2019
22	Địa điểm tổ chức Hội nghị thi đua toàn quân (12/4/1952)	Xóm Cầu Đá, xã Trung Lương	Ngày 12/4/1952 tại Khuئن Hẩu thuộc làng Cháy, xã Trung Hội (nay thuộc xóm Khuئن Hẩu, xã Trung Lương), huyện Định Hóa <i>đã diễn ra Hội nghị Thi đua toàn quân. Hội nghị</i> đã bầu được 50 chiến sĩ thi đua toàn quân tiêu biểu cho phong trào thi đua lập công.	Số 15/QĐ-UBND, ngày 4/1/2019
23	Địa điểm đóng quân của Cục Quân chính (1947 - 1950)	Xóm Minh Tiến, xã Bộc Nhiêu	Tháng 10/1947, Cục Quân chính đóng quân tại địa bàn xã Bộc Nhiêu. Cục Trưởng là ông Phan Từ Lãng. Tại Khe Hương, xã Bộc Nhiêu. Cục đã tổ chức lập một xưởng quy mô nhỏ để đúc huân, huy chương để phục vụ cho việc tặng thưởng.	Số 4389/QĐ-UBND, ngày 31/12/2019
24	Địa điểm cơ quan Viện bảo chế - Cục Quân y (1946 - 1947)	Xóm Linh Sơn, xã Linh Thông	Để phục vụ cho cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, từ năm 1946-1947, Viện Bảo chế - Cục Quân y đã ở và làm việc tại xã Linh Thông, huyện Định Hóa. Tại đây cán bộ, chiến sĩ quân y đã nghiên cứu, bảo chế thuốc dạng viên và dạng tiêm, cấp phát cho cán bộ, chiến sĩ Trung đoàn 72 và một số đơn vị bộ đội khác đóng quân tại các xã lân cận.	Số 4390/QĐ-UBND, ngày 31/12/2019

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

25	Địa điểm thành lập Đảng bộ châu Định Hóa, tiền thân của Đảng bộ huyện Định Hóa (26/6/1946)	Tổ dân phố Phố Núi, thị trấn Chợ Chu	Tháng 12 năm 1945, Chi bộ Công Sở Châu Định Hóa được thành lập có 4 đảng viên, gồm các đồng chí Vũ Hưng, Lộc Văn Tư, Lôi Đình Long và Ma Phúc Kỳ, do đồng chí Vũ Hưng - Tỉnh ủy viên làm Bí thư. Đây là Chi bộ Đảng Cộng sản Đông Dương đầu tiên được thành lập ở Định Hóa. Theo đề nghị của Hội nghị cán bộ Đảng Định Hóa, tại nhà ông Nguyễn Văn Huy (Cai Huy) ở xóm Nán (nay là tổ dân phố Phố Núi), thị trấn Chợ Chu, đồng chí Ngô Nhị Quý - Bí thư Tỉnh ủy (lâm thời) Thái Nguyên đã công bố Quyết định số 08 ngày 26/6/1946 của Tỉnh ủy thành lập Đảng bộ phủ Định Hóa và chỉ định Ban Chấp hành lâm thời Đảng bộ, do đồng chí Vũ Hưng (Tỉnh ủy viên phụ trách phủ Định Hóa) làm Bí thư. <i>(Ngày 18/4/1945, Ủy ban nhân dân cách mạng lâm thời châu Định Hóa được thành lập. Sau khi thành lập chính quyền cách mạng, Định Hóa được đặt tên là phủ Ngô Quyền, đến cuối tháng 6/1945 được đổi tên là phủ Vạn Thắng. Năm 1948, đổi tên thành huyện Định Hóa).</i>	Số 3873/QĐ-UBND, ngày 3/12/2020
26	Địa điểm Ban Giao thông liên lạc Trung ương - tiền thân của ngành Thông tin và Truyền thông ở và làm việc trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp (1947-1954)	Xóm Bàn Lả, xã Bình Thành	Từ năm 1947 - 1954 cơ quan Ban Giao thông thống nhất Trung ương ở và làm việc tại Bàn Lả, xã Bình Thành.	Số 3874/QĐ-UBND, ngày 3/12/2020
27	Địa điểm Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm và nói chuyện với cán bộ Cục Quân nhu (1951)	Xóm Phúc Tiến, xã Phú Tiến	Cục Quân Nhu (nay thuộc Tổng cục Hậu cần) ở và làm việc tại khu Pác Mạy (nay thuộc Phúc Tiến), xã Phú Tiến. Ngày 1/5/1951, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã bí mật về thăm và nói chuyện với lãnh đạo, cán bộ Cục Quân nhu tại khu vực có tảng đá lớn tại Khau Mạy	Số 4242/QĐ-UBND, ngày 30/12/2021

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

IV. DANH SÁCH CÁC ĐƠN VỊ ANH HÙNG LLVTND

Thời kỳ kháng chiến chống Pháp (Huyện; 16 xã, thị trấn); thời kỳ chống Mỹ (01 xã)

* Huyện Định Hóa (Thời kỳ chống Pháp)	9. Xã Phú Tiến
1. Thị trấn Chợ Chu	10. Xã Bình Yên
2. Xã Phú Đình	11. Xã Sơn Phú
3. Xã Bảo Linh	12. Xã Bình Thành
4. Xã Quy Kỳ	13. Xã Đồng Thịnh
5. Xã Thanh Định	14. Xã Kim Phượng
6. Xã Định Biên	15. Xã Trung Lương
7. Xã Diềm Mặc	16. Xã Bộc Nhiêu
8. Xã Phượng Tiến	17. Phúc Chu (Thời kỳ chống Mỹ)

V. DANH SÁCH CÁC MẸ VIỆT NAM ANH HÙNG (55 bà mẹ)

TT	HỌ VÀ TÊN	Năm sinh	Năm mất	Quê quán	Trú quán
1	Nguyễn Thị Anh	1913	Không rõ	Huyện Lý Nhân, Tỉnh Hà Nam	Xã. Sơn Phú, Huyện Định Hóa
2	Đào Thị Bàn	1910	2005	Xã Bình Yên Huyện Định Hóa	Xã Bình Yên Huyện Định Hóa
3	Dương Thị Bình	1918	2005	Xã Bảo Cường Huyện Định Hóa	Xã Bảo Cường Huyện Định Hóa
4	Trần Thị Chinh	1826	1954	Huyện Vũ Thư Tỉnh Thái Bình	Xã Bộc Nhiêu Huyện Định Hóa
5	Lê Thị Cử	1916	1999	Xã Bộc Nhiêu Huyện Định Hóa	Xã Phượng Tiến Huyện Định Hóa

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

6	Nguyễn Thị Dân	1925	2006	Huyện Kiến Xương Tỉnh Thái Bình	Xã Phúc Chu Huyện Định Hóa
7	Trần Thị Duẩn	1924	Còn sống	Huyện Vũ Thư Tỉnh Thái Bình	Xã Bình Thành Huyện Định Hóa
8	Hoàng Thị Đào	1929	1996	Xã Kim Phượng Huyện Định Hóa	Xã Kim Phượng Huyện Định Hóa
9	Nông Thị Đào	1907	1992	Xã Phúc Chu Huyện Định Hóa	Xã Phúc Chu Huyện Định Hóa
10	Đặng Thị Đầu	1920	1988	Huyện Kiến Xương Tỉnh Thái Bình	Xã Bình Yên Huyện Định Hóa
11	Nguyễn Thị Định	1913	1980	Xã Yên Trạch Huyện Phú Lương	Xã Phượng Tiến Huyện Định Hóa
12	Lường Thị Độ	1930	1953	Xã Yên Đỗ Huyện Phú Lương	Xã Phú Tiến Huyện Định Hóa
13	Lộc Thị Đức	1920	2005	Xã Trung Hội Huyện Định Hóa	Xã Phượng Tiến Huyện Định Hóa
14	Hoàng Thị Hành	1908	1958	Xã Lam Vỹ Huyện Định Hóa	Xã Tân Thịnh Huyện Định Hóa
15	Nông Thị Hành	1913	2009	Xã Đồng Thịnh Huyện Định Hóa	Xã Đồng Thịnh Huyện Định Hóa
16	Nguyễn Thị Huệ	1912	1999	Huyện Hưng Hà Tỉnh Thái Bình	Xã Diềm Mặc, Huyện Định Hóa
17	Bùi Thị Khiên	1902	1945	Huyện Hưng Hà Tỉnh Thái Bình	Xã Phú Đình Huyện Định Hóa
18	Nguyễn Thị Khuyên	1910	1994	Huyện Vũ Thư Tỉnh Thái Bình	Xã Trung Lương Huyện Định Hóa
19	Lưu Thị Kỹ	1920	1985	Xã Phú Tiến Huyện Định Hóa	Xã Phú Tiến Huyện Định Hóa

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

20	Đàm Thị Lá	1909	2014	Xã Tân Thịnh Huyện Định Hóa	Thị trấn Chợ Chu Huyện Định Hóa
21	Phạm Thị Lụa	1923	2022	Huyện Đông Hưng Tỉnh Thái Bình	Xã Phú Đình Huyện Định Hóa
22	Hoàng Thị Lưu	1920	2016	Xã Tân Dương Huyện Định Hóa	Xã Tân Dương Huyện Định Hóa
23	Đào Thị Mai	1920	1955	Thành phố Bắc Ninh Tỉnh Bắc Ninh	Thị trấn Chợ Chu Huyện Định Hóa
24	Phạm Thị May	1924	Còn sống	Huyện Ý Yên Tỉnh Nam Định	Xã Bình Thành Huyện Định Hóa
25	Dương Thị Miêng	1917	1967	Huyện Kiến Xương Tỉnh Thái Bình	Xã Kim Phượng Huyện Định Hóa
26	Nguyễn Thị Mịn	1920	1986	Huyện Thái Thụy Tỉnh Thái Bình	Xã Trung Hội Huyện Định Hóa
27	Nguyễn Thị Mong	1918	1994	Huyện Hưng Hà Tỉnh Thái Bình	Xã Trung Lương Huyện Định Hóa
28	Lô Thị Muôn	1916	2003	Xã Yên Ninh Huyện Phú Lương	Xã Tân Thịnh Huyện Định Hóa
29	Vũ Thị Ngừ	1916	1988	Huyện Đông Hưng Tỉnh Thái Bình	Xã Bình Thành Huyện Định Hóa
30	Nguyễn Thị Nuôi	1912	1980	Huyện Hưng Hà Tỉnh Thái Bình	Xã Thanh Định Huyện Định Hóa
31	Lộc Thị Phan	1896	1969	Xã Trung Hội Huyện Định Hóa	Xã Trung Hội Huyện Định Hóa
32	Lê Thị Quyet	1924	2018	Huyện Kiến Xương Tỉnh Thái Bình	Xã Phượng Tiến Huyện Định Hóa
33	Hoàng Thị Rong	1908	1981	Huyện Kiến Xương Tỉnh Thái Bình	Xã Phúc Chu Huyện Định Hóa

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

34	Hoàng Thị Rương	1919	2005	Xã Phú Tiến Huyện Định Hóa	Xã Phú Tiến Huyện Định Hóa
35	Lộc Thị Siêu	1892	Không rõ	Xã Đồng Thịnh Huyện Định Hóa	Xã Đồng Thịnh Huyện Định Hóa
36	Hoàng Thị Tảo	1917	1994	Xã Phượng Tiến Huyện Định Hóa	Xã Tân Dương Huyện Định Hóa
37	Nguyễn Thị Thành	1913	2010	Xã Tân Dương Huyện Định Hóa	Xã Kim Phượng Huyện Định Hóa
38	Hà Thị Thanh	1899	1983	Xã Trung Hội Huyện Định Hóa	Xã Trung Hội Huyện Định Hóa
39	Nguyễn Thị Thảo	1922	1969	Huyện Ân Thi Tỉnh Hưng Yên	Xã Trung Hội Huyện Định Hóa
40	Đường Thị Thau	1911	1990	Xã Bộc Nhiêu Huyện Định Hóa	Xã Bộc Nhiêu Huyện Định Hóa
41	Hoàng Thị Thị	1916	1994	Xã Phượng Tiến Huyện Định Hóa	Xã Phượng Tiến Huyện Định Hóa
42	Sầm Thị Thủy	1896	1988	Xã Lam Vỹ Huyện Định Hóa	Xã Lam Vỹ Huyện Định Hóa
43	Ma Thị Tính	1900	1973	Xã Bộc Nhiêu Huyện Định Hóa	Xã Bộc Nhiêu Huyện Định Hóa
44	Lường Thị Tình	1888	1953	Xã Thanh Định Huyện Định Hóa	Xã Tân Dương Huyện Định Hóa
45	Hoàng Thị Tong	1905	2009	Xã Trung Lương Huyện Định Hóa	Xã Trung Lương Huyện Định Hóa
46	Lưu Thị Tứ	1902	1966	Xã Bộc Nhiêu Huyện Định Hóa	Xã Bộc Nhiêu Huyện Định Hóa
47	Chu Thị Tuất	1908	1979	Xã Đức Lương Huyện Đại Từ	Xã Bình Thành Huyện Định Hóa

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

48	Ma Thị Túc	1920	2015	Xã Lam Vỹ Huyện Định Hóa	Xã Lam Vỹ Huyện Định Hóa
49	La Thị Ty	1911	1982	Xã Tân Thịnh Huyện Định Hóa	Xã Tân Dương Huyện Định Hóa
50	Nguyễn Thị Tý	1922	2016	Huyện Duy Tiên Tỉnh Hà Nam	Xã Trung Lương Huyện Định Hóa
51	Trần Thị Tý	1909	1997	Huyện Đông Hưng Tỉnh Thái Bình	Xã Bộc Nhiêu Huyện Định Hóa
52	Nguyễn Thị Ty	1917	1959	Huyện Vũ Thư Tỉnh Thái Bình	Xã Sơn Phú Huyện Định Hóa
53	Sầm Thị Vân	1916	2000	Huyện Chợ Đồn Tỉnh Bắc Kạn	Xã Linh Thông Huyện Định Hóa
54	Trần Thị Vy	1924	2014	Xã Trung Hội Huyện Định Hóa	Xã Định Biên Huyện Định Hóa
55	Hoàng Thị Xuân	1888	1984	Huyện Trảng Định Tỉnh Lạng Sơn	Xã Bảo Cường Huyện Định Hóa

VI. DANH SÁCH ANH HÙNG LLVT NHÂN DÂN (02 anh hùng)

TT	HỌ VÀ TÊN	Năm sinh	Dân tộc	Quê quán	Trú quán
1	Âu Văn Hùng	1948	Cao Lan	Xã Sơn Phú Huyện Định Hoá	Thành phố Hà Nội
2	Ma Văn Viên	1945	Tày	Xã Tân Dương, Huyện Định Hoá	Xã Tân Dương Huyện Định Hóa (đã mất)

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

VII. NHỮNG ĐÓNG GÓP CỦA ĐỊNH HÓA TRONG KHÁNG CHIẾN

1. Số con em tham gia bộ đội

- *Chống Pháp:*

+ 3.000 thanh niên tham gia bộ đội chủ lực.

+ 675 cán bộ chiến sĩ tham gia chiến dịch lịch sử Điện Biên Phủ.

- *Chống Mỹ:*

10.658 thanh niên tham gia chiến đấu ở các chiến trường.

- *Chiến tranh biên giới:* 5.314 người tham gia

2. Số liệt sĩ: 914

+ Chống Pháp: 135

+ Biên giới Tây Nam: 36

+ Chống Mỹ: 683

+ Biên giới phía Bắc: 60

3. Số thương binh, bệnh binh: 684

Trong đó: Thương binh: 519, bệnh binh: 165, nhiễm chất độc hóa học 459 và hàng trăm nạn nhân bị di nhiễm chất độc da cam/dioxin.

4. Tham gia dân công hoả tuyến:

Chống Pháp: 5.951 lượt người; Chống Mỹ: 8.000 dân quân tự vệ.

VIII. NHỮNG PHẦN THƯỞNG CAO QUÝ

1. Tập thể:

- Huyện Định Hoá được Đảng, Nhà nước phong tặng danh hiệu Đơn vị anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

- 03 Huân chương Quân công (trong đó 01 hạng nhất, 02 hạng 3).
- 05 Huân chương Lao động; 16 Huân chương Chiến công; 07 Huân chương Kháng chiến.
- 22 Cờ thưởng luân lưu; hăng trăm bằng khen, giấy khen các loại.
- 253 Gia đình được tặng Bằng có công với nước.

2. Cá nhân:

- 70 cán bộ Lão thành cách mạng.
- 132 cán bộ Tiền khởi nghĩa.
- 53 Huân chương Độc lập cho các gia đình liệt sĩ và gia đình có công với Cách mạng.
- 02 Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân.
- 55 Bà mẹ được phong tặng, truy tặng danh hiệu Bà mẹ Việt Nam anh hùng.
- Hàng nghìn huân, huy chương kháng chiến, chiến công các loại.
- Nhiều bằng khen, giấy khen các loại.
- 6.736 Bảng gia đình vẻ vang, Bảng vàng danh dự.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lịch sử Đảng bộ huyện Định Hóa (1945 - 2016), Huyện ủy Định Hóa, tái bản có chỉnh lý, bổ sung năm 2018, Nhà in Báo Thái Nguyên.
2. Hồ Chí Minh với việc xây dựng ATK Định Hóa trong căn cứ địa Việt Bắc (1947 - 1954), Ban Tuyên giáo Tỉnh ủy Thái Nguyên (*Kỷ yếu Hội thảo khoa học*), tháng 5 - 1997, Nhà máy in Quân đội.
3. Bác Hồ với Thái Nguyên - Thái Nguyên với Bác Hồ, NXB Lý luận chính trị, Hà Nội - 2007.
4. Phim: *Bác Hồ với ATK Thái Nguyên*, Đài phát thanh - truyền hình Thái Nguyên sản xuất, năm 2012.
5. Công trình khoa học: *An toàn khu Định Hóa - nơi khởi phát chiến dịch Điện Biên Phủ*, Luận văn Thạc sĩ Lịch sử - Đồng Khắc Thọ.
6. Lịch sử biên niên huyện Định Hóa (1438-2010), Huyện ủy - Hội đồng nhân dân - Ủy ban nhân dân huyện Định Hóa, xuất bản năm 2013.
7. Lịch sử Đảng bộ tỉnh Thái Nguyên tập I, II, III, Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Thái Nguyên, xuất bản năm 2021.
8. Văn kiện Đại hội Đảng bộ huyện các khóa: XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV.
9. Đề cương giáo dục truyền thống lịch sử cách mạng huyện Định Hóa, xuất bản năm 2013
10. Lịch sử Đảng bộ của 23 xã, thị trấn; Lịch sử Đảng bộ quân sự huyện, Lịch sử Đảng bộ công an huyện.
11. Các báo cáo hằng tháng, quý, sáu tháng, một năm lưu tại Văn phòng Tỉnh ủy Thái Nguyên, Văn phòng Huyện ủy Định Hóa.

ĐỀ CƯƠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

MỤC LỤC

TT	NỘI DUNG	Trang
1	Lời nói đầu	5
2	Chuyên đề 1: Đất và người Định Hóa	7
3	Chuyên đề 2: Định Hóa trong cuộc đấu tranh chống thực dân Pháp xâm lược và phong kiến tay sai (1889 - 1945)	19
4	Chuyên đề 3 : Định Hóa - An toàn khu của cuộc kháng chiến chống thực dân pháp xâm lược (1946 - 1954)	37
5	Chuyên đề 4 : Định Hóa xây dựng quê hương và tham gia kháng chiến chống Mỹ cứu nước (1955 - 1975)	59
6	Chuyên đề 5: Định Hóa trong xây dựng quê hương và thực hiện công cuộc đổi mới (1975 - 2010)	73
7	Chuyên đề 6: Định Hóa tiếp tục đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, xây dựng nông thôn mới (2010 - 2022)	83
8	Phụ lục	99
9	Danh mục tài liệu tham khảo	170

ĐỀ CƯƠNG
GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG LỊCH SỬ
CÁCH MẠNG HUYỆN ĐỊNH HÓA

Tái bản lần thứ nhất, có chỉnh lý, bổ sung

In cuốn, khổ 16cm x 24cm tại Nhà in Báo Thái Nguyên Giấy phép xuất bản số/GPXB-TN do Sở Thông tin và Truyền thông tỉnh Thái Nguyên cấp ngày/.../2022. In xong và nộp lưu chiểu tháng .../2022.